

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

You dont marry the person you can live with
You marry the person you can't live without
ROKA USA
Coming Soon

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajshergill@yahoo.com
CANTON REALTY

Twenty-Fourth Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email:punjabtimes1@gmail.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 24, Issue 42; October 21, 2023 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖਾਈ

ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ: ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ 6 ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ (ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ) ਸਣੇ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਰਨਾਂ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ' ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ' ਦੇ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਹਨ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਯੂ.) ਦਾ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਹਾਲ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਖੱਟਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ (ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ.) ਨਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਖੱਟਰ ਨੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਹਮਾਸ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਗੋਲ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨੇ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੁਣ ਗੁੱਮ-ਸੁੰਮ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਹਿਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੁੱਟਣ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਨਬਪ੍ਰਸਤੀ (ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾ, ਜੀਜਾ-ਸਾਲਾ), ਪੱਖਪਾਤ, ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਵਪਾਰ-ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਸਣੇ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੀਡਰ ਆਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਆਉਣ ਪਰ ਉਹ ਬਹਿਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇੜਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਰੱਖਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ' ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੰਢ-ਤੁੱਪ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਅਨਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ 1955 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਅਤੇ 1981 ਤੋਂ 1982 ਵਿਚ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਨਹਿਰ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਵੇ।

ਵਿਚ 'ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰ' ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਥੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਨਫਰਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਚਾਕੂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ 6 ਸਾਲ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੜਕੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਮਲਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 71 ਸਾਲਾ ਜੋਸੇਫ ਐਮ. ਕਜੂਬਾ ਨੂੰ 6 ਸਾਲ ਦੇ ਲੜਕੇ

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St., Carmel, IN
Ph: 317-580-0828
We do private party's & catering at your home or business.
Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
Best Buy Motors
1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
www.bestbuymotorsin.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Serving Illinois & Florida State.
Buying Selling Renting Investing
ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।
Jesse Singh
847-606-3664
Also Get Free Home Inspection & Attorney Service & closing cost
(Some conditions apply)
ਵਾਜ਼ਬ ਰੋਟਾਂ 'ਤੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ ਤੇ ਵੇਚੋ
E-Mail: j.singh@remax.com/
WEBSITE: jsingh.remax.com
REMAXAMERICANDREAM,
LONG GROVE, IL 60060

RAJVEER GILL
847-907-1525
Regal Jewels
NEW SPECIALS EVERY MONTH
22KT GOLD & DIAMONDS
MITHA COLLECTION
KAAJAL COLLECTION
ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣਾ ਸਟੋਰ
2625 W. DEVON AVE. CHICAGO, IL 60659
773-262-4377 773-517-0574
www.RegalJewels.com

ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੱਤਕਾ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਪੱਥਰ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਗੱਤਕਾ ਖੇਡ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.' ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ 28 ਅਕਤੂਬਰ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ 'ਦਿ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਨਿਊਯਾਰਕ ਇੰਕ', 222-28-95 ਅਵੈਨਿਊ, ਕੁਈਨਜ਼ ਵਿਲੇਜ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੱਤਕਾ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.' ਕਰਵਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੱਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਗੱਤਕਾ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਂਪਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਨਾਲ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੱਤਕਾ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਤਕਾ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਗੱਤਕਾ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਕਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ-

ਉਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਗੱਤਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੱਤ ਕਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੱਤਕਾ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਗੱਤਕਾ ਖੇਡ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਵਰਗ 14 ਸਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਸੇਟੀ ਫਾਈਟ

ਇਵੈਂਟ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਉਮਰ ਵਰਗ 17 ਅਤੇ 21 ਸਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੌਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਡਾ. ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵਿਸ਼ਵ ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡਣਗੇ। ਸ. ਦਲੇਰ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਊਯਾਰਕ ਗੱਤਕਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਗੱਤਕਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੈਫਰੀ ਅਤੇ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ ਜੱਜਮੈਂਟ-ਰੈਫਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਵੈਸਚੈਸਟਰ ਕਾਊਂਟੀ, ਸਿੰਘ ਆਗੂ ਭਾਈ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰੇਲੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਗੱਤਕਾ ਕੋਚ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਦਸਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਪਲੇਨਵਿਊ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

Dhillon Travel Plaza

Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 571-606-0829, 317-242-9936

Health Insurance

Qualified Health Plans Under Affordable Care Act

Don't Miss out !

Open Enrollment From 11-01-2023 to 1-15-2024

We also have short term Medical, Dental & Vision plans.

We are licensed in Indiana, Ohio, Texas & Michigan.

Contact:

Ph: 317-900-5151

Fax: 317-900-5152

E-Mail: health@meharinsurance.com

Office Address:

12574 Promise Creek Ln.
Suite# 114
Fishers, IN 46038
www.meharinsurance.com

Baljinder Singh Saini

One stop shop for all your taxi needs

The Friendly Group Ltd. Chelsea Taxi Brokers

All types of insurance

- * Medallion transfers
- * Accident claims
- * Taxi Stand Facility available

Ph: 212-947-9833, 212-695-0601

We are here at your service to sell and buy or insure medallions and we are in business to help our Punjabi Community since last 40 years.

*Ask us about Purchase or new buyer and financing.

40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟੈਕਸੀ ਮਡਾਲੀਅਨ ਖਰੀਦਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸੁਝਾਵਾਨ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਟਾਫ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ।

ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ: ਫੁੱਟਬਾਲ ਕੋਚ ਦੇ ਮਾਰੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ

ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ : ਮਿਸੂਰੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਫੁੱਟਬਾਲ ਕੋਚ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲਾਟੀਮੋਰ (30) ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਪਰ ਸਥਿਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਸ਼ਨ ਡੈਰੀਲ ਕਲੈਮੇਨਸ (43) ਨਾਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਲਾਟੀਮੋਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਉਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਉੱਤਰੀ ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀ।

ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ ਬੈਡਬਵਾਇਜ਼ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕੋਚ ਤੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਲਾਟੀਮੋਰ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੈਂ ਕਲੈਮੇਨਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ

ਗੰਨ ਵੇਖਦਾ ਉਦੋਂ ਤਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੌੜਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਡਿੱਗੇ ਉਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ।' ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ ਬੈਡਬਵਾਇਜ਼ 9 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇੱਕ ਰੀਕਰੀਏਸ਼ਨਲ ਲੀਗ ਟੀਮ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਉਪਰੰਤ ਕਲੈਮੇਨਸ ਖੁਦ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਲਾਟੀਮੋਰ ਦੀ ਪਿੱਠ, ਲੱਤ, ਬਾਂਹ ਤੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗ ਵੀ ਗੋਲੀ ਵੱਜਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ।

-ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗ

ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਰੋਸ ਮਾਰਚ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਬੇਅਦਬੀ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਅਜਨਾਲਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਭਾਈ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਇਹ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਬਰਗਾੜੀ ਤੋਂ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ

ਵਾਲਾ, ਮੱਲਕੇ, ਪੰਜਗਰਾਈਂ ਖੁਰਦ ਤੇ ਪੰਜਗਰਾਈਂ ਕਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਦੇ ਬੱਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਬੇਅਦਬੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਬਰ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮਰਹੂਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨਿਆਮੀਵਾਲਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਹਿਊਸਟਨ ਵਿਖੇ ਤਬਲਾਵਾਦਕ ਦੀ ਲੋੜ

ਦਿ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਦਿ ਗਲਫ ਕੋਸਟ ਏਰੀਆ, 8819 ਪਰੇਰੀ ਡਰਾਈਵ, ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ (77064) ਵਿਖੇ ਤਬਲਾਵਾਦਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

- * ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
- * ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਫੋਨ: 832-724-2822

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 West Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad,
Hydrabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Gursikh family seeks a suitable match for their Amritdhari son, 36 years, 5'-11", vegetarian, Software Manager in San Francisco, CA, USA, owns a house in San Francisco Bay-area, innocent divorcee (short marriage of 4 months). The girl should be well qualified, amritdhari, vegetarian and keski/dastar wearing (or willing to wear). Preference to girl living in USA or Canada. Caste no bar. Please send your biodata & recent picture to singhmat001@gmail.com or Call: +1-510-281-7065 or +91-98993-79442 (WhatsApp).

40-43

Wanted suitable girl for Ivy League MBA Jatt Sikh divorced 40 years old 5'10" man settled in the Bay Area (California). Homeowner and working as a Sr Product Manager in big tech. Moved from Chandigarh (India) to the US 12 years ago. Looking in the US only. Caste no bar. dhillonravi1983@gmail.com or 408-859-5613.

36-39

U.S. Citizen, Jatt Sikh, Brar, Fresno, California Resident, Divorced Boy, 33 yrs, 6'-3" tall, Handsome, Pilot in American Airlines. Please email biodata and picture at: flykhush15@gmail.com or Contact: (559) 824-9028

36-39

USA based Arora Gursikh family looking for a suitable match for their turbaned, divorced son, 36, 5'9", M.Tech Engineering. He does not drink, smoke. Works for a reputed company in health care sector. He earns six figure salary. Owns house in US, commercial, residential property in India. Caste no bar. Contact us at: email: utakecare2@yahoo.com or call 1-618-402-4269

35-38

Well educated Jatt Sikh Bay area family is seeking a match for their July 2000 US born 5' 10" Son. He has earned a Bachelor in Computer Science from UCLA and Masters in CS BioMedical Imaging from UCSF. He does not drink. He wears a turban and keeps his hair. He is employed with a six figure salary. Beyond education, girl must be with a family-oriented mindset and should have good moral family values. Please contact Ph: 5108616491 or email pgrealty@gmail.com

34-37

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh parents invite matrimonial alliance for their US born daughter 38, 5'9" beautiful, family oriented, never married. Master's in Bioengineering Management- executive position in Bay Area, California. The boy must be from the USA, professionally qualified; good-natured and well settled, with family values. Serious enquiries only. Please respond with latest photo and biodata to kaurprincess11@yahoo.com or whatsapp 669-946-5891

41-44

Jatt Sikh family seeks suitable match for their daughter who has her MD and is currently working in the Bay Area (California) as a Doctor. 38 yrs old (never married). 5'-5". The boy should be settled in the Bay Area (California) with a University degree and professionally employed. Please contact 408-763-3949

39-42

Hindu/Sikh Nai family looking for a suitable match for their U.S. citizen daughter, 26 years, 5'6". She has completed Bachelors of Science and currently in her final dentistry year pursuing DMD degree. The whole family is settled here and are U.S. citizens. Please contact us at: 516-510-9744

39-42

Sikh family belongs to Ludhiana Punjab, looking for a US or Canadian Citizen match for their daughter, 35, 5'9" divorcee and has one child living with. She has completed her nursing associate in India, currently not working as she is preparing for RN/IELTS. Whatsapp us: 262-960-7366. Serious inquiries only.

34-37

Jatt Sikh girl, 28 years, 5'4" Graduated in Bachelor of Science in Medical Technology. Studying to become Medical Doctor in the USA. Looking for well settled American citizen match. Please contact: +1 (510) 240-2236 or e-mail itsjas1990@gmail.com

32-35

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਰੈਲੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸਮਰਥਕ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਐਵੇਨਿਊ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਖਿਲਾਫ ਰੈਲੀ ਕੱਢੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਉਹ

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਮਦਦ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਹਮਾਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਬੰਧੀ

ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਯੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਗ਼ਜ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ।'

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਐਵੇਨਿਊ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਝੰਡੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਹੁਣ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਇਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।'

ਸਮੀਰ ਹਸਨ, ਜੋ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਲਸਤੀਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ 360 ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀ ਕੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਦੋ ਕੰਧਾਂ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

ਗ਼ਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੌਜ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕਰੀਬ 583 ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 1,800 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਯੂਕਰੇਨ, ਫਲਸਤੀਨ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਖਿਲਾਫ ਫਲਸਤੀਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੱਢੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਨਵਦੀਪ ਸੰਧੂ ਦੀ ਧੀ ਨਤਾਸ਼ਾ ਸੰਧੂ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਅੰਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਾਉਨਟਾਊਨ ਰੈਲੀ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਾਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ,

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਹੱਲ ਹੈ।' ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਗ਼ਜ਼ਤ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀਕਾਂਡ: ਆਪ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਘੇਰੀ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਸਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਸਰਾਵਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾ ਰੱਖਿਓ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਰਕਾਰ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕੌਮਾਂ ਅੰਦਰ ਰੋਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਿਖ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਖਾਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ 28 ਅਤੇ 29 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵੱਲੋਂ 23ਵੀਂ ਸਾਲਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ 28 ਅਤੇ 29 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਹੇਵਰਡ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਨੌਸ਼ਹਿਰਵੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮਵਰ ਵਿਦਵਾਨ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰ ਜਸਵਿੰਦਰ, ਡਾ. ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫਰ, ਡਾ. ਰਾਜੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰ ਵੀਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ, ਡਾ. ਮੋਨੋਜੀਤ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਧੂ, ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਰਾਜਵੰਤ ਰਾਜ, ਪ੍ਰੀਤ ਮਨਪ੍ਰੀਤ, ਹਰਦਮ ਮਾਨ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਲਾਟੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਰਾਕਿੰਦ ਕੌਰ, ਸੁਹਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਵੀ ਆਪਣਾ ਕਲਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਪਾਣੀ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਪਾਤਰੀ ਨਾਟਕ 'ਕਿਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼' ਦਾ ਪਾਠ ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ, ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਜ਼ਲ ਗਾਇਕ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫਲ ਸਜਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 510-367-2090 ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਨੌਸ਼ਹਿਰਵੀ ਨਾਲ 510-676-1565 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। -ਹਰਦਮ ਮਾਨ

Sistar Mortgage

A Nationwide Lender

Corporate NMLS# 68434
AZ License# BK-0945946

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

AVEER TRAVEL SOLUTIONS LLC

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

- US Passport Services
- Indian Passport Renewal
- US Citizenship Application
- Green Card Renewal
- OCI & Renunciation
- Airport Pick-up & Drop-Off Services
- EAD Renewal
- Flight Tickets
- Visa Services
- Notary Services
- Power of Attorney

Contact: Aman Kaur Ph: 847-338-2141
(Consular Expert with more than 10 years of experience)

E-mail: Aveertravel@gmail.com

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

For Airport Drop-Off and Pickup Indy to Chicago Please Contact AVI at:

847-226-2323

Located in INDIANAPOLIS (IN)

ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਾਪੇਗੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਫਗਵਾੜਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 15 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਫਗਵਾੜਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਚੋਣ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ

ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 15 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ 'ਤੇ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਣਨਗੀਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ 'ਆਪ' ਸੂਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ 'ਸਰਕਾਰ-ਸਨਅਤਕਾਰ ਮਿਲਣੀ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਜੋਂ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ

34 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੀ ਦਸੰਬਰ 2022 ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 2023 ਦਰਮਿਆਨ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 39 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਖੁਨੌਰੀ ਦੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਰੋਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 15 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ 31 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਪਲਾ ਕਰ ਗਏ ਸਰਪੰਚ

ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 30% ਤੱਕ ਵਧੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰੀ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਊਰਜਾ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ (ਪੇਡਾ) ਵੱਲੋਂ 'ਊਰਜਾ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਜ਼ਾਰ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਕਾਨਫਰੰਸ-ਕਮ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਊਰਜਾ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਐਮ.ਈਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜ਼ਨ ਡਾਕੂਮੈਂਟ 2030 ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ 15 ਫੀਸਦ ਤੋਂ 30 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਜ਼ਨ ਤਹਿਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੇਡਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਐਮ.ਐਸ.ਐਮ.ਈਜ਼ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ/ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੇਡਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐੱਮਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਬਨ ਦੀ ਘੱਟ ਨਿਕਾਸੀ ਵਾਲੀ ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਊਰਜਾ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਬਨ ਦੀ ਘੱਟ ਨਿਕਾਸੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਠੋਸ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਵਾਹਨਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਵਰਗੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤ ਫੰਡ ਗਬਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਘੁਟਾਲਾ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸੋਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 120.87 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਕਢਵਾਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੋਲਾਂ ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਖਰਚਾ' ਦੱਸਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਰ ਬੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ'ਜ਼, 6 ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ, 6 ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੇ ਇਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਪੰਚ ਸਣੇ ਕੁਝ ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਨੁੱਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 120.87 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਕੇਸ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ

ਮਾਮਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਛੇ ਪਿੰਡਾਂ-ਸਲੇਮਪੁਰ, ਸਲਕਿਆਨਾ, ਬੱਕਰ, ਗੁੱਜਰਾਂ, ਕਡਿਆਣਾ ਖੁਰਦ ਤੇ ਧਨਾਨਸੂ- ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 2016-17 ਤੋਂ 2020-21 ਦੌਰਾਨ ਗਰੇਟਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਏਰੀਆ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਗਲਾਡਾ) ਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਈ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਕਲ ਵੈਲੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ 986 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ 242 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਨੇਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਪੈਸਾ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿਕਸਡ ਡਿਪਜ਼ਿਟ (ਐਫ.ਡੀ.) ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ੱਕੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ।

ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਦਾਅਵਾ: ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣੇ ਔਖੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਦਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਗੈਸ ਲੀਕ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੈਸ ਲੀਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਤਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਆਦਰਸ ਪਾਲ ਵਿੰਗ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਪਰੰਤ 397 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 11 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 30 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਦੇ 33 ਫੁੱਟਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਗੈਸ ਕਾਰਨ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ 11 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਸੀਵਰੇਜ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਈਡਰੋਜਨ

ਸਲਫਾਈਡ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜ ਜਣੇ ਬਿਮਾਰ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਵਰ ਦਾ ਖਾਸ ਹਿੱਸਾ ਅਪਸਟੀਮ ਅਤੇ ਡਾਊਨਸਟੀਮ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਸੀਵਰ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ

ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਸੀਵਰ ਸਿਸਟਮ 20 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਬੇਨੋਮੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੀਵਰ ਲਾਈਨ ਦੇ ਵਹਾਅ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਰੁਕਾਵਟ ਕਾਰਨ ਸੀਵਰੇਜ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਰੁਕ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਚ2ਐਸ ਗੈਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Davenport Family Funeral Homes and Crematory

Lake Zurich
(847) 550-4221

Crystal Lake
(815) 459-3411

SERVICES

- On Site Crematory
- viewing Room Available
- Large, Beautiful Chapels
- Competitive Prices

Davenport
FAMILY FUNERAL HOMES
And Crematory
Serving Families As We Would Want Ours Served
Barrington/Crystal Lake/Lake Zurich

Serving the Sikh Community
with Dignity and Care

Please call or visit our website at www.davenportfamily.com

ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੜ ਏਕੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਣ ਲੱਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਮੁੜ ਏਕੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਤਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਏਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਜਦੋਂ ਮਰਹੂਮ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਐਮ.ਐਸ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਸੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਸਾਫ ਤੇ ਸੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਬੁਹਮ ਸ਼ੰਕਰ ਜਿੰਪਾ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸਮੀਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ ਤੇ ਸੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 15 ਸਰਫੇਸ ਵਾਟਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ 1718 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿੰਪਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 15 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 3 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੰਡੋਲੀ, ਪਬਰਾ, ਭਵਰਾ ਅਤੇ ਨਾਨੋਵਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 1 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਿੰਪਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਅਧੀਨ 2 ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਧੀਨ 1 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ।

ਜੇਕਰ ਵੱਡੇ ਅੜਿੱਕੇ ਨਾ ਪਏ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕਿਸਾਨ ਏਕੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਸਿਰ ਜੁੜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਆਸਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲੇ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੋਣ ਏਕੇ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕੌਮੀ ਸਫ਼ਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛੇਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੱਗ ਹਸਾਈ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਖੱਬਰੀਆਂ ਕਰੇਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਚਾਰ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪਿਛ 'ਚ ਕੁੱਦਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਰਾਜੇਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਿਪੋਰੀਅਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ। ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੇ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ

ਮੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੋਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਆਮ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵੱਡਾ ਸੁਆਲ ਹੁਣ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਏਕੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ

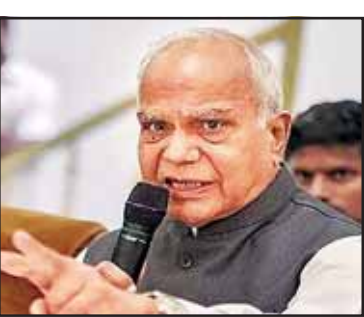
ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੋੜਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉ ਹੱਲ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪਏ ਖੱਪੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਪੂਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜੇਵਾਲ ਸਣੇ ਪੰਜ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਯਤਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਵੱਖਰਾ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰੌਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਕੇ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਕੌਂਸਲਰ ਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪੰਜ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ 10 ਕਾਂਗਰਸੀ ਕੌਂਸਲਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ 'ਆਪ' ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਪਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਉੱਤਰੀ ਤੋਂ ਦੀਪਕ ਸ਼ਾਹਦਾ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦੇਸਰਾਜ ਜੱਸਲ, ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਾਲੀ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸੋਢੀ, ਵਿਜੈ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਦਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸੈਂਟਰਲ ਤੋਂ ਸਮਸ਼ੇਰ ਖੇੜਾ, ਮਨੂ ਵਰਿੰਗ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੋਹਰ ਸੇਠ, ਨਵਜੋਤ ਗੋਰਵਰ ਅਤੇ ਸਾਗਰ ਮਹਿਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖਣਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ 'ਵਿਲੇਜ ਡਿਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀਆਂ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਈਨਿੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੋਮਕਰਨ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੀ 101 ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਦੇਸ਼

ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਦੇ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਈਨਿੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਸ਼ੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ

ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਰਹੱਦੀ ਪੱਟੀ ਉਤੇ ਐਂਟੀ ਡਰੇਨ ਸਿਸਟਮ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੋਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਗਸਤ 2024 ਤੱਕ ਨਸ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਉਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮਾਈਨਿੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ

ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ: ਕਲਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਭਾਗ, ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਕੈਡਰ ਦੀਆਂ 106 ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ 481 ਵੈਟਰਨਰੀ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੰਜ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼

ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਸੁਚਾਰੂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ 582 ਵੈਟਰਨਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਕੰਮ

ਕਰ ਰਹੇ 481 ਵੈਟਰਨਰੀ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2023 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ 2024 ਤੱਕ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੀਗਲ ਤੇ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਮੋੜਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੁਲਾਈ 2017 ਤੋਂ ਮਾਰਚ 2022 ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ (ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਕਾਇਆ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 3,670.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੇ ਬਕਾਏ ਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੋੜਕਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁੜਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ 30 ਜੂਨ, 2022 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਲਾਈ, 2017 ਤੋਂ ਮਾਰਚ, 2022 ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ 3,670.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਰ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਰ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਆਡਿਟ) ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਡੀ.ਸੀ.ਐਫ.ਏ. ਹਰਪਾਲ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ: ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪੇਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੋਰਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕਪੂਲ ਸਿੰਘ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਾਜ਼ਰਗੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੁਕਤਸਰ ਜਿਲ੍ਹਾ ਵਾਸੀ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬੀ.ਐਸ. ਐਲਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਮੰਜਰੀ ਨਹਿਰੂ ਕੋਲ ਨੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਗੋਰਵ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੀਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਐਲਖ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮਗਰੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ

ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਤੋਂ 1500 ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ, 2020 ਵਿਚ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਗਸਤ, 2021 ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ 20 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਸਿਰਫ ਇਕ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਲ ਬਦਲੀ ਵਾਲਾ ਤਜਰਬਾ ਪੁੱਠਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਲ ਬਦਲੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਭਗਵਾ ਪਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਆਗੂ ਹੁਣ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਹੈ।

ਵੇਰਕਾ ਜੋ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ 40 ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਗੂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਵਾਈ' ਤੋਂ 'ਐਕਸ' ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਦਲ ਬਦਲੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਾਕਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਪਤ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੱਦ ਮੁਤਾਬਕ ਰੁਤਬਾ ਜਾਂ ਅਹੁਦਾ ਭਾਲਦੇ ਸਨ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ

ਭਾਜਪਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਦਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੇਬਨਿਆਦ ਹਨ ਬਲਕਿ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੇਪੀ ਨੱਢਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ।

ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਐਕਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ 2 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮਾਡੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। 'ਵਾਈ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ 1 ਜਾਂ 2 ਕਮਾਡੋ ਅਤੇ

ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ 8 ਸਿਪਾਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦੋ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਪੀ.ਐਸ.ਓ.) ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਸਮੇਤ 9 ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘੂ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੇਰਕਾ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕਾਂਗੜ ਉਹ ਆਗੂ ਹਨ ਜੋ ਕਰੀਬ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਲ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਲ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਧੂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਚਾਰਜ ਛੱਡੇ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਵਿਚ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਰਕਲਾਂ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦੇਣ ਦੀ ਬਾਂ ਹੋਰ ਬਦਲਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਪਟਵਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੇਂਗਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਇਕ ਤਨਖਾਹ, ਇਕ ਹਲਕਾ' ਫਾਰਮੂਲਾ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ 3193 ਪਟਵਾਰ ਸਰਕਲ ਅਤੇ 8500 ਦੇ ਲਗਭਗ ਪਿੰਡ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 4716 ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘਟਾ ਕੇ 3660 ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12 ਤੋਂ 23 ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 62 ਤੋਂ 97 ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਟਵਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਿੰਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਟਵਾਰੀ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਮਿਸ਼ਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ' ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖਾਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਪਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਭਵਨ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਭਰਤੀ ਹੋਏ 304 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਣ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ 37,100 ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਲਈ ਛੰਡਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੰਡ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਯੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ 144 ਵਾਹਨ ਹਰ 30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਾਅਦ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 12,710 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਣੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਦੇ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਭਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਰਸੂਖਵਾਨ ਲੋਕ ਖੁਦ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਠ ਹਾਈ-ਟੈੱਕ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ

ਮਾਨਸਾ: ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਤੂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਦੀ ਖਾਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਤੇ ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਧ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਭੇਜੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਆਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਾਦ ਆਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤਾਜ਼ ਲਈ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ 15 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਚਿੰਤਤ

ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ ਸਿੰਧੂਪੁਰ) ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀਬਾਘਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਗੋਰਾ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀਬਾਘਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਗਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕੋਲਾ ਝਾੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਘਟਦਾ ਸਗੋਂ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਘੇਰੀ

ਸੰਗਰੂਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ ਕਰਕੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਰੋਸ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਅਦਾਖ਼ਿਲਾਫ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕ ਜੇਜੀ ਪੈਲੇਸ ਨੇੜੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਜਿਥੋਂ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਪੁੱਜੇ ਜਿਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਨਾਕੇਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਡੀਸੀ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਰੋਸ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਿਆਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਚੇ ਵੰਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਾਹਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਗੋ ਕੱਢੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ

ਸਾਲ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਸਾਰੇ ਬਣਦੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਡਟੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਸਾਂਝਾ ਫਰੰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੈਕਟਰ-39 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਰੈਲੀ ਮਾਣ-ਭੱਤਾ ਵਰਕਰਾਂ ਉੱਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਚੇ ਤੇ ਆਊਟਸੋਰਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਕਰਵਾਉਣ, ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਉੱਤੇ 2.59 ਦਾ ਗੁਣਾਕ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ, ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰੈਲੀ ਉਪਰੰਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪੈਦਲ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ 7 ਲੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਰੇ ਹੀ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ 2011 ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਅਧੀਨ ਬਣੀ ਪਿਕਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, 90 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਿਤਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਸਰਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 21 ਅਕਤੂਬਰ, 2023

ਨਿਆਂ-ਅਨਿਆਂ

ਨਿਠਾਰੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹਰ ਸੰਜੀਦਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰ ਸੁਰੱਖਿਅਕ ਕੋਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਲੀ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 12 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਧੇਰ ਨੌਇਡਾ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਉੱਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। 2007 ਵਿਚ ਪੰਧੇਰ ਅਤੇ ਕੋਲੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁੱਲ 19 ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕਲੇਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ 16 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਚ ਕੋਲੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੋਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ 12 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੜੀਵਾਰ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਮਾਮਲਾ 29 ਦਸੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਨੌਇਡਾ ਦੇ ਨਿਠਾਰੀ ਵਿਚ ਪੰਧੇਰ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡਿਓਂ ਲੰਘਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਠ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸੂਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੜੀਵਾਰ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 19 ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ-ਸ਼ੁਬਹਿ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੋਲੀ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਸਥਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਲੀ ਨੂੰ ਕਤਲ, ਜਬਰ ਜਨਾਹ, ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਧੇਰ ਨੂੰ ਅਨੈਤਿਕ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੋਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੁਖਤਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਿਹੀ ਏਜੰਸੀ ਦਾ 19 ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੱਥੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਠੱਗ ਗਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਦੇ ਭਰਾ ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਪਾਲ ਯਾਦਵ ਨੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਨੂੰ 'ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਘਟਨਾ' ਤੱਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਪੰਧੇਰ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਦੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਝ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਏ.ਡੀ. ਵਰਗੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤਾਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਨਿਠਾਰੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਰਗੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ 2014 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਚਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਚੱਲੀ ਹੈ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਤੋਂ ਇਕ ਇੰਚ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਨਿਠਾਰੀ ਕਾਂਡ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚਾ ਮੁਲਕ ਝੰਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇੰਨੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਰਾਸਰ ਅਨਿਆਂ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ

ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਕਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਲਈ ਹੋਕਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਗਈ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਦਿਨ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਦਿਵਸ' ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਬੁੱਕਿੰਗ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਵਰਕਰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹਨਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਕਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਲਈ ਹੋਕਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਕੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਗਈ। ਅੱਜ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਨਰੋਗਾ ਤਹਿਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਧਰਨੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਟੈਂਕੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਰਤਕ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ਿਆਂ, ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੌਰਵਾਸ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਫੀਆ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਲੰਘੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਬਦਲਾਅ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ 'ਬਦਲਾਅ' ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਬਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੈਰ-ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਦ ਦੀ ਚੌਧਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਬਹਿਸ ਲਈ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਕਰਿਆਂ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਭੱਦਰਪੁਰਜ਼ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਓ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਖੌਤੀ ਬਹਿਸਾਂ ਲੋਕ ਹਰ ਰੋਜ਼

ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਬਹਿਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿਆਸੀ ਸਵਾਦ' ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਕਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਟੇਜੀ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਚਲਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਜੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਲੰਤ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣ 'ਤੇ ਉੱਥੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਣ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਵੀ ਲਾਈਵ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਬਣੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੱਥ ਘੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਦੋ-ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਕਹਿ ਕੇ ਤਾਂ ਆਹ ਤੀਜਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਹਿਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 20 ਤੋਂ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਬਹਿਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ? ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸਰਕਾਰ ਬਣਿਆ ਲੇਕਿਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ ਪਰ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਗੇ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਭਵਿੱਖ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚਲੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਤਾਂ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਹੜੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਆਮਦ ਮੋਕੇ ਕੀਤੇ ਸਿਆਸੀ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਜੋ ਕੁੱਝ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹੀ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ; 'ਆਪ' ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਯੂਨਿਟ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੈ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਆਪਣੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਬਾਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਲਸ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੀ ਕਿੱਚ-ਕਿੱਚ ਨਾਲੋਂ ਆਜੇ ਆਪਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਹਨੇ ਕਿਵੇਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਭਾਈ-ਭਤੀਜੇ, ਸਾਲੇ-ਜੀਜੇ, ਮਿੱਤਰ-ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ, ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ, ਜਵਾਨੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਵਪਾਰ-ਦੁਕਨਦਾਰ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ... ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਈਵ ਬਹਿਸ ਕਰੀਏ...'

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਹਨੇ ਲੁੱਟਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਹਨੇ ਲੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਸੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਕੋਈ ਮਾਡਲ ਦੇਣ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਤੈਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਹੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਜੇ, ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੰਗਾਂ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੋਟਕਿਆਂ, ਹਾਸੇ-ਠੱਠਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਆਕੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ

'ਪੰਜੇ-ਤੱਕੜੀ' ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਫੜੀ ਰੱਖੀ 'ਉਤਰ ਕਾਟੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਂ' ਦੀ ਤਾਨ ਯਾਰੋ। ਹੁਣ ਵੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਖ ਦੋਵੇਂ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਐ ਬਦਲਵੇਂ ਬਿਆਨ ਯਾਰੋ। ਰਾਖੀ ਕਰ ਨਾ ਸਕੇ ਇਹ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਨ ਯਾਰੋ। ਪਾਏ ਬੋੜੀ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਨੇ 'ਦੋਹਾਂ' ਦੇ ਹੀ ਹੁਣ ਝਾੜੂ ਦਾ ਹੈਗਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਯਾਰੋ। ਦਿੱਲੀ ਮੁੱਢੇ 'ਮਤਰੋਈ' ਹੀ ਬਣੀ ਆਈ 'ਸਕੀ' ਮਾਂ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ। ਡਾਕਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਐ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਅਣਖ ਇਹ ਆਕੀਆਂ ਦੀ !

ਸੂਰਜ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ

ਪ੍ਰੋ. ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ ਦੇ ਇਕ ਗੀਤ ਦਾ ਮੁਖਤਾ ਹੈ- ਜੋ ਦਰਦ ਪਛਾਣੇ ਰਾਤਾਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਸੂਰਜ ਭਾਲ ਰਿਹਾ। ਹੋਵੇ ਹਰ ਤਰਫ ਚਿਰਾਗ ਜਿਹਾ, ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਭਾਲ ਰਿਹਾ।

10 ਮਈ 1944 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਨੱਢਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੂਰਜ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਢਲਦੀ ਸਮੇਂ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਮਡੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕਿਆਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਉਹ ਸਾਬਣ ਆਸ਼ਾ ਵਿਰਕ ਤੇ ਡੀ ਡਾ. ਨਗਮਾ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਰੋਦੇ ਕਰਲਾਉਂਦੇ ਅਣ-ਗਿਣਤ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ਖਸ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ
ਫੋਨ: 219-900-1115

ਦਰਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਹਾਸਿਆਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਰਬਾਏ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਦੀਵੀ ਮੁਸਕਾਨ ਬਖੇਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਫਿਕਰਮੰਦ

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਰਜ਼ਦ ਤੇ ਕਬੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਇਆ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਮਹਿਸੂਸਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਤੇ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨੂੰ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਮਹਿਸੂਸਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਤੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਮਹਿਸੂਸਦੇ ਹਨ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98555-03174

ਹੀ ਬੱਚੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ-ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਭੁੱਖਮਰੀ ਕਾਰਨ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਅਫਰੀਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਫੋਰਮ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਥੇ 6 ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਹਨ ਜੋ ਬਚੇ-ਬਚੇ ਭੋਜਨ, ਭਾਵ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਜੂਠ ਖਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਚਲਦੇ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਇਸ ਮਹਾਂਦੀਪ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਧੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਸ 'ਚੋਂ ਨੌਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਪੰਜ ਪਿੰਡੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਤੀਜਾ ਬੱਚਾ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ 20 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਹੰਢਾਅ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡੇ ਦੇ ਮੌਤਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸਬ-ਸਹਾਰਾ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹਰ ਚੌਥਾ ਸ਼ਖਸ ਭੁੱਖਮਰੀ ਹੰਢਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2017 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੋਪੀਆ ਦੇ 80 ਲੱਖ, ਮਾਲੀ ਦੇ 50 ਲੱਖ, ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ ਦੇ 40 ਲੱਖ ਤੇ 30 ਲੱਖ ਕੀਨੀਆਈ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸਨ ਪਰ 2017 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਤ ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਬਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸ਼ਖਸ ਸੀ ਅਨੂਪ ਵਿਰਕ। ਆਸ਼ਾ ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨੁਪੀ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਦੀ। ਇਕਲੌਤੀ ਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਧੀ ਨਗਮਾ ਨੂੰ ਉਹ ਬਨੀ ਕਹਿੰਦਾ। ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਇਰਾਂ- ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ, ਕਵਿੰਦਰ ਚਾਂਦ, ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੇਸਾਂਝ ਜੈਨਇੰਦਰ ਚੌਹਾਨ, ਬਰਜਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁੱਤ ਕਹਿੰਦਾ।

ਪੰਦਰਾਂ-ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ। ਆਸ਼ਾ ਵੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਨਗਮਾ ਉਦੋਂ ਸੋਸ਼ਾਲੋਜੀ ਦੀ ਮਾਸਟਰ ਕਰ ਕੇ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ (ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ) ਵਿਚ ਪੀ. ਐੱਚ. ਡੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਆਸ਼ਾ ਦੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਦੋਂ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਹੀ ਸਾਂ। ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦੈ, ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ? ਮੈਂ ਤੇ ਨੀਰੂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਂਦਾ।

ਵਿਰਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਹੋਇਆ ਆਖਿਆ ਕਰੇ, "ਯਾਰ ਰਵਿੰਦਰ! ਇਹ ਆਸ਼ਾ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲ ਮਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਘਰ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਜਾਣਾ।"

ਖੇਰ! ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ। ਹਫਤਾ ਭਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ। ਨੀਰੂ ਨੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਆਸ਼ਾ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰਾ ਘਰ ਸੀਐਸ ਵਾਂਗ ਚਮਕਾ ਦੇਣਾ। ਕਹਿਣਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨੀਰੂ! ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਇੰਨਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

2001 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 'ਚੋਂ ਵਿਗਲੇ ਹੋ ਕੇ ਫਗਵਾੜੇ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸੀ। ਅਨੂਪ ਵੀ ਨਾਲ। ਸਾਰੇ ਉਘਣ ਲੱਗ ਪਏ ਪਰ ਉਹਦੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਨੇ ਹਾਸੇ ਬਖੇਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਦੋਂ ਰਾਜਪੁਰਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਕਰੇ ਉਤਰਨ ਲਈ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਚਲੋ ਯਾਰ ਸਿੱਧੇ ਫਗਵਾੜੇ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਆ, ਆਪੇ ਕੱਲ੍ਹ ਬੱਸ ਫੜ ਕੇ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਜਾਉਗਾ।"

ਸਾਰੇ ਰਾਹ 'ਚ ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਆਲੋਚਕ ਬਾਰੇ ਲਤੀਫੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਫਲਾਂ ਗਰਮਾਈ ਰੱਖਦਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਲਾਲੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਆਖਦਾ, 'ਯਾਰ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਕਵੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਜੰਮਦੇ।'

ਮਹਿਫਲ 'ਚ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁਕਦੀ ਪਰ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਕਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੱਲ 'ਚੋਂ ਗੱਲ ਕੱਢਦਾ ਜਾਂਦਾ ਅਨੇਕਾਂ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ। ਉਹਦਾ ਘਰ ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ

ਪਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਵੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਪਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦਾ

ਮੋਹ ਰਹੀ, ਜੰਮਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਉਧਰ ਹੀ ਸੀ ਨਾ...। ਇਕ ਵੇਰ ਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ 'ਚ ਅਸੀਂ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਫੰਕਸ਼ਨ ਅਜੇ ਚੱਲ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਲੇ ਜਿਹੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਜਰਾ ਬਾਹਰ ਆ! ਆਪਾਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਚੱਲਣਾ।" ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੈਨ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਜਾਣੇ ਉਸਦੇ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਕਹਿੰਦਾ, "ਚਲੋ ਬਈ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਚਲਣਾ ਆਪਾਂ।" ਗਏ ਤਾਂ ਵੈਨ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਬੜੀ ਤੇਜ ਭੱਜਿਆ ਤੇ

ਕੰਡਿਆਲੀ ਵਾੜ ਕੋਲੋਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੁੱਠ ਭਰ ਕੇ ਚੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਮੋਹ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ! 2019 'ਚ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਗਏ। ਇਕ ਰਾਤ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਰਹੇ। ਆਸ਼ਾ ਨੇ ਆਉ-ਭਗਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਉਥੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਉਹ ਹਾਸੇ ਬਖੇਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਆਪਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਲੋਕ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ 'ਬਾਈ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ 'ਚ ਉਸਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੋਠੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਕੁਦਰਤੀ 22 ਸੀ। ਉਸਨੇ ਘਰ ਦੀ ਤਖਤੀ ਉੱਪਰ ਲਿਖਵਾਇਆ- 'ਬਾਈ ਵਿਰਕ' ਦਾ। ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬਾਈ ਵਿਰਕ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਈ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਤਸ਼ੀਆ ਦਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਰਹੂਮ ਜਾਵੇਦ ਬੂਟਾ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਅਨੂਪ ਦਾ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦੁਬਾਰਾ ਛਾਪਣੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਅਗਸਤ 'ਚ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਉਹਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਗੁੰਮਨਾਮੀ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਆਸ਼ਾ ਵਿਰਕ ਭੈਣ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਹ ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਉਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ। ਗੱਲ ਕਰੋ ਤੇ ਵਿਦਾਈ ਦਿਉ। ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਅੱਠ ਦੇਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ...।" ਮੇਰਾ

ਗੱਠ ਭਰ ਆਇਆ। ਹੋਰ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਹਾੜ੍ਹਾ ਵੇ ਹਾੜ੍ਹਾ ਇਹ ਕੀ ਅਨਰਥ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੂਰਜ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ, ਇਕ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਸ਼ਾ ਭੈਣ ਜੀ ਨਾਲ ਦੁਖ ਸਾਂਝਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੰਬਰ 925-596-8639 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ

ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਮਤਲਬ, ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗਰੇਸ ਕੀਨੀਆ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਲੱਕੜ/ਕਾਨਿਆਂ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਇਥੋਪੀਆ ਚਲੀ ਗਈ; ਦੋਵਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਬੱਚਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਨਾਥ ਹੈ। ਇਸ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਜ਼ਰੀਏ ਅਸੀਂ ਬਾਕੀ ਅਫਰੀਕੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2022 ਦੇ ਆਲਮੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਅਫਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ 54 ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ 37 ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ 10 ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 7 ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਹਨ। 2022 ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਅਫਰੀਕਨ ਰਿਪਬਲਿਕ ਚਾਡ, ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਆਫ ਕਾਂਗੋ, ਮੈਡਾਗਾਸਕਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਜਦੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੂੰ ਭੁੱਖਾ ਏ... ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਚ ਵੀ 17 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸੇ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਇਥੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਹੀ ਭਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਦਦਾ ਟੁੱਕ ਵੀ ਖੋਹਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਤਕਰੀਬਨ 46 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ ਹੰਢਾਅ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮੀਰ

ਹੋਣਾ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਤੇਲ ਤੇ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਪਾ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲੇ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਹਿ-ਭੇਤ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਖਿੱਤਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਇੱਥੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੁੱਟ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਅੰਕੜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿਆਨਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ 134 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਕਰਜ਼ਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ; ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ 192 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਫਰੀਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖੋ-ਨੰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਹਾਲਤ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਦਿਨ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੈਰੀਟੇਬਲ' ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਹਕੀਕੀ ਕਾਰਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰ-ਸਾਮਰਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਢਕਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉੱਘੇ ਸਾਇਰ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਾਂਗ 'ਜੇ ਸੋਕਾ ਇਹ ਹੀ ਜਰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਡੋਬਾ ਇਹ ਹੀ ਜਰਦੇ ਨੇ, ਸਭ ਕਹਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਵਰ੍ਹਦੇ ਨੇ' ਵਾਂਗ ਅਫਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦਾ ਹਾਰਨ ਆਫ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸੋਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੋਕੇ ਨੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਕੇ ਗਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ? ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਭੰਡਾਰ ਲੁੱਟਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਭੇਰਾ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਹਿ-ਭੇਤ

ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸੋਕੇ-ਹੜ੍ਹ ਵਰਗੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਇੱਕ ਥਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ। ਕਈਆਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਮਰ 'ਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਬੈਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਉਮਰੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹਨ।

ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਕੂਲ, ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਉਜਾੜੇ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿਚ 101ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ 33 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 17 ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਕੁਪੋਸ਼ਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਰ 18.7 ਫੀਸਦੀ (2022) ਹੈ ਅਤੇ 31.7 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਬੌਣੇਪਨ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਵੀ 2022 ਦੇ ਹਨ।

ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰਾ-ਸੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖੀ ਲਹੂ 'ਤੇ ਪਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮੈਕਸਿਮ ਗੋਰਕੀ ਨੇ ਪੀਲਾ ਦੈਂਤ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਪੀਲੇ ਦੈਂਤ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਪੀਲਾ ਦੈਂਤ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਬਚਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਜੋਗਾ ਟੁੱਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਪੀਲੇ ਦੈਂਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਏ ਬਗੈਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਮਾਸੂਮਾਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਭਖਦੇ ਅਤੇ ਠੰਢਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਰਵੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਰਮਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

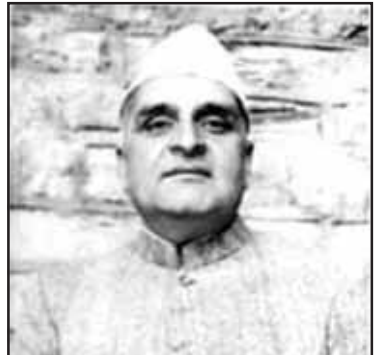

ਡਾ. ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ
ਫੋਨ: 604-653-7889
 E-mail: psssohi57@gmail.com

ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਐਸ ਵਾਈ ਐਲ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਟੈਂਡ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੱਚਰ ਅਤੇ ਬਰਿਜ ਭਾਨ ਦਾ ਰੋਲ:

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ 1955 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੱਚਰ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੇ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਰਿਜ ਭਾਨ (ਪੈਪਸੂ 1956 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ) ਰਾਹੀਂ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਿਵਾ

ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ 1921-45 ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਹੀ ਵੰਡ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰੀਪੈਰੀਅਨ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ?

ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠ ਐਕਟ 1966 ਦਾ ਰੋਲ:

ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚਲੀ ਇਕ ਧਾਰਾ 78 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਧੀਨ ਹੀ 1976 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣਯੋਗ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 1976 ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਜਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਜੂਨ 1980 ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਰਾਸਰ ਧੱਕਾ ਸੀ, ਯਮਨਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇਸ ਵੰਡ

ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਲ ਸਰੋਤ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁੱਝ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇਕ ਸਟੇਟ ਸਬਜੈਕਟ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਇਸ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ, 1956 ਦਾ ਇੰਟਰ ਸਟੇਟ ਵਾਟਰ ਡਿਸਪਿਊਟ ਐਕਟ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਰੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦਖਲ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਫਿਰ 1966 ਵਾਲੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 78 ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ? ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? (ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਚਰਾ ਨਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਬਦਲੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਜਨ ਸੰਘ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਣੀ ਹੈ। 1978 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਈ।)

ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਰੋਲ:

ਏਰ 1976 ਵਾਲੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ 1978 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੈਲਿੰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ

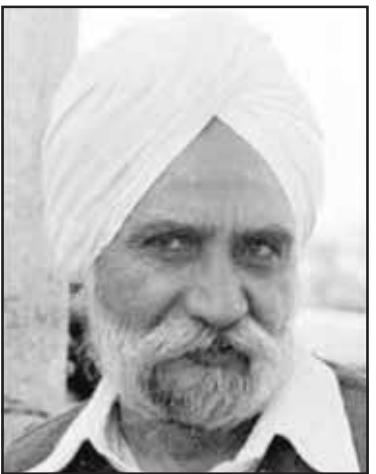

ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਰੇ। ਪਰ ਇਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਲਈ ਅਮਲ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ। ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਲਾਭ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੱਖਰੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। 2007 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਬਣ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 2007 ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 78 ਅਤੇ 79 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੈਲਿੰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀ ਬਣਿਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਸੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ 1978 ਵਿਚ ਐਸ ਵਾਈ ਐਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, 2016 ਵਿਚ ਉਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇਣ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋ

ਗਈਆਂ ਹਨ। 2014 ਤੋਂ 2022 ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੋਲ:

1980 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। 1980 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਬਾਅਦ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਗਲਾ ਪੈਂਤੜਾ ਖੇਡਿਆ। 1981 ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਨ, ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦੇਵੋ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡ

ਦੇਵੋ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਬਚਾ ਲਈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 1982 ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਰਤੀ ਹੋਮ ਮਨਿਸਟਰ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਖੁਹਾਅ ਦਿੱਤੀ। ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਉਹ 1980 ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ 1978 ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜੋ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 1976 ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੋਲ:

ਅਪਰੈਲ 1982 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਐਸ ਵਾਈ ਐਲ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਟੱਕ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਪੂਰੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਕਹੀ ਅਤੇ ਕਤਾਹੀ ਲੈ ਕੇ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਥੇ

ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਫੋਟੋ ਅਕਸਰ ਹੀ ਨਹਿਰ ਦੇ ਰੋਲੋਂ ਸਮੇਂ ਲੀਡਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਹਿਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। 2002 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਏ। 2004 ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ

ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਪੰਜ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਜੋ ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਘਟਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਫਲੋਅ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੋਆ-ਨਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸੁੱਕ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀਰਾਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (1986) ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਹੀ ਘਟ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ 2004 ਵਿਚ ਜੋ ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਹੋਰ ਪੈਚੀਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। 2016 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਖਰ 2017 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 2016 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੇਂਦ ਫਿਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਉਹ ਉਪਰ ਦਰਜ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਬਤੌਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਗਲਤੀ:

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਦੋਂ 1980 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅਗਸਤ 1982 ਵਿਚ ਕਪੂਰੀ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪਰ ਪਤਾ ਨੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸਿਪ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਪੂਰੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਯੁੱਧ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਸਥਾਨ ਵੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੇਹਿਸਾਬਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਅਗਲੀ ਗਲਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਜੁਲਾਈ 1985 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਰਾਜੀਵ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 1986 ਤੱਕ ਐਸ ਵਾਈ ਐਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਸੰਤ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ, ਚੋਣਾਂ ਹਾਲੇ ਹੋਈਆਂ ਨਹੀਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ 1986 ਤੱਕ ਨਹਿਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ? ਕੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਹੀਲੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ? ਫਿਰ ਕੀ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਦਾਰੀ ਸੀ? ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਰੋਲ:

1985 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੁਕਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੁੱਧ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ, ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਐਸ ਵਾਈ ਐਲ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਵੱਡਾ ਹਿਸਾ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਹੋ ਵੀ ਗਈ। ਪਰ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੌਰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1987

ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਰਾਜੀਵ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ। 1990

ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ-ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਦਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੁਕ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਾ ਰਹੇ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਕਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਰੋਲ:

2022 ਵਿਚ ਬਣੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਐਸ ਵਾਈ ਐਲ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪਾਸ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹੀ ਸਟੈਂਡ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਹਿਰ ਦੀ

ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹਿਰ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਰੀਪੈਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੀ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਅਸਲ ਹੱਲ ਰੀਪੈਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰ ਪਾਸ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਖੇਤਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੁਝ ਕਾਰਨ ਰੈਡ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਜਨਵਰੀ 2002 ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਜੋ ਵਿਧਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ) ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਰਵੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਵੇ ਇਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪਾਸ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਰੇ, ਨਾ ਇਹ ਨਹਿਰ ਬਣਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੱਪ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਖੁਦ ਯਹੂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਉਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਲਣ

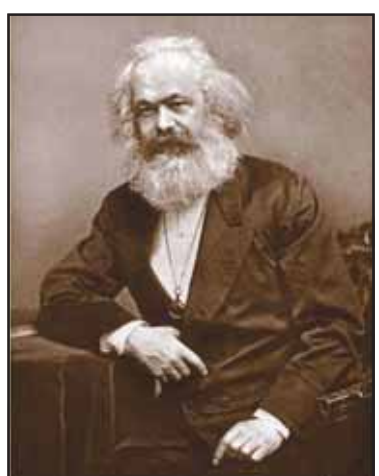
ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98156-98451

ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਜਿਲਦ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਰਮਨ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਮੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਤਲੋਆਮ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਜ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ। ਲਿਖਤ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰਕਸ ਲਿਖਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਰਮਨ ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਕਿਸ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ। ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਅਤੇ ਪੰਜੀਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਉ! ਪਹਿਲਾਂ ਰਲ ਕੇ ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀਏ! ਬਾਕੀ ਧਰਮ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਕੱਟੜ ਰੂਪ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇ? ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਕੇ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਰੋਧ ਅਸੰਭਵ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ? ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਯਹੂਦੀ ਤੇ ਇਸਾਈ ਇਹ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਪੜਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਸੱਪ ਦੀਆਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੁੰਜਾਂ ਵਾਂਗ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਸੱਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕੁੰਜਾਂ ਲਾਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੜਚੋਲੀਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਇੰਸ (ਫਿਲਾਸਫੀ) ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੇਗੀ। ਸਾਇੰਸ ਵਿਚਲੇ ਵਿਰੋਧ ਖੁਦ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਹੀ ਹਲ ਕਰਨੇ ਹਨ।' ਅਤੇ 'ਹਕੀਕੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ

ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੀਵੰਤ ਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣ ਜਾਏ।'

ਪਰ ਜਰਮਨ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਆਪਣੀ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੀ ਰਟ ਲਾਈ ਰੱਖੀ। ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜਰਮਨ ਦੇ ਪੰਜੀਪਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ ਉਥੇ 60 ਲੱਖ ਯਹੂਦੀ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਮੀਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਰੱਬ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੈਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੱਬ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਰੱਬ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਬਣੇ ਸਾਰੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਊ ਜਿਣਾਸ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਆਪੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਕੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੈਸਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਕੁਦਰਤ - ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀ ਫਿਤਰਤ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਪਰਾਇਆ ਤੱਤ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਪਰਾਇਆ ਤੱਤ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਪੈਸੇ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਰੱਬ ਹੁਣ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਰੱਬ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਹੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੱਬ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਰੱਬ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਇਕ ਧੰਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਗਲਬੇ ਅਧੀਨ ਕੁਦਰਤ

ਬਾਰੇ ਬਣਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹੋਂਦ ਜੀਵੰਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ

ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਪਨਾ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ।" ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੀਰ ਇਸ ਅਮੀਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗੁਮਰਾਹ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਕਰ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਟਿਕੀ ਰਹੇਗੀ। ਅੱਜ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਨਫਰਤ ਦੀ ਪਾਤਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਫਰਤ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਭਾਂਬੜ ਬਣ ਕੇ ਫਟ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੂਤਿਨ ਲੈਨਿਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦੁਹਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ!

ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹੁਣ ਤਕ ਸਗਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਭੇਦ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਹੈ। ("Secret of theology is anthropology" (Marx-Engles, Collected Works, page 238) ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਬਲਕਿ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਇਸ ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਤੇ ਰੂਸੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਪਰ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਵੜਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ।

ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਪੰਜ ਨੇਮ ਹਨ :
(1) ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਤਲ ਨਾ ਕਰੇ। ਆਪਣੇ

ਭਰਾ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਤਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਸਮਝੇ ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤਕ ਉਸ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਕਰ ਲਵੇ। (2) ਮਨੁੱਖ ਪਰਾਈ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰ ਨਾ ਕਰੇ। ਔਰਤ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਤੋਂ ਸਵਾਦ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਮਰ ਭਰ ਉਸ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੇ। (3) ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਵੀ ਸਹੂ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਨਾ ਪਾਵੇ। (4) ਮਨੁੱਖ ਅੱਖ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾ ਲਵੇ। ਹਰੇਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹੋ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ। (5) ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੂਤਿਨ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯੂਕਰੇਨ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਸ ਇਸਾਈ ਧਰਮ

ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਨਾਹਰਾ 'ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰੋਂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਏ ਹੈ।' ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸਗੋਂ ਸਟਾਲਿਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤੀਕਰਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਘਾਣ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ 'ਕੌਮੀ' ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਭਰਮ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਮਹਾਨ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਕੌਮੀ ਸੰਕਲਪ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੋਆਮ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਇਹੀ ਕੌਮੀ ਸੰਕਲਪ 'ਹਿੰਦੀ-ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੋਦੀਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੋਦੀਕਿਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਬੁਨੇ ਨਾਹਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ।

ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੜੀ ਗਈ 'ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ' ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਘੜਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗ ਦੇ ਘਮਸਾਣ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅੱਜ ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ 'ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗ' ਦੀ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਘੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅੱਜ ਮੋਦੀਕੇ 'ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰੂ' ਬਣਦੇ-ਬਣਦੇ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ' ਵਿਚ ਜਾ ਖੜੇ ਹਨ।

ਜੇ ਮੋਦੀਕੇ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਦਿਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹਾਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ 'ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ' ('ਵਾਸੂਦੇਵਾ ਕੁਟੁੰਬਕਮ') ਤੇ 'ਸਾਰੇ ਜਨ ਸੁਖੀ ਵਸਣ' ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ-ਕਲਾਮੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਇਸ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰੂਸੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਧਿਰ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਹਾਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਹਾਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਵਿਆਇਆ ਹੈ। ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਤੇ ਬੋਗਮਪੁਰਾ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਹਿਰੂਕੇ ਤੇ ਹੁਣ ਮੋਦੀਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ 'ਨੋਸ਼ਨ ਸਟੇਟ' ਦੀਆਂ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਇਕ ਪਰਤਵੀਂ ਝਾੜ 1980 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਉਪਰ

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੈ...ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਝਦਾ ਹੈ: ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ! ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਫਲੂਜ਼ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ... ਬਾਦਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਨ ਕਿ ਘਿਰਾਓ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁੱਕ ਸੀ...।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜਾ ਇਕ ਭਲਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰ। ਉਸ ਅਫਸਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਖਰੜ ਏਰੀਏ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਧਾ ਮਾਤਹਿਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਧਾ ਧਿਆਨ ਬਾਕੀ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ, ਅੱਧਾ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ।

ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ ਉਸ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਦੇ ਇਸ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ: "ਵੇਖੋ ਜੀ, ਲੋਕਰਾਜ ਹੈ! ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਅਸੀਂ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ... ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਰੋਸ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ! ਸੌ, ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਰੋਸ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇਵੇ...ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਟੁੱਟਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ"।

ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਸਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ...ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਪੋ-ਤੁਲੇ ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਠੋਸ ਹਦਾਇਤ! ਅਫਸਰ ਦੀ ਸੂਝ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਛੁਪੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ।

ਲਵੇ ਜੀ, ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਸੈਂਕੜੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਫਲੈਂਟਾਂ ਲਾਗਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ-ਅਸੈਂਬਲੀ-ਸੈਕ੍ਰੇਟੇਰੀਏਟ ਵਾਲੇ ਚੌਕ ਨੂੰ ਟੱਪਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੱਸੇ ਵਾਲੀ ਡਿਫੈਂਸ-ਰੋਕ ਨੂੰ ਸਕਿੱਟਾਂ

ਵਿਚ ਤੌਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਕਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਫ ਜਿਹੇ ਧੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਸੁੱਟਦੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਸੜਕਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ, ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਬੱਝਵੀਂ ਫੋਰਸ ਵਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਹਦਾਇਤ

ਨਾ ਚੱਲੇ। ਘੰਟਿਆਂਬੱਧੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਫੀਤਾ-ਫੀਤਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਭਾਜ਼ਾ ਵੱਖਰੀਆਂ। ਹਰ ਫਲੋਰ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖਣ। ਕਿਧਰੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ।

ਇਸ ਮਾਜਰੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਤਣਾਈ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਲੋਕਰਾਜ ਦੇ ਜਲਵੇ ਸਨ। ਪੂਰੀ ਸਟੇਰੀ ਦੀ ਘਾੜਤ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਝੌਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਘਿਰਾਓ ਵਾਲਾ ਇਹ ਕਾਂਡ ਕਿਸ ਸੰਭਾਵਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਓਏ ਤੇਰੇ ਕੀ...ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੇਂ ਹੀ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਗਜ਼ਰ ਹੋਣ ...ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਮਿਲੇ ਨਾ ਹੋਣ... ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ? ਖੇਡ ਗਿਣੀ ਮਿੱਥੀ ਸੀ।
-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਰਨਲਿਸਟ

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉੱਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ 'ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ: ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਰਵਟ' ਲਿਖੀ ਹੈ। ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਅਦਬੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਖੋਜੀ ਲੇਖਕ, ਉੱਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ: ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਰਵਟ' ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਛੇਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਜਮਨਾ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਸਿਆ ਗੁਮਨਾਮ ਮੁਹੱਲਾ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖ਼ਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ 100 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 20 ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ 80 ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਉੱਚ ਪਏ ਸਨ। ਅਮਨ ਦਾ ਰਾਗ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ

ਛੇਤਰਾ ਇਹ ਬਾਗ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ 'ਹਮ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏਗੇ', 'ਅਸੀਂ ਲਤਾਂਗੇ ਸਾਥੀ' ਦੇ ਨਾਬਰੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਪਿੱਤਰੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਜਕੜੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਂਝਾ ਛਿੜ ਗਿਆ। ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸਹੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਹੇ ਦਾ ਝੋਰਾ ਵੱਚ-ਵੱਚ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਹਿਰੀ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਏ ਸਿਫਤੀ ਬਦਲਾਉ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਘਰੇਲੂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਸੰਭਾਲਣ, ਰਸੋਈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਓਟਣ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਬਣ, ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ, ਗੱਲ ਕੀ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਆਈਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਲੱਦੀਆਂ ਪੌਣਾਂ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਆਪਣਾ ਘਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਉਹ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਹ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਰਕੇ ਦੇ ਬੰਬਨ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਈਆਂ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਬਾਗ ਅੰਦਰ ਖਿੱਤੋਂ ਛੁੱਲਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਆ ਗਈ। ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਧੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ, ਨਾਟਕ, ਚਿੱਤਰਕਲਾ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਸਿੱਖਣ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲੱਗੇ। ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਦਾਦੀਆਂ ਨਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁੱਕਲਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨ ਲੱਗੇ। ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਚੱਲਦੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਿਰਿਆਨੀ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਦਿਹਾੜੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਜੁੜਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਬਿੰਬ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ: ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਰਵਟ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਕਿਤਾਬ 'ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ: ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਕਰਵਾ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ।

ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਉਹ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਸੁਆਲਾਂ ਅੱਗੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਲਾਈਟ ਸਾਊਂਡ ਤਕਰੀਰਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਸੰਜਮ ਜਾਬਤੋ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜੋੜੀ। ਹਰ ਪਲ

ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ 'ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਤਾਰ ਉੱਕਰੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅੰਦਰ ਲੱਗੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਢੇਰਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਚਣਗਾਰ ਲੋਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਈ ਅੰਦਰ ਉੱਠੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਇਹ ਤਰੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੋ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਦਾਦੀਆਂ ਨਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਔਰਤਾਂ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 105 ਸਾਲਾ ਹਮੀਦੁਲ ਨਿਸ਼ਾ ਲਖਨਊ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ: "ਉਮਰ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਕ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਵਤਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਤਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਭਰਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹੈ।" ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਵਿਚ ਗੀਤਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਤਕਰੀਰਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲਏ:

ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਹੂੰ, ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਹੂੰ
ਤੁਮ ਚਾਹੋ ਮੁਝ ਪਰ ਜੁਲਮ ਕਰੋ
ਮੇਰੇ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਹੱਕ ਕਾ ਝੰਡਾ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਸਾਮਨੇ ਜੁਲਮ ਕਾ ਫੰਧਾ ਹੈ
ਮੈਂ ਮਰਨੇ ਸੇ ਕਬ ਡਰਤੀ ਹੂੰ
ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਹੂੰ ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਹੂੰ

ਹਕੂਮਤੀ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਗਰਦ-ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਵਰਗੀਆਂ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਕਰਵਟਾਂ ਨੇ ਪੂੜ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ:

ਤੁਮ ਲਗਾਓ ਹੱਥਕੜੀ
ਤੁਮ ਚਲਾਓ ਲਾਠੀਆਂ
ਅਬ ਮਨਾਓ ਖੈਰ ਤੁਮ
ਨਿਕਲ ਪੜੀ ਹੈਂ ਬੋਟੀਆਂ

ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਮੰਗਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਭਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਝਟਕੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਪੜਚੋਲਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚਦੀ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵੰਗ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲਣ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਬਰੂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਣ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ, ਮਨੀਪੁਰ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸੋਚਣ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ।

'ਹਮ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏਗੇ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲੋਕ ਗੀਤ ਵਰਗਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਮ, ਕਲਾ, ਲੋਕ-ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਅਮੁੱਲੇ ਨਤੀਜੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 28 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-609

ਆ ਗਿਆ ਸਿਆਲ ਨਾਲੇ ਆ ਗਏ ਤਿਉਹਾਰ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਰੂਏ ਵੇਚਦੇ ਬਾਬਾ ਪੌਤਾ-ਘੁਮਿਆਰ। ਚੱਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਫਿਰ ਕੀਤੇ ਆਵੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ, ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ ਬੈਠੇ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-607

ਤੂੰ ਸਭ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ, ਪੁਣਾਮ ਤੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੜੇ ਕੰਮ ਤੂੰ ਕਰੇ। -ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਫੋਨ: 604-589-5919

ਹਰ ਇਕ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਬਰਸ ਰਿਹਾ ਨੂਰ ਰੱਬੀ ਦਾਦਾ ਤੇ ਪੋਤਰੇ ਰਲ ਬੈਠੇ ਨੇ ਸਬੱਬੀ। ਕੰਘਾ ਕਰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣਗੇ ਫਰਜ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣਗੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਕੰਘਾਂ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਖਾਤਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਨੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਯੋਧੇ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। -ਹਰਜੋਤ ਕੌਰ ਮਹੇਸ਼ਪੁਰਾ ਫੋਨ: 734-883-6704

ਸਿੱਖੀ ਸਾਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਪਿਆਰੀ ਤਾਂਹੀ ਆਖਣ ਸਰਦਾਰ, ਕੰਘਾ, ਕੇਸ, ਕਤਾ, ਕਛਹਿਰਾ ਪੰਜਵੀਂ ਕਿਰਪਾਨ ਸੁਮਾਰ। ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਜ਼ ਪਿਆਰਾ ਜੰਗ ਉੱਤੇ ਨੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੋਹ ਨਾਲ ਕੇਸ ਸੰਵਾਰੇ ਬਾਬਾ ਪੋਤੋ ਅੱਗੇ ਹੋ ਬਹਿੰਦੇ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਬੋਬੇ ਤਾਂ ਵਿਹਲੀ ਨਹੀਂ ਪਕਾਵੇ ਰੋਟੀਆਂ, ਮੰਮੀ ਕੱਢੇ ਧਾਰਾਂ ਚੋਵੇ ਬੂਰੀਆਂ ਝੋਟੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਤੂੰ ਹੀ ਵਾਹ ਦੇ ਕੇਸ ਝੱਟਪੱਟ ਜੀ, ਜਾਣਾ ਹੈ ਸਕੂਲੇ ਹੋ ਨਾ ਜਾਈਏ ਲੋਟ ਜੀ। ਉੱਪਰ ਚਿੱਟਾ ਰੇਸ਼ਮੀਂ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹਦੇ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰੇਂ ਤੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਧੰਨ ਏ। ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਰੀਸ ਨਾ

ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਪਗੜੀ ਹੈ ਦੂਰੋਂ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਜਿੰਨਾ ਚੋਪੜੋਗੇ ਵਾਹੋਗੇ ਨਿਖਰਨਗੇ ਕੇਸ ਬੰਨ੍ਹ ਜੂਤਾ ਰੱਖ ਪੱਗ ਉੱਤੇ ਸਜਾ ਤੁਰਲਾ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਾਬਾ ਸਜਾ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਲੋਕੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਰਾਹ ਤੱਕਦੇ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ: 847-359-0746

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਡਾ. ਜੇ.ਐੱਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਜੇ.ਐੱਸ. (ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ) ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਇਹ ਲੇਖ ਸਿੱਖ (ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ) ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਤੀਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ 'ਧਰਮ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।' ਉਹ ਇਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਬਾਖ਼ਬਰ ਹੋ ਕੇ

ਸਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਚ ਇਕਜੁੱਟ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਜੋਂ ਚਿਤਵਦੇ ਹਨ।

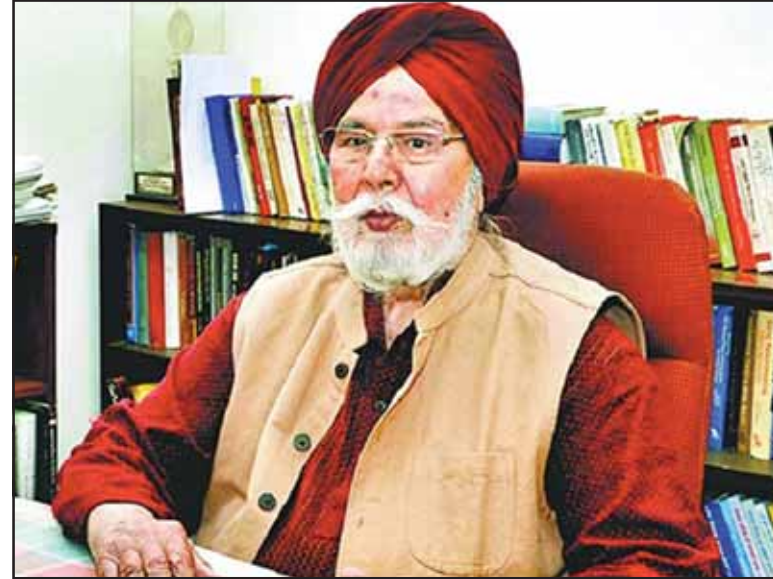
ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਨੀਚਾ ਅੰਦਰ ਨੀਚ ਜਾਤ' ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਲਿੰਗਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਡੇਰਾ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬੇਲਾਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 'ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ।' ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਰਮਸਾਲ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ), ਸੰਗਤ, ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਈ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਝ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਸੋਚੀ ਵਿਚਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੰਝ, ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਏ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਕਬੀਰ ਪੰਥ ਦੇ ਉਭਾਰ ਵਿਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਸਮਝ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਕੇ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਅਗਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਬੀ-40 ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੰਥ ਦੇ ਬਾਨੀ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ (2019) ਵਿਚ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਆਂ ਤੇ ਵਜਬੀਅਤ ਵਰਗੇ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਅੰਤਰ ਏਕਿਤੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਖਾਲਸਈ ਰਹਿਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਸੰਨ 1699

ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ 'ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਰਹਿਤ ਜੋਤੀ ਗਈ। ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਗਈ।' ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਰਹਿਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸੂਤਰਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬੇਹਿਸਾਬ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਪੱਤਰ (ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ), ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਵਾਰਿਸ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨੰਦੇੜ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਲਗਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅਨਿਆਈਂ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਖਾਲਸਈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਹ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੰਜਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਉੱਦਮ ਦੇ ਨਾਕਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।' ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਘਾਤਕ ਖ਼ੁਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਘਤੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1716 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੰਮਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਿਆ ਜੋ 1765 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ

ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ 'ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਇੰਝੇ ਵੀ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਕੁਝ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਖਾਲਸੇ (ਸਿੰਘ) ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ' ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਦਲੀਲ ਵਡੇਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਰੋਕਾਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਅਕਸ਼ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਉਪਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੀ; ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਸੀ।'

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਜਿੰਨੀ ਹੋਰਨਾਂ (ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਵੇਂ) ਤੋਂ ਵਸਤੂਗਤ ਵਖਰੇਵਿਆ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਓਨੀ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਉੱਪਰ ਵੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੱਧ ਕਾਲ ਵਿਚ ਪਾਰਸੀ, ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੇਮਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੱਖਸ ਆਫ ਦਿ ਪੰਜਾਬ' (ਨਿਊ ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, 2017) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਕਵਾਂ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਉੰਝ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ (1997, 1998, 2011); ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ (1992); ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ (2012); ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਹਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿੱਤੂ ਕੀਤਾ ਹੈ (1976); ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ (2001, 2004, 2009); ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (2009); ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਹੈ (2007); ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਇਕ ਮੁਕੰਮਲ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ (1987, 2001); ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ (1996); ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ (2017) ਤੇ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ (2018) ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਟਿਲਤਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰਾਟਤਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ। ਉੰਝ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਪੇਸ, ਵਸੋਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਖੇਤਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਅਲੱਗ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਇੰਦੂ ਬੰਗਾ
ਫੋਨ: +91-93161-34396

ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁਅੱਸਬ ਨਹੀਂ ਪਾਲਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਅਹਿਮ ਚਾਲਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਓਨੀ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕਾਰਗਰਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਡਬਲਿਊ ਐਚ ਮੈਕਲੋਡ ਅਤੇ ਹਰਜੋਤ ਓਬਰਾਏ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ, ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿੱਤੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਨ ਹਿਸਟਰੀ' (1969) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਕਲੋਡ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਸਗੋਂ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਅਗਲੇਰੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੱਖੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਕਲੋਡ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਨੂੰ 'ਮਿੱਥ' ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਕਿ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਖਾਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਇਹ ਮੈਕਲੋਡ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਵਾਂਗ ਸੰਤ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗਰੇਵਾਲ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ, ਸ਼ਬਦ, ਨਦਰ, ਨਾਮ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ

ਅਸੀਂ, ਪਿੰਡੋ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਕਲੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ

ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਟਰੇਸੀ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ 'ਪਿੰਡ ਜਾਜਾ' ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ 'ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲਣੀ' ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ। ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਈ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ, ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਕੋਈ ਢਾਈ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਪਿੰਡ ਦੇ 82 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। 70-75 ਸਾਲ ਦੇ ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਕੋਈ ਦਹਾਕੇ, ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ

ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀਆਂ।

ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ, ਹੱਟੀਆਂ, ਭੱਠੀਆਂ,

ਛੱਪੜਾਂ, ਟੋਭਿਆਂ, ਗਲੀਆਂ, ਮੋੜਾਂ, ਖੇੜਾਂ, ਬੰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਕੋਈ ਚਾਰ ਕੁ ਘੰਟੇ, ਸਭ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡੋਂ ਆਏ ਨਵੇਂ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ, ਪਿੰਡੋਂ ਲੰਬਾ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਬੜਾ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਤਜਰਬਾ ਰਿਹਾ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਹ ਬਖਸ਼ੇ ਤਾਂ, ਫਿਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਤਾਂਕਿ ਰਲ ਮਿਲ, ਸਿਰ ਜੋੜ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ, ਡਾ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ, ਅਮਨਦੀਪ, ਰਮਨਦੀਪ, ਸੰਨੀ, ਅਮਨ, ਗੋਲਡੀ, ਰਾਜਵੀਰ ਨੇ ਇਹ ਮਾਰੋਲ ਸਿਰਜਣ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਦੁਆਵਾਂ।

Imperial Spices Tracy ਦੇ ਵੀਰ ਕਮਲ ਸਿੰਧੂ, ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਖਾਣੇ ਤੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਮਲ ਜੀ ਦਾ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰੀਆ!

-ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ

ਗਲੀਆਂ-ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਰੋਣਕ ਹੈ। ਦਸਹਿਰੇ ਦੇ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਚਾਅ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ।

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਰਵਾਇਤੀ ਝਾਕੀ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਤੇ ਬਣਿਆ ਸਰਿਆ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪ ਝਾਕੀ ... ਇਕ ਜੀਪ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀਤਾ-ਰਾਮ ਕਾਰ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪਿਛਲੀ ਜੀਪ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਇਕ ਕਾਲਾ, ਮੋਟਾ ਹੱਟਾ-ਕੱਟਾ ਰਾਵਣ ਚਿੱਟੇ-ਚਿੱਟੇ ਡੇਲੇ ਕੱਚੀ... ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਝਾਕਦਾ, ਗਿੱਠ ਲੰਮੀ ਜੁਬਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ, ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਤੇ ਪੈਸੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਫੋਨ: 408-608-4961

ਝਾਕੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਨੂਮਾਨ ਲੰਮੀ ਪੂਛ ਫੈਲਾਉਂਦਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਗੁਰਜ ਉਠਾਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਇੱਧਰ ਦੁੜਕੀ ਮਾਰਦਾ, ਕਦੇ ਉੱਧਰ ਟਪੂਸੀ ਜਿਹੀ ਲਗਾਉਂਦਾ, ਗੁਰਜ ਉਲਾਰਦਾ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਦੂਰ ਧੱਕ ਲਿਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੀਪਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੈਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ-ਨੁਮਾ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੀ ਭੀੜ ਦਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ, ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਂਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਵੇਟਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਹੋਵੇਗੀ... ਅੱਜ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਿੰਮ-ਹੁਮਾਅ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਅੱਜ ਰਾਵਣ ਨੇ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ... ਉੱਚੇ ਲੰਮੇ ਬਾਂਸਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਜੋਕਰ ਵਾਂਗ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਈਕ ਫੜੀ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਸੁਣ ਕੇ ਝਾਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਇਕ ਲਾਕੜੀ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੈਂਡ-ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦਾ ਬੈਂਡ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੀਤਾ ਹਰਨ

ਸ਼ਰਮ ਕਰੋ ਓ ਭਾਈ! ਸ਼ਰਮ ਕਰੋ। ਅਜੇ ਥੱਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ!... ਰਾਮ ਸੀਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸੀਤਾ ਨਿੰਤ ਦਿਨ ਹਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਰੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ! ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ, ਅੱਧੋਧਿਆ ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਮੰਦਰ ਮਸੀਤਾਂ ਵਿਚ... ਹਰ ਥਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਗਵਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਗਨ ਕੀੜੀਆਂ ਅਗਨ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦਮ ਹਲਚਲ ਜਿਹੀ ਮੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਟੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਸੰਵਰਿਆ ਅਧਖਤ ਆਦਮੀ, ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਦੌੜਦਾ, ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚਿਲਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਚਿਲਕਾਉਣ ਦੀ ਤਵੱਜੋ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ... ਮੈਂ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ... ਉਹ ਹਿੱਕ ਥਾਪਤਦਾ ਹੈ।

ਹੱਥ ਵਿਚ ਤੁੜ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਚਾਬਕ ਫੜੀ... ਪਗਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨੱਚਦਾ ਟੱਪਦਾ... ਕਦੇ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਪੂਛ ਨੂੰ ਜਾ ਛੋੜਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਜੀਪ ਲਾਗੇ ਆ ਕੇ ਉੱਧਰ ਸੋਟੀ ਉਲਾਰਦਾ, ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਹਨੂਮਾਨ ਭਾਈ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਰਾਮ ਨੇ। ਭੁੱਲ ਗਿਏ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ! ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਹਰਨ ਕਰਨ ਦੇਵੇਗਾ? ਕੀ ਕਹਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ! ਇਹ ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਬਾਦਰ ਟਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ... ਤੂੰ ਵੀ ਰਾਵਣ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਫੌਕੀ ਚੌਧਰ ਖਾਤਰ ਜਾਂ ਚੰਦ ਟਕਿਆਂ ਵਾਸਤੇ! ਲਾਹਨਤ! ਲੋਕ ਤੇਰਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਨੇ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਵੰਗਾਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮਾਤਾ ਜੀ, ਭੈਣ ਜੀ, ਭਰਜਾਈ ਜੀ! ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ... ਤੁਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰੋ। ਜੇ ਇਹ ਹਨੂਮਾਨ ਵੀ ਰਾਵਣ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਮਕ ਹਰਾਮੀ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਖੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਹਰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਤੌਖਲਾ ਦਿਲੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ... ਜੇ ਮਾਤਾ ਦੀ... ਉਹ ਬੜੇ ਨਿੱਘ ਅਦਬ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਸੀਤਾ ਪਾਤਰ ਦੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮਦਾ ਹੈ... ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਪਰਲ-ਪਰਲ ਹੁੰਝੂ ਟਪਕਣ ਲੱਗੇ ਨੇ।

ਸੁਣ ਓਏ ਫੁਖਰਿਆ ਜਿਹਿਆ, ਤੁੱਡੁਆ ਜਿਹਿਆ ਮਾਨਾ! ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ? ਇਹ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਨਕਾਬ ਪਹਿਨੀ ਬਿਗਾਨੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਉਧਾਲਣ ਆਇਆ? ਮੈਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇਰੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਨਸੂਬੇ, ਉਤਾਰ

ਦਿਆਂਗਾ ਤੇਰਾ ਇਹ ਤੂਠਾ ਨਕਾਬ! ਨਿਕਲ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਛੱਡ ਜਾਹ ਇਹ ਸੜੀ ਸਵਿੱਤਰੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜੂਹ। ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਹ ਛੱਡ ਦੇਹ ਇਹ ਭੈੜੇ ਕੰਮ। ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਤੇਰੀ ਬਲਵਾਨੀ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨੀ 'ਤੇ। ਹੁਣ ਸੀਤਾ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕਾਰ ਵਿਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਬਾਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਡੇਗੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੇਂਗਾ। ਮੈਂ

ਕੱਢ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇਰੇ ਭੈੜੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਾਲੇ ਡੋਲੇ, ਭੰਨ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇਰੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ! ਸਾਝ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇਰੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੱਕਾਂ।

ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਸੋਟੀ ਰਾਵਣ ਵੱਲ ਉਲਾਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਵਣ ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ ਜੀਪ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਡਿਗਦਾ ਬਚਾਓ ਬਚਾਓ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਐ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਸੁਣੋ! ਮਹੱਲੇ ਵਾਲਿਓ ਸੁਣੋ! ਦੇਸ਼ ਵਾਲਿਓ ਸੁਣੋ! ਰਾਵਣ ਦੇ ਸਾਬੀਓ ਸਰਨਾਵੀਓ ਸੁਣੋ, ਮੈਂ ਹਿੱਕ ਥਾਪਤ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਅਣਖਾਂ ਵਾਲਿਓ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੋ! ਛੱਡ ਦਿਓ ਰਜਾਈਆਂ ਖੇਸ। ਅੱਜ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਹੋਣੀ ਜੇ। ਸੀਤਾ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੀ ਸੀਤੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗਾ... ਸੀਤਾ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਭਰਜਾਈ ਹੈ ਮਾਂ ਵਰਗੀ, ਸੀਤਾ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਕੌਣ ਜੰਮਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਧਾਲਣ ਵਾਲਾ! ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਣ ਦਿਆਂਗਾ, ਨਹੀਂ ਹਰਨ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੇਰੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ... ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੇਰੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਹੈ... ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਧੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਅਜੇਹਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਉਹ ਬਾਂਹਾਂ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਡੌਲੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਨੂਮਾਨ ਬੇਵੱਸ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਪਾਸੇ ਬਚਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਰਾਵਣ ਦਾ ਮੱਚ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਕਲੀ ਦਸ-ਸਿਰਾ ਮੁਕਟ ਤਿੱਠੁ-ਤਿੱਠੁ ਕਰਦਾ ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ ਹੋਠਾਂ ਡਿਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖਦਾ ਬਚਾਓ-ਬਚਾਓ ਮਦਦ ਲਈ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਸਵਾਲੀਆ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਝਾਕਦੇ ਹਨ, 'ਕੌਣ ਹੈ ਇਹ ਸਿਰ ਫਿਰਿਆ? ਫੜੋ ਇਹਨੂੰ ਦਿਓ ਅੰਦਰ।'

ਸਿਪਾਹੀ ਦੌੜਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਕੜ ਲੈਂਦੇ ਕੇ ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਲੈ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।

'ਇਹਦੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਖਲਲ ਮਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।'

ਪਰ ਉਹ ਚਿੱਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚਿਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗਾ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਰੜਾ-ਰਾਵਣ ਸੀਤਾ ਹਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਨਾਲ ਬਲਾਤ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।'

ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਧੁਰ ਧੁਨ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਉਠਦੀ ਹੈ:

ਤੂੰ ਭਾਗੋ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬਣ,
ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਸਮਸੀਰ ਕੁੜੇ।
ਜਿਹੜਾ ਮੈਲੀ ਨਜ਼ਰ ਉਠਾਵੇ,
ਕਰ ਦੇ ਲੀਰੇ ਲੀਰ ਕੁੜੇ।
ਚਿੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਰੀ ਅਬਲਾ,
ਤੂੰ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣ।
ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਜਿਉਂ ਬਾਜ਼ ਤੁੜਾਏ,
ਤੂੰ ਐਸੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਬਣ।
ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਗੋਲੀ ਬਣ ਕੇ,
ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਕਪਤਾਨੀ ਬਣ।

ਕਲਪਨਾ ਬਣ ਛਾ ਜਾਹ ਅਸਮਾਨੀ,
ਅਰਸ਼ੋਂ ਤਾਰੇ ਤੋੜ ਲਿਆ।
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜੋ ਰਹੱਸ ਨੇ ਗੁੱਝੇ,
ਬੰਦ ਪਟਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਆ।
ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਤਝੜ ਖੰਡਰਾਂ ਅੰਦਰ,
ਕਲੀਆਂ ਬਣ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਸਿੱਖ।
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕਰਮ ਆਪਣੇ,
ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਸੁੰਦਰ ਸੁਹਣੇ ਲਿਖ।
ਅਬਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਆਖੇ ਤੈਨੂੰ,
ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾ।
ਸੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਸ਼ੀਗਣੀ ਬਣ,
ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਐਸਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾ।
ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਰੁਤਬਾ ਤੇਰਾ,
ਫੱਟੜ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੈ, ਮਲੂਮ ਲਗਾ।

ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਵੇ

ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਤਿ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿੱਤ ਬਣਾਈ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ 5 ਜਨਵਰੀ, 2024 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਮਲ 11 ਦਸੰਬਰ 2023 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. 27 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਤੱਕ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭਾ 1998 ਵਿਚ, ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1860 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 25,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਚੀਫ ਪੈਟਰਨ, ਜਲੰਧਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 12 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮੋਗਾ, ਮੁਹਾਲੀ,

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਰੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਸਭਾ ਦੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹਨ।

ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਭਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਵਕੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕੰਮ

ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਭਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣ ਗਈ। ਪਿਛਲੀ ਵੇਰ ਚੋਣ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੀ ਨਾ ਵਿਖਾਈ। ਇਹ ਚੋਣ 2020 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚੰਦੇ ਉਗਰਾਹੇ, ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਦਫਤਰ ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸਦੀ ਹਾਲਤ ਚਾਰਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਆਰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਲਬੇ ਹੇਠ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦਾ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਵੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸਟੇਟ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਲਗਭਗ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਖਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਤਵ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਤਾ ਖੋਜਣਾ ਸੀ।

ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ 2012 'ਚ ਬਣਾਈ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ

ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਖੜਾ ਦਿਸਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ ਉਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇਣ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਸੰਸਥਾ ਐਨਆਰਆਈ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਸਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਅਫਸਰਾਂ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

ਉਂਜ ਸਭਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਨ੍ਹ ਨਾ ਲਾਵੇ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸੀ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ.ਜ਼, ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਪਣਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ 1960 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਏ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਅ ਦਾ ਜੰਜਾਲ ਬਣ ਗਈ।

ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ, ਸੰਗੀਆਂ-ਸਾਥੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀਆਂ-ਠੋਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਾਅਲੀ ਮੁਖਤਾਰਨਾਮੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ, ਜਾਅਲੀ ਬੰਦੇ ਖੜੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਥਿਆ ਲਈਆਂ ਜਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੇਸ ਪੁਲਿਸ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪਏ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ, ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭੂ-ਮਾਫੀਏ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੌਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸਟਾਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਲੀਭੂਗਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੋਢੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਿਧਰੇ ਫੌਜਦਾਰੀ, ਕਿਧਰੇ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਕਿਧਰੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੰਗ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੇਚ-ਵੱਟਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤਣ ਜੋਗੇ ਹੀ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਧੜਾਧੜ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪੱਕੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੰਤ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰ-ਧੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ਾ, ਭੂ ਮਾਫੀਆ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਿਕੜੀ ਦੀ ਜਕੜ 'ਚ ਆਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣੋਂ ਆਕੀ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਆਪਣੇ 'ਚੰਦ ਮਾਮੇ' ਨੂੰ ਭਾਣਜੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਵਾਂਗੀ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵਾਂ ਉਤਨ ਖਟੋਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਆਇਆ ਕਰੇਗਾ ਲੇਕਨ ਮੰਮੀ ਨੇ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 815-356-9531

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਵਾਂਗੀ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵਾਂ ਉਤਨ ਖਟੋਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਆਇਆ ਕਰੇਗਾ ਲੇਕਨ ਮੰਮੀ ਨੇ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਚੰਦਰਾਯਨ-3 ਮਿਸ਼ਨ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਮਾਰ ਕੇ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਢੋਲ ਵਜਾਏ ਗਏ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਕਲਮ ਚਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੱਤ ਜਿਹੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਗਣ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ।

ਕਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘਾਟ ਲੱਗੀ? ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਨੱਕ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਅੱਖਾਂ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ? ਨਹੀਂ ਨਾ! ਜਿਸ ਅੰਗ ਦੀ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਗਏ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪੂਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਡੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਵਾਂ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪੌਣ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਦਿਆ ਕਿੱਥੇ ਚਲੀ ਗਈ? ਆਪਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਆਰ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਗੰਢ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਕੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ?

ਉੱਝ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮਾਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਇਹ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮਾਂ ਅਸਾਂ ਬਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕੀ ਸਦ-ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਦੁੜਾ-ਦੁੜਾ ਅਸੀਂ ਦੁਰ-ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਧਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਜਾਨੀ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਾਦਰ ਅੱਖ ਮਾਤੀ ਜਿਹੀ ਲਾਲ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਪਿਟਦਾ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: 'ਰੱਬਾ! ਕੀ ਕਰ ਦਿਤਾ।' ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਹੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਬਹੁਤ ਪਿਆ, ਧਰਤੀ ਬੈਠਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ, ਪਹਾੜ ਢਲ ਕੇ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਿਵੇਂ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚੀ। ਜਦ ਕੁਦਰਤ ਮਾਤੀ ਜਿਹੀ ਅੰਗਤਾਈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੂਚਾਲ ਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨ ਪਲ-ਖਿਣ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਫਿਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਰੂਪ ਅੱਗੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਖਲੋਦਾ?

ਉੱਝ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਮਾਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਇਹ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਮਾਂ ਅਸਾਂ ਬਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕੀ ਸਦ-ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਦੁੜਾ-ਦੁੜਾ ਅਸੀਂ ਦੁਰ-ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਧਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਜਾਨੀ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਦ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ? ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਗੈਸ ਜਾਂ ਧਾਤਾ...ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੰਮੀ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪੌਣ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੁਧ ਕਰੋ, ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਾ ਲਵੋ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਦਾ ਘਟਿਆ ਪਾਣੀ ਵਧਾ ਲਵੋ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰ ਲਵੋ, ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਿਓ।

ਅੱਜ ਸ਼ੀਤਲ ਚਾਂਦਨੀ ਵਾਲਾ ਇਹ ਚੰਦ ਕੇਵਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖਾਂ ਲੱਧਾ ਵੀਰ ਵੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਵਿਛੜੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀਆਂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖ ਆਪਣੇ ਲਾਡਲੇ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਚੂੜਾ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੋਹਣੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਬਿਰਹੇ ਦੀ ਪੀੜ ਦਾ ਦੁੱਖ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਝਾੜ ਪਾਉਂਦੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਉਡਾਰੀ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਖੰਬਾਂ ਨਾਲ ਉਡਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਧੋਖਾ ਖਾਏ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸੁੱਖ ਤੇ ਸੁਖਦ ਉਡਾਣਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਗੈਸ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੀਰੋ ਮੰਤੀ ਅਤੇ ਸੋਨਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰ ਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂ: 'ਪੁੱਤ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਗਿਆ', 'ਨੂੰਹ ਨੇ ਸੱਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ', ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਅੱਗੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਦੌੜ ਗਈ', 'ਭੈਣ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ'...। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇੰਨੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਕਲਮ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਹਨ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਡੋਬੂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਸੀਆਗਤ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਵੇ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁੱਜਣ ਲਈ 24 ਤੋਂ 36 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਬੇ-ਘਰੇ ਹੋ ਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾ 'ਚ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਟਕਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਕੁਰਖੱਤ ਬੋਲਾਂ, ਸੌਕੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਤੋੜ ਹਾਲੀ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਘਰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਉੱਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲੱਗ ਸਕੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਵਸੀਅਤਾਂ, ਮੁਖਤਾਰਨਾਮਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਅਲਸਾਫ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਬੰਧੀ ਜਸਟਿਸ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗਾ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਉੱਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਝੂਠੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਧਾਰਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਉਪਰਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਸੋਂ ਹੈ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਸਟੱਡੀ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅਪਣੇ ਅਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਕੰਮ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਹੀ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਆਪ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਰਸੂਖ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਭਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਪਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣਾ

ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਵਾਗਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਘਰ ਪਰਤਣ 'ਤੇ

ਮਾਮੇ ਦੀ ਭਾਣਜੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਮਾਲਦੀਵ ਦੇ ਹੱਥ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖ਼ਬਰ ਨਿਕਸ਼ੂ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਮਾਲਦੀਵ ਦਾ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਬਰਾਹੀਮ ਮੁਹੰਮਦ ਮੌਲਿਕ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਚੀਨ ਪੱਖੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਈਜ਼ੂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਰਹੇ ਕਿ ਮਾਲਦੀਵ 400 ਮੀਲ ਲੰਮੇ ਤੋਂ 80 ਮੀਲ ਚੌੜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁਬਕੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਟਾਪੂਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕੇ ਸੂਬੇ ਦਾ 20ਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਟਾਪੂ 17 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਐਟੋਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ (ਅਲਿਫ਼, ਬੇ, ਪੇ, ਐਨ ਗੈਨ) ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਮਾਲੇ, ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਪੱਟ ਵਰਗਾ ਇਕ ਮੀਲ ਲੰਮਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਮੀਲ ਚੌੜਾ ਦੀਪ ਹੀ ਹੈ। ਮਸਾਂ ਇਕ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ। ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹਲੁਲੇ ਉਤਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਰਫ਼ ਦੀ ਸਕਲ ਦਾ ਲੰਮ-ਸਲੰਮਾ ਦੀਪ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਕਿਸਤੀ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਲੇ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦੀਪ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਾਚਾ ਅਮਰੀਕਨ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਅੰਤਰ ਸੈਕਟਰੀ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖਣ ਤੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਏਦਾਂ ਬਣਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 1976 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮਾਲਦੀਵ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੋਭਭ, ਅਣਜਾਣੀ ਤੇ ਅਣਦੇਖੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਵੀ ਮਨ ਕਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮਾਲਦੀਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਏਥੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫ਼ਾਨ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਘੜੀ ਕਦੀ ਵੇਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਬੰਗਾਲ ਜਾਂ ਇੰਦੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੁਦਰਤ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਰਤਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਛੇ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਦੀਪਾਂ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਵੀ ਏਦਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰ ਲੰਘਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨਿਕਲੀਏ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ

ਫਸ ਕੇ ਆਈਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਇੰਚ ਪਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਨੇਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਝੜੇ ਹੋਏ ਅੰਸ ਜਾਂ ਬੇਰ। ਮੱਛੀ ਏਨੀ ਵਧੀਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮਿਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੋ-ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਛੀ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਕੇ ਕਮਾਏ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਦਾ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਪਦਾਰਥ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਦੇ ਮਾਸ ਜਾਂ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਲੋਕ ਬੜੇ ਅਮੀਰ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਗਰੀਬ ਵੀ। ਅਮੀਰੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਬਾਹਰਲੇ ਦੀਪਾਂ ਵਿਚ। ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹਨ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ, ਦਰਜੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰ। ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਨਹਾਉਂਦੇ ਤੇ ਐਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਸੈਰ ਤਫ਼ਰੀਹ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦੀਪਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਗਿਆ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ 80 ਕਾਰਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਏ ਕਿ ਇਕ ਮੀਲ ਲੰਮੇ ਤੇ ਅੱਧ ਮੀਲ ਚੌੜੇ ਇਸ ਦੀਪ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਾਰਾਂ ਕਿਉਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉੱਤਰ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਫੇਰੇ-ਤੋਰੇ ਲਈ ਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ? ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮਾਲਦੀਵ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਦੇਸ਼

ਦੀ ਵਸੋਂ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਲੇ ਦੀ ਢਾਈ ਗੁਣਾ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਅਦਾਰੇ ਹਨ, ਰਹਿਣ ਲਈ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੋਟਲ ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਇਮਾਰਤੀ ਸਾਮਾਨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਣੀ, ਮਕਾਨਾਂ ਤੇ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋ-ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਦੀਵ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਆਏ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ 1974 ਤੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਾਲਦੀਵੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਮਾਇਕ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਈਜ਼ੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲੇਨੇ ਜਨਤਕ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 2021 ਵਿਚ ਤੈਅ ਹੋਏ ਉਸ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੀ ਜਿਸਦੇ ਅਧੀਨ ਅਗਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵਰਤਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ ਸਮੇਂ ਨੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਏਥੋਂ ਦੇ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ। ਬੱਚੇ ਮਾਲਦੀਵ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਥੋਂ ਦੀ ਵਸੋਂ 100 ਫੀਸਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਕੁਰਾਨ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ

ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਏਨੇ ਕੱਟੜ ਮੁਸਲਿਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਦੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਤਕ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਪੈਂਟਾਂ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਵਾਲ ਕਟਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪੈਂਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੰਡੇ ਕਮੀਜ਼ ਜਾਂ ਬੁਸ-ਸ਼ਰਟ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਸਕਰਟ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲੰਮੇ ਚੋਗੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਆਦਮੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸਨ।

ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨਾਰੀਅਲ, ਕੇਲਾ ਤੇ ਪਪੀਤਾ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਧਰੇ-ਕਿਧਰੇ ਸੰਗਤਰਾ ਤੇ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਮੱਕੀ ਦਾ ਟਾਂਡਾ ਵੀ ਉੱਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਮੀਂਹ ਵਰੁਨ ਸਮੇਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਂਹਾਂ ਦਾ ਇਥੇ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਵਲ ਸਾਈਕਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਮਡਗਾਰਡ ਉੱਤੇ ਗੋਰਮਿੰਟ ਆਫ ਮਾਲਦੀਵ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬੀਬੀ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਗਾਈ, ਮੈਂ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਬੱਤੀ ਜਗਾ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਮੁੜ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਫੇਰ ਸੀਟੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੋਲ-ਚੱਕਰ ਉਪਰੋਂ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਚੱਕਰ ਛੋਟਾ ਖੂਹ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਜਿੱਡਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਲਈ ਸੋਚੀ ਕਿ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਕੇ ਫੇਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਸੀਟੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਲਿਆ। ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਪਾਹੀ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦਾ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਾਲਦੀਵ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੱਲੋਂ ਚੱਕਰ ਦਾ ਗੋਤਾ ਦੁਆਉਣਾ।

ਜੇ ਮਾਲਦੀਵ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਲਦੀਵ ਹਿੰਦੁਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰਗਿਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ਉਥੇ 26 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 22 ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਤੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਭਾਜਪਾ ਨੇ। 2024 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਣਗੀਆਂ ਸਮੇਂ ਨੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ
-ਈਸ਼ਵਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ-
ਤੇਰੀ 'ਨਹੀ' ਨੇ ਫਾਰ ਲਿਆ ਉਸ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਲਾ
ਜਿਸ ਵੱਲ ਜਰਾ ਵੀ ਤੱਕਣੋਂ ਸੀ ਮੌਤ ਸੰਗਦੀ ਰਹੀ।

ਪਾਗਲਪਣ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐ ਜਿਉਣ ਲਈ!

ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਪਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਰਹਿ ਕਿਸ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਦੋ ਮਨੁੱਖਾਂ 'ਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਿਨ ਉਚੇਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੰਦਰਜੀਤ ਚੁਗਾਵਾਂ

ਇਹ ਤਰੰਗਾਂ ਮੇਚ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇੱਕੱਠੇ ਹੱਸ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਰੋ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਮਹੀਪਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ, ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਕਰਕੇ, ਕੋਈ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੜ੍ਹ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ

ਵਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਜਦ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੋਟੀਦਾਰ ਡਰਾਈਵਰ ਕਿਤੇ ਇਹ ਹੜ੍ਹ ਦੇਖ ਨਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, "ਬਾਹਲਾ ਈ ਪਾਗਲ ਐ ਤੂੰ ਯਾਰ... ਸੰਭਾਲ ਜ਼ਰਾ!" ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਬਲਬੀਰ ਸੂਫੀ (ਗਾਇਕ-ਗੀਤਕਾਰ) ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ, "ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਯਾਰ ਬਾਹਲੇ ਈ ਪਾਗਲ ਆਂ...!" ਤੇ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ, "ਪਾਗਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਂ, ਬੋਵਕੂਫ਼ ਨਹੀਂ!"

ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਈ ਪਾਗਲ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਈ! ਮੇਰੀਲੈਂਡ ਦੇ ਹਯਾਟਵਿਲ 'ਚ ਲੋਡ ਡਲਿਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਪੌਣੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਸੀ ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਲੋਡ ਨਾਰਥ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਦੇ ਮੂਰਸਵਿਲ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੋਰ ਤੜਕੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਮਿਲਿਆ। ਫੇਰ ਸਵੇਰੇ ਛੇ ਵਜੇ ਪੱਲੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਟ੍ਰੇਲਰ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ ਪੈਲਟ ਟੇਢੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਈ ਉਤਾਰਾਂਗੇ। ਅੰਦਰ ਨੱਡ ਬਹੁਤ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਕੰਮ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਹ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੈਸ ਲੈਣਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੋਡ ਵਾਪਸ ਲਿਆਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸੇ ਉਹ ਬਾਹਰੋ-ਬਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ

ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸੱਠ ਡਾਲਰ 'ਚ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਵਿਹਲੇ ਕੀਤਾ। ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜਦ ਮੂਰਸਵਿਲ ਸ਼ਾਮ ਸਾਢੇ ਛੇ ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਲੋਡ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚ-

ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਓਥੇ ਠਹਿਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਵੇਅਰਹਾਊਸ 'ਚ ਰਾਤ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਸ ਮੀਲ ਦੂਰ ਪਾਈਲਟ ਦੇ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਤੇ

ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਥਾਂ ਮਿਲ ਗਈ। ਸਤਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕੇ ਰਾਤ ਨਿਰਵਿਘਨ ਕੱਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਜੁਗਤ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਜੋਟੀਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਥੋੜਾ ਤੁਰ-ਫਿਰ ਲੈਣੇ ਆਂ,

ਜਾਗੀ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਡਰਾਈਵਰ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੜਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਈ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ 'ਚ ਨਾ ਫਸਿਆ ਹੋਵੇ, ਪੁੱਛ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਫੋਨ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਲ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਭਾ...?" ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਥੋੜਾ ਹੈਰਾਨ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਿਆ। ਉਹਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢ ਲੈਣੇ ਆਂ ਆਪਾਂ... ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ!" ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਹਿਜ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬੋਲਿਆ, "ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਣੀ ਆਂ ਭਾਜੀ, ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ ਬੈਠੈ! ਪੈਸੇ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਭੇਜਾਂ ਭਲਾ! ਟਰੱਕ ਲੈ ਕੇ ਫਸ ਗਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ, ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੇ। ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਜਾਂ ਰਹੇ ਆ। ਫਿਲਿਪ ਪ੍ਰਾਈਸਜ਼ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ, ਲੋਡ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਆਈ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਭਾਜੀ ਸਮਝ ਈ ਨਹੀਂ ਰਹੇ...!"

ਉਸਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਟਰੱਕਿੰਗ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਖੜੀ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਟਰੱਕ ਮਾਲਕ-ਡਰਾਈਵਰ ਇਸ ਮੰਦਵਾੜੇ 'ਚ ਨਪੀਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮੰਦਵਾੜੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਲੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਫਿਰ ਪਰਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਸੋਨ ਸੁਨਹਿਰੀ ਦਿਨ

ਹਾਕੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਫਿਰ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। 2021 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਟੋਕੀਓ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਟਰੀ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ, ਫਿਰ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਟਰੀ ਸਟੈਂਡ ਉੱਤੇ ਤੇ ਹੁਣ ਹਾਂਗਜ਼ੂ ਦੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਜਿੱਤ ਮੰਚ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਕੋਲ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਬਰੋਂਜ਼, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਿਲਵਰ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਣਾ, ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲੈਣੇ, ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661
principalsarwansingh@gmail.com

ਹੱਕ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਤੇ ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਰਤਾ ਵੀ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਹਾਰ ਮੁੜ ਬੁਝੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। 1928 ਤੋਂ 1956 ਦਾ ਸਮਾਂ ਇੰਡੀਆ/ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਲਗਾਤਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਸੀ। ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲਿਆਏ ਸਨ। 1908 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਾਕੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖੇਡੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਗ੍ਰੇਟ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ। 1920 ਵਿਚ ਐਂਟਵਰਪ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਾਕੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗ੍ਰੇਟ ਬਰਤਾਨੀਆ ਮੁੜ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਤਦ ਤਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਫੌਜੀ ਫ਼ਾਉਣੀਆਂ 'ਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮੈਚ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵਰਗੀ ਦੇਸੀ ਖੇਡ ਕਿੱਚੇ-ਖੁੱਡੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੋ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਭਾਅ ਗਈ। 1928 ਦੀਆਂ 9ਵੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਐਮਸਟਰਡਮ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਹਾਕੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਉਥੇ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ। 1932 ਵਿਚ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ, 1936 ਬਰਲਿਨ, 1948 ਲੰਡਨ, 1952 ਹੈਲਸਿੰਕੀ ਤੇ 1956 ਵਿਚ ਮੈਲਬੌਰਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਇੰਡੀਆ/ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੀਆਂ। 1940 ਤੋਂ '44 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ

ਕਾਰਨ ਹੋ ਨਾ ਸਕੀਆਂ। ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ 38 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਇਕ ਵੀ ਗੋਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। 1960 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਤੋਂ 1-0 ਗੋਲ 'ਤੇ ਹਾਰੀ। ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਟੋਕੀਓ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ-1964 'ਚੋਂ ਫਿਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸ ਨੇ 1966 ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਵੀ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। 1975 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ ਤੇ 1980 ਵਿਚ ਮਾਸਕੋ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਮੁੜ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਫੁੱਡਿਆ। ਫਿਰ 41 ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ, ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਜਾਂ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਟਰਾਫੀ ਦੇ ਜਿੱਤ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਔੜ ਆਖਰ ਟੋਕੀਓ-2021 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਟੁੱਟੀ। ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁਣ ਤਕ 24 ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਖੇਡੀ ਗਈ। 8 ਵਾਰ ਇੰਡੀਆ ਜਿੱਤਿਆ, 4 ਵਾਰ ਜਰਮਨੀ, 3 ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, 3 ਵਾਰ ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ, 2 ਵਾਰ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਅਤੇ 1-1 ਵਾਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ। ਹਾਕੀ ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ 4 ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, 3 ਵਾਰ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼, 3 ਵਾਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, 3 ਵਾਰ ਜਰਮਨੀ, 1 ਵਾਰ ਇੰਡੀਆ ਤੇ 1 ਵਾਰ ਬੈਲਜੀਅਮ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਹਾਕੀ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ 8 ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, 4 ਵਾਰ ਭਾਰਤ, 4 ਵਾਰ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਤੇ 1 ਵਾਰ ਜਪਾਨ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸ ਲੇਖੇ ਪੱਤੇ 'ਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਖ਼ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਨਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਡਿਸਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕੰਮੇ, ਅਨਪੜ੍ਹ, ਨਸ਼ਈ, ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਉਜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਜਿਸ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਐਨਾ ਮਾਣ ਕਰ ਰਿਹੈ, ਕੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ? **ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ:** ਭਾਰਤ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬ੍ਰੌਂਕ ਦੇ-ਵਾਈ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1928 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਟੀਮ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤੀ ਉਸ ਵਿਚ 5 ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ। 1932 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 7 ਹੋ ਗਈ। ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲਾਲ ਸ਼ਾਹ ਬੁਖਾਰੀ ਬਣਿਆ। ਵੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਪਤਾਨੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗਗਨਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਓਲੰਪੀਅਨ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮਲਹੋਤਰਾ ਤੇ ਏ. ਐੱਸ. ਬਖਸ਼ੀ। 1960 'ਚ ਰੋਮ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਲਾਲ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਆਰ.ਐੱਸ. ਭੋਲਾ, ਹਰੀ ਪਾਲ ਕੌਸ਼ਿਕ ਤੇ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖੇਡੇ। ਟੋਕੀਓ-1964 'ਚ ਕਪਤਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਲਾਲ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰੀ ਪਾਲ ਕੌਸ਼ਿਕ ਨੇ ਭਾਰਤੀ

ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗਗਨਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਗਿਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਓਲੰਪੀਅਨ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮਲਹੋਤਰਾ ਤੇ ਏ. ਐੱਸ. ਬਖਸ਼ੀ। 1960 'ਚ ਰੋਮ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਲਾਲ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਆਰ.ਐੱਸ. ਭੋਲਾ, ਹਰੀ ਪਾਲ ਕੌਸ਼ਿਕ ਤੇ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖੇਡੇ। ਟੋਕੀਓ-1964 'ਚ ਕਪਤਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਲਾਲ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰੀ ਪਾਲ ਕੌਸ਼ਿਕ ਨੇ ਭਾਰਤੀ

ਟੀਮ ਨੂੰ ਰੰਗ ਭਾਗ ਲਾਏ। ਮੈਕਸੀਕੋ-1968 ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਪਤਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਕੀਨੀਆ, ਯੂਗਾਂਡਾ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ, ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੀਨੀਆ ਦੇ 11 ਖਿਡਾਰੀ ਜੂਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਸਨ ਤੇ 1966 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿਚ 11 'ਚੋਂ ਦਸਾਂ ਦੇ ਜੂਡੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰੁਮਾਲ ਸਨ। ਮਿਊਨਿਖ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ, ਕੀਨੀਆ, ਯੂਗਾਂਡਾ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ 40 ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਨ। 2 ਸਤੰਬਰ 1972 ਨੂੰ ਜੋ ਮੈਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਕੀਨੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਵਿਚ 15 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੂਡੀਆਂ ਉੱਤੇ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਾਸਕੋ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 15 ਗੋਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ 8 ਮੂਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਚ ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਹਾਕੀ ਦੇ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਗਗਨਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਭੋਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰੁਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦੀ, ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਾਰਦਿਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੱਟ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਵਰੁਣ ਕੁਮਾਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਹਾਦਰ ਪਾਠਕ, ਜਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤੇ ਨਾਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਣੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਣ ਖਿਮਾਂ ਕਰ ਦੇਣ, ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਲਿਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ, ਰੇਲਵੇ ਕੋਚ ਫੈਕਟਰੀ ਤੇ ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ 'ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ' ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਹਨ। ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਲਡ ਇਲੈਵਨ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ। ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਏਸ਼ੀਅਨ ਆਲ ਸਟਾਰਜ਼ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ। ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਦੋ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। ਟੋਕੀਓ ਓਲੰਪਿਕਸ-2021 ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ 'ਚ ਕਪਤਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਰੁਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਾਰਦਿਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੱਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੇਡੇ ਸਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਕੰਮੇ, ਅਨਾਢੀ, ਨਸ਼ਈ, ਗੈਂਗਸਟਰ, ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਰਦਾਰ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਹੋਈਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 19 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਭਰਨ 'ਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ, ਭੁੱਖੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਫਿੱਡ ਭਰਨ, ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਰੁਲ ਕੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਭਰਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ, ਫਸਲਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਨ, ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਬੱਦੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ? ਕਿਉਂ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ?

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ) ਨਕਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਭਰਾ ਕਿਤੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਈ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਈ ਵੱਡਾ ਐ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਜਲਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੇਗਾ..." ਮੇਰੇ ਬੱਲਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦਿੱਤਾ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਸੱਚੀ ਭਾਜੀ?" ਉਸਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਮਿੱਤਰ ਗਿਆਨ ਸੈਦਪੁਰੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪਤਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਈ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੇਨੂੰ ਤਲਖ਼ ਬੋਲ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਵੇਗਾ!" ਉਹ ਹੁਣ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੜਕੇ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਟਰੱਕ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਬੋਲ ਨਿੱਕਲ ਗਏ, "ਵਾਹ ਉਏ ਗਿਆਨ..."

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਉਹ ਝੱਜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਭਾਜੀ..." ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਇਸ ਮੌਕਾ ਮੇਲ ਤੋਂ! ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਗਿਆਨ ਮੇਰਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਐ... ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਈ ਪਾਗਲ..." ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਲੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਲੱਗ ਰੋ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਮਿਲ ਪਿਆ..." ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਵੀ ਨਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਠੇ ਗੁਬਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੈਬਿਨਾਂ 'ਚ ਜਾ ਵੱਡੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਗਿਆਨ ਸੈਦਪੁਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਇਕ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਹੈ। ਇਸ ਮੋਹ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਗੁਰਨਾਮ ਨਾਲ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲੜ ਪਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ। ਦਰਵੇਸ਼ ਰੂਹ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਡਾਂਟਿਆ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਪਾ ਜੀ ਓਸ ਵੇਲੇ ਮੱਕੀ ਗੁੱਝ ਰਹੇ ਸੀ।

ਬਹੁਲੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪੁੱਤਰਾ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ! ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਜਦ ਭਰਾ ਮਿਲਦੇ ਆ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ!" ਗਿਆਨ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਲੋਕ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੋਹਣ ਤੇ ਸੋਹਣ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਵੱਢ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਮੌਸਮ ਨੇ ਸਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਣਕ ਦਾ ਝਾੜ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਿਕਲਦਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਵਰਤਦੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਫਿਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਸੋਹਣ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਭਰਾ ਦੇ ਝਾੜ ਘੱਟ ਨਿਕਲੇ, ਉਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ! ਇਕ ਰਾਤ ਉਸਨੇ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ 'ਚੋਂ ਕੁੱਝ ਭਰੀਆਂ ਕਣਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਜਾ ਰੱਖੀਆਂ। ਸਵੇਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਈ ਸਨ। ਦੂਸਰੀ ਰਾਤ

ਉਸਨੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਫੇਰ ਪੂਰੀਆਂ ਹੀ ਸਨ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਇਕ ਰਾਤ ਇੱਝ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਭਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੋਹਣ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਟੱਕਰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਭਰੀ ਚੁੱਕੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਨੇਰਾ ਏਨਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਉਠ ਕੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੋਹਣ ਤੇ ਸੋਹਣ ਈ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਬਹੁਤ ਰੋਏ। ਉਹ ਵੱਢ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਏ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਕੋਈ ਵਖਰੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਗਲ ਲੱਗਦਿਆਂ ਦੇਖ ਰੱਬ ਏਨਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸੇ ਥਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਚਸਮਾ ਫੁੱਟ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਾਲੀ ਵੇਈ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ। ਭਾਵੁਕ ਹੋਇਆ ਗਿਆਨ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਭਾਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਐ ਕਿ ਆਪਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜਪਾਵੇ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰ ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਾਜੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲੀ ਵੇਈ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਐ ਤੇ ਜਦ ਕਾਲੀ ਵੇਈ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਕਿ ਜੇ ਕਾਲੀ ਵੇਈ ਦੇ ਫੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਭਾਜੀ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ... ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੁੱਸ ਜਾਵੇਗਾ!" ਸਾਡੀਆਂ ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੁਪੋ ਹੋਏ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਪਾਗਲਪਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ! ਐਪਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖੋ ਕਿ ਪਾਗਲਪਣ ਤੇ ਬੇਕਰੂਡੀ 'ਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਿੰਸਾਖੋਰ ਸਿਆਸਤ

ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੈਨਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਤਿ ਵਿਕਸਤ ਜਾਸੂਸੀ ਸਿਸਟਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਭਿਣਕ ਹੀ ਨਾ ਪੈ ਸਕੀ! ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਰਹੱਦ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਸਾਦ ਨੇ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਮਕਬੂਲਾ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਲਸਤੀਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ.ਐੱਲ.ਓ.) ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਚੁਣਾਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਚਲਦ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਇਸ ਅਜੀਬ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਕਾਰ ਅਕਸਰ ਜੇਤੂ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਾਰਾ ਜ਼ਕਰਮੈਨ ਡਾਲੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਗੁੱਬੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਿਵੇਂ 'ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ

ਸੈਲੀ ਵਾਲੀਆ

ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਦਾਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ' ਨੂੰ ਉਥਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜੰਗ, ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਿਆਂ, ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਦੂਤਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਭੜਕੀ ਖੂਨੀ ਜੰਗ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੀ ਲੈ ਲਓ। ਇਸ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੈਨਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਤਿ ਵਿਕਸਤ ਜਾਸੂਸੀ ਸਿਸਟਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਭਿਣਕ ਹੀ ਨਾ ਪੈ ਸਕੀ! ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਰਹੱਦ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਸਾਦ ਨੇ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਮਕਬੂਲਾ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਲਸਤੀਨ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ.ਐੱਲ.ਓ.) ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਆਗੂ ਰੋਨ ਪਾਲ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਹਮਾਸ, ਮੋਸਾਦ ਅਤੇ

ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਤੰਤਰ ਦਰਮਿਆਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਮਾਸ ਦੇ 'ਅਲ ਅਕਸਾ ਸਟੋਰਮ' ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਅੰਤ ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੇਜ਼ਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਝਟਪਟ ਜੰਗ ਵਿੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਅਨਸਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਡਟ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਫਲਸਤੀਨੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਇਬਲ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਜਮੀਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਟਕਰਾਅ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਤਾਂਡਵ ਤੋਂ ਔਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਵੱਟਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਤਨ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਬਲੱਗ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਲਾਂਬੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਅਤੇ ਮਹਿਰੂਮੀ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦਾਬੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਹਨੇਰ ਯੁੱਗ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ 'ਇਕਰੂਪਤਾ' ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਚ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ 'ਸੁਭਾਵਿਕਤਾ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਏਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਖੜ੍ਹਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੀ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਤਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜੋ ਜਨਤਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲਾਚਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਜੰਗ ਛਿੜੀ ਹੈ। ਲਿਗਾਜ਼ਾ, ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਨਸਲੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪਛਾਣਾਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੜਕਾਉ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਯੂਕਰੇਨ ਉਪਰ ਰੂਸੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀਆਂ ਦੋਨੇਤਸਕ ਅਤੇ ਲੁਹਾਂਸਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭੂ-ਰਾਜਸੀ ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਰੂਸ ਵਿਚ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਤਿਨ ਵਰਗੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਣਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਟੋ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰੂਸੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਅਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਤਮ ਭੜਕਾਉ ਉਦੋਂ ਆਈ ਜਦੋਂ ਜਾਰਜੀਆ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਨੇ ਨਾਟੋ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸਟੀਫਨ ਕੋਟਕਨਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਤਨਿ ਦੀ 'ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਹਮਲਾਵਰੀ' ਆਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮਹਾਰਾਣੀ ਕੈਥਰੀਨ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਰਾਹ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਤੂ

ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਦਬਾਓ ਹੇਠ ਆਈ ਰੂਸੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਚਿਲੀ ਵਿਚ 1973 ਤੋਂ 1990 ਤੱਕ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ, ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰੇਸੇ ਜਨਰਲ ਪਨਿਚੇ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਰੋਧਭਾਸੀ ਥੀਸਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਹੌਲਨਾਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਨਰਲ ਪਨਿਚੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਜੋ ਤਰਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂਧਾ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1994 ਵਿਚ ਅਲ ਸਲਾਵਡੋਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖੋਫਨਾਕ ਨਸਲਘਾਤਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2018 ਵਿਚ ਅਲਵਾਰੋ ਯੂਰਿਬੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਰਸਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਵੱਟਰਾਂ ਦੇ ਉਸ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਕ ਫਰੋਬਾਂ ਅਤੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ' ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਰੋਧਭਾਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਮਿਸਾਲਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਵਿਚ ਰਿਓਸ ਮੌਂਟ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 1982 ਤੋਂ 1983 ਤੱਕ ਫੋਜੀ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰ-ਮੁਖਤਾਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਦੌਰ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ

ਜੰਗੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਮੌਂਟ ਫੋਜੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹਥਕੱਡਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿੰਬ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਡਾਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵਾਇਲੈਟ ਵਿਕਟਰਜ਼' (ਹਿੰਸਕ ਜੇਤੂ) ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ ਨੂੰ 85 ਫੀਸਦ ਨਪੀਤੋ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੋਕ ਜਨਰਲ ਮੌਂਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਬੱਜਰ ਮਿਸਾਲ 9/11 ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਡਬਲਿਊ. ਬੁਸ਼ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਫੋਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਬੁਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੋਡਰੀਗੋ ਡੂਟਰਟੇ ਨੇ ਨਜ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹਰ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਡੂਟਰਟੇ ਦੀ ਅਨੁਵਾਹ ਰਾਜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲੀਆ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਡੂਟਰਟੇ ਦੀ ਚੋਣ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸੱਤਾਵਾਦ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਝ, ਪ੍ਰੈਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਗਲਪਣ ਅਤੇ ਬੁੜਬੋਲੇਪਣ 'ਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਕਦੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਕੋਫ਼ਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹੁਬਲੀ ਜਾਂ ਗਲੀ ਦੇ ਗੁੰਡੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਤਿਕਤਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਾਈ ਜਿੱਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਬਦਅਮਨੀ ਦੇ ਤੌਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਗੂ ਭਵਿੱਖੀ ਸਥਿਰਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਗਤ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦੁਰਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਬੁਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਫਲਸਤੀਨੀ ਕਵਿਤਾ/ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੋਚਾਂ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਭੁੱਲਣ-ਭੁਲਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸਾਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇ ਸਾਨੂੰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਗਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਏ ਸਾਗਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਗੀਤ	ਉਹਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਪਏ ਨੇ ਮੇਏ ਭੈਣ ਭਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਉਣੇ ਪੈਣੇ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਲੁਨ ਦੇ ਤੇ ਭਟਕਣਾ ਪੈਣਾ ਏ	ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੱਕ। ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ -ਮਹਿਮੂਦ ਦਰਵੇਸ਼
--	---	--

ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ: ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ

ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੂਰਨ-ਖਰਾਬ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲਗਭਗ 3500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਮਿਸਰ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। 3000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਜੂਡਾ ਕਾਇਮ ਹੋਈਆਂ ਜੋ ਲਗਭਗ 250-300 ਸਾਲ ਕਾਇਮ ਰਹੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਰੀਅਨ ਅਤੇ ਬੇਬਲੋਨੀਅਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

2500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਇਰਾਨੀਆਂ (ਪਰਸੀਅਨ) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਇਆ, ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਕੀਤਾ। ਯਹੂਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਧੇ-ਫੁੱਲੇ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਲਗਭਗ 2000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਰੋਮਨ (ਇਟਲੀ) ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਰੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦੇ ਰਜਵਾੜੇ ਬਣੇ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੇ ਰੋਮਨਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਹੋਏ। ਰੋਮਨ ਜੇਤੂ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਯਹੂਦੀ ਮਾਰੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੈਦ ਕੀਤੇ। ਰੋਮਨਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਟੈਕਸ ਫਿਸਕਸ ਜੂਡੇਸੀਅਸ (ਜ਼ਜ਼ੀਆ ਵਰਗਾ ਟੈਕਸ) ਲਗਾਇਆ। ਜਦ ਰੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਬਣੀ ਤਾਂ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਗਿਰਜੇ ਬਣੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਰਬੀ ਇਸਾਈ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਛੇਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਬਣੇ।

11ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਇਸਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਅਤੇ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਹਿੰਮਾਂ (ਕ੍ਰੂਸੇਡ) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਯੁੱਧ 13ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਇਸਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੇ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਾਈ ਮੁਹਿੰਮਬਾਜ਼ਾਂ (ਕ੍ਰੂਸੇਡਰ) ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਵੀ ਰਿਹਾ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਈ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਿਸਰੀ ਅਤੇ ਮਮਲੂਕ (ਗੁਲਾਮ) ਬਾਦਸ਼ਾਹਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਓਟੋਮਨ (ਤੁਰਕ) ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਮਿਸਰੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਇਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਰ ਓਟੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਹੇਠ ਆ ਗਏ। 1914 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਫਲਸਤੀਨ ਓਟੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ; ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਏ। 19-20ਵੀਂ ਸਦੀ

ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਤਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1839 ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ

ਜ਼ਾਇਨਿਸਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਇਲਾਕੇ ਕਿੰਬਰਲੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਪਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ

ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਜੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਾਰਡਨ

ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਤੇ ਔਸਤਨ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ (6-12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਚੌੜੀ ਪੱਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ ਮਿਸਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ; ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ 23 ਲੱਖ ਫਲਸਤੀਨੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਨਾਹਗੀਰ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1948 ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਦੇਸ਼ (ਇਜ਼ਰਾਈਲ) ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਜਾੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਦਾ 41 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। 2022 ਦੀ 'ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਰਿਪੋਰਟ' ਅਨੁਸਾਰ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ, ਡਰ ਤੇ ਘੱਰ ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ।

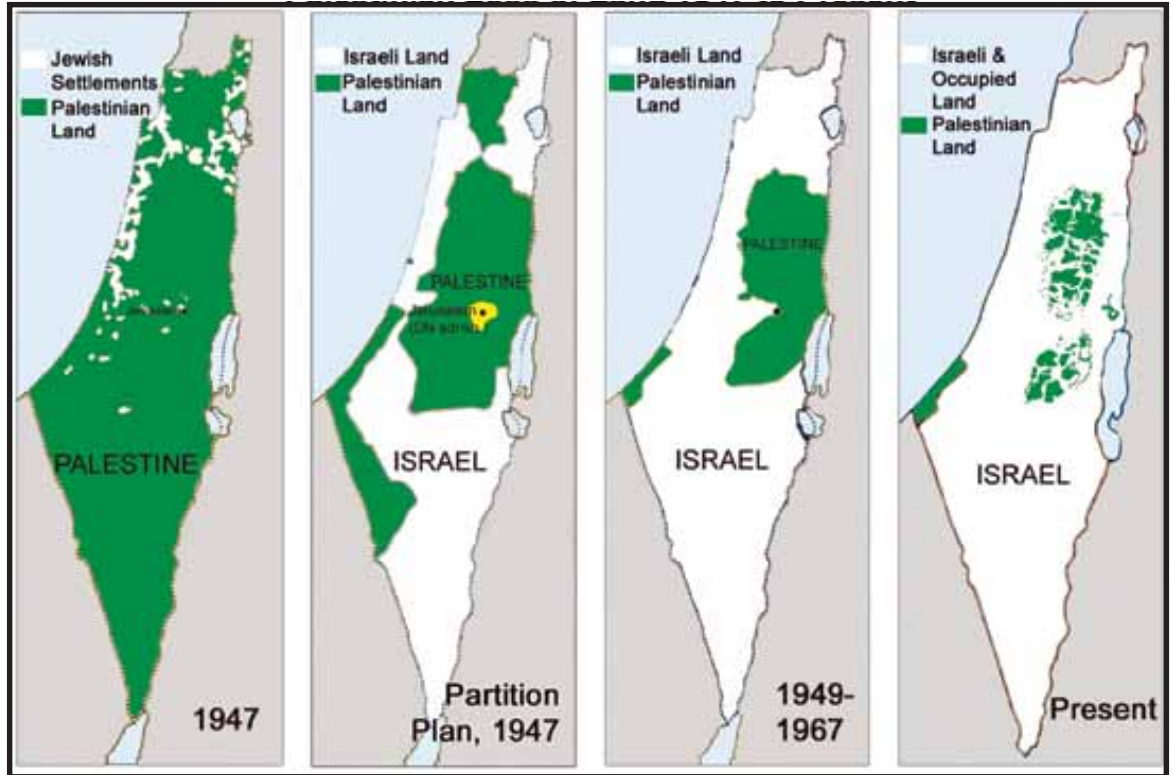
ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ

ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਹਿਰ ਯਹੂਦੀਆਂ, ਇਸਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਮੰਦਰ ਹਨ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾਊਦ ਨੇ ਇੱਥੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ; ਇੱਥੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨ ਹੈ; ਇਸਲਾਮੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪੈਗੰਬਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੂਫ਼ੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ 13ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰਹੇ। 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੱਜ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਰੁਕਦੇ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਦੇ ਸਰਾਂ/ਸਰਾਏ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੁਆ ਮੰਗਦੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਔਲ ਹਿੰਦ ਸਰਾਂ/ਸਰਾਏ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1967 ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਰਾਕਟ ਵੱਜੇ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ 40 ਦਿਨ ਦਾ ਚਿੱਲਾ ਕੱਟਿਆ, ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ। ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਸਤਰ, “ਫ਼ਰੀਦਾ ਇਨੀ ਨਿਕੀ ਜੰਘੀਐ ਬਲ ਡੂਗਰ ਭਵਿਓਮਿ।।” (ਭਾਵ- ਹੋ ਫ਼ਰੀਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਲ ਤੇ ਪਹਾੜ ਗਾਹੇ ਹਨ)। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹੀ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਹੀ ਉਗਮਿਆ ਹੈ। ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਔਲ ਹਿੰਦ ਸਰਾਂ/ਸਰਾਏ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਡੇਨੀਅਲ ਸਿਲਾਸ ਐਡਮਸਨ ਅਨੁਸਾਰ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ 70 ਸੂਫ਼ੀ ਸਰਾਵਾਂ ਸਨ; 1923 ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਦੀ ਸਰਾਂ/ਸਥਾਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ; 1924 ਵਿਚ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਤੋਂ ਨਜ਼ੀਰ ਹਸਨ ਅਨਸਾਰੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਔਲ ਹਿੰਦ ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਵਤੇਜ ਸਰਨਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ 'ਇੰਡੀਅਨਜ਼ ਐਟ ਹੈਰੋਡ'ਜ਼ ਗੇਟ' ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਖੁਰਦਾ ਫਲਸਤੀਨ: 1947 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ।

ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਵਸਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। 1880ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਯੂਕਰੇਨ ਤੋਂ ਰੂਸ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ 'ਤੇ ਭਿੰਕਰ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵੱਸੋਂ ਰੂਸੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਵਿਚ ਸੀ। 1897 ਵਿਚ ਬਿਊਡਨ ਹੈਰਜ਼ਾਲ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਾਇਨਿਸਟ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਤਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। 1903 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਗਾਂਡਾ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਜਾਵੇ।

1917 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ 'ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਘਰ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਆਰਥਰ ਬੈਲਫੋਰ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨਨਾਮਾ 'ਬੈਲਫੋਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਫਲਸਤੀਨ ਪਹੁੰਚਣਾ ਤੇਜ਼ ਹੋਇਆ।

1934: ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਕਰੀਮੀਆ ਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਜਿਲ੍ਹੇ ਬਣਾਏ; ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਕ 'ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਯਹੂਦੀ ਇਲਾਕਾ' ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਜੇ ਤਕ ਕਾਇਮ ਹੈ।

1930-40 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ

ਵਿਉਂਤ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਤਸਮਾਨੀਆ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜੋ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਈ।

ਕਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਕੁਆਡੋਰ ਤੇ ਸੂਰੀਨਾਮ ਵਿਚ ਵਸਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

1948: 1930-40ਵਿਆਂ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 60 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਹੂਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਯਹੂਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗੇ। 1922 ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ 89 ਫ਼ੀਸਦੀ ਅਰਬ ਸਨ ਤੇ 11 ਫ਼ੀਸਦੀ ਯਹੂਦੀ। 1948 ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 31 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ 74 ਫ਼ੀਸਦੀ ਯਹੂਦੀ ਹਨ ਅਤੇ 21 ਫ਼ੀਸਦੀ ਅਰਬ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਵੱਸੋਂ 1.5 ਤੋਂ 2 ਕਰੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 70 ਲੱਖ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 60 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ। ਫਰਾਂਸ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ, ਰੂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਆਦਿ 'ਚ ਵੀ ਯਹੂਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਤੱਕ ਹਰ ਗੀਲਾ ਵਰਤ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਘਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1948 ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।

ਨੇ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ (ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰਾ) 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। 1968 ਵਿਚ ਹੋਈ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ ਨਾਮ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਰਡਨ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ

ਆਧੁਨਿਕ ਇਜ਼ਰਾਈਲ (ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲਸਤੀਨ ਹੀ ਸੀ: ਕੁੱਲ ਇਲਾਕਾ ਲਗਭਗ 22072 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਲਬਨਾਨ ਹੈ, ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸੀਰੀਆ ਤੇ ਜਾਰਡਨ, ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ 1948 ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਗਾਜ਼ਾ (ਸਿਰਫ 365 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕਾ) ਅਤੇ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ (5655 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕਾ) ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਪੁਰਾਤਨ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ 77 ਫ਼ੀਸਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ ਇਲਾਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ 23 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ (ਗਾਜ਼ਾ ਤੇ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ) ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ) ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ।

ਗਾਜ਼ਾ

ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 365 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ; ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ 61

ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਕੰਮ

ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਮੋਗੇ ਆਈ.ਆਈ.ਆਈ. 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਘਰ ਵਿਚ ਮਾਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਅ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ

ਗੁਰਜੰਟ ਕਲਸੀ ਲੰਡੇ

ਫੋਨ: +91-94175-35916

ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਾਪੂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਮੋਗੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ

ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪੱਕਾ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉੱਚ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਣੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਢੇ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਸਨ।

ਉਦੋਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਕੁ ਇੰਚ ਚੌੜੀ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਤਣੀ ਵਾਲੇ ਬੈਗ ਦੀ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਸੀ ਜੋ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਲੱਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ

ਸੀ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਾਪੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਲਈ ਔਥ ਦੇ ਆਚਾਰ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਰੋਟੀਆਂ ਅਖਬਾਰ ਜਾਂ ਪੋਏ ਵਿਚ ਵਲੋਟ ਕੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦਾ।

ਮੇਰਾ ਬੱਸ ਪਾਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਕੋਲੋਂ ਜੋਥ ਖਰਚ ਮੰਗਦਿਆਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ। ਉਦੋਂ ਪੈਸੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਜੋਥ ਖਰਚ ਦਿੰਦੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਜੇ ਤੂੰ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦਿਹਾੜੀ

ਦੇ 20 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ 10 ਰੁਪਏ ਦਵਾਇਆ ਕਰੂੰ।”

ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਇੰਟਾਂ, ਗਾਰਾ, ਸੀਮੇਂਟ ਆਦਿ ਫੜਾਉਂਦਾ। ਇਉਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 120-130 ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਜੋਥ ਖਰਚ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਪਲੱਸਤਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੰਧ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇੰਟਾਂ ਦੀ ਚਿਣਾਈ ਕਰਨ ਵੀ ਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਇਉਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ

ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਦੀ ਕਲਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਲਈ ਟੈਸਟ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨੰਬਰ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ. ਵਿਚੋਂ ਵਜ਼ੀਫਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਜੋਥ ਖਰਚ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਬਚਦੇ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦਾ। ਜਦ ਸਾਡਾ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਮੇਰੇ ਸਨ। ਬਾਪੂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੰਮ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਸੀ।

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ...

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਸੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਣੇਈਏ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭਣੇਈਏ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜਗਸੀਰ ਅਤੇ ਕਰਨਵੀਰ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਰਨਵੀਰ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਲਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਹੈ। ਟਰੱਕ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਜੀਤੀ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਟੂਡੈਂਟ ਨਾਲ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦਾ ਭਰਾ ਬਲਵੀਰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੋ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ...

ਗੁਰਸੀਰ

“ਅਮ੍ਰਿਤ ਯਾਰ, ਲੇਟ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦੇਈ। ਕੱਲ੍ਹ ਮਸਾਂ ਟਾਈਮ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਤਿਆਰ ਰੱਖੀ। ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ ਬਾਹਰ ਬਸਮ।” ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ 'ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। “ਆ ਜੋ, ਆ ਜੋ। ਰੋਟੀ ਤਿਆਰ ਐ। ਤੁਸੀਂ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਵੀ ਐਨੇ ਹੀ ਐਕਸਾਈਟਡ ਹੁੰਦੇ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ

ਫੋਨ: +1-778-231-1189

ਸੀ?” ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। “ਜੇ ਉਦੋਂ ਐਨੇ ਐਕਸਾਈਟਡ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਈਲੈਟਸ ਦੇ ਪੰਜ ਬੈਂਡਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਐ। ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣੀਏ।” ਆਖਦਾ ਗੁਰਸੀਰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕ ਪਈ। “ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਓ, ਫੇਰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਓ ਫੋਨ ਦਾ।” ਅਮ੍ਰਿਤ ਬੋਲੀ ਪਰ ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫੋਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦਾ ਫੋਨ ਸੀ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਗੁਰਸੀਰ, ਲੋਡ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਉ।” “ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਅਜੀ ਬੇਨ ਪੜ੍ਹੇ ਕਦੋਂ ਦਾ ਟੈਸਟ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਇਏ। ਉਹ ਬੇਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਕਰਵਾਇਏ। ਅਗਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਮੇਰਾ ਆਈਲੈਟਸ ਦਾ ਐਗਜ਼ਾਮ ਐ।” “ਤੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਨਵੀਂ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ। ਨਾਲੇ ਐਗਜ਼ਾਮ ਐਗਜ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਏ। ਫੇਰ ਦੇ ਲਈ। ਸਾਡਾ ਗੇੜਾ ਮਰ ਜਾਣਾ ਏ।” “ਭਾਅ ਜੀ, ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਵੈਂਸ਼ਿਅਲ ਨੌਮਨੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਾਉਣੀ ਏ। ਲੇਟ ਹੋਈ ਜਾਨਾਂ।” “ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੇੜਾ ਲਾ ਆ। ਸਾਡਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਕਸਟਮਰ ਏ। ਉਹਨੂੰ ਨਰਾਜ਼ ਨੀ ਕਰ ਸਕਦੇ।” “ਭਾਅ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਓ ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਗਜ਼ਾਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਫੀਸ ਵੀ ਦੇਣੀ ਬੈਠਾਂ।” “ਐਡਾ ਕਿੱਤਾ ਕੁ ਏ ਆਈ ਐੱਸ ਆਈ ਦਾ ਐਗਜ਼ਾਮ ਏ। ਜਿਹਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਲੋਡ ਏ। ਆਹ ਗੇੜਾ ਲਾ ਆ। ਆ ਕੇ ਦੇ ਲੀ ਐਗਜ਼ਾਮ।” “ਨਹੀਂ ਭਾਅ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਐ। ਮੇਰੇ ਆਸਤੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਵੱਡਾ ਐ।” “ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ?” “ਮੈਂ ਜੀ ਕਦੋਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਬੁੱਕ ਕੀਤੀਆਂ...”

ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ' ਟਰੱਕਿੰਗ ਸਨਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਲਿਖਾਰੀ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਉਹ ਹਨੇਰੇ ਖੂੰਜੇ ਵੀ ਫਰੋਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। 'ਹਨੇਰੇ ਰਾਹ' ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝਾਗਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਾਹ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵੱਲ ਵਧਾਏ ਕਦਮ ਹਨ।

“ਚੰਗਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਕੁਇੰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਈਨ ਕਰ ਜਾ।” ਆਖ ਕੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਅਮ੍ਰਿਤ ਖੜ੍ਹੀ ਗੁਰਸੀਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਭਾਪ ਲਿਆ। ਉਹ ਬੋਲੀ, “ਕੋਈ ਨੀ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਉ। ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਓ।” ਗੁਰਸੀਰ ਪਰੋਠਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਤੋੜ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਤੁੰਨਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਲੰਬਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਅਮ੍ਰਿਤ, ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਕਰ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਗੇੜਾ ਲਾਉਣ ਜਾਣਾ ਪਉ।”

ਫਾਈਲ ਲਾ ਦੇਵਾਂ।” “ਐਡੀ ਛੇਤੀ ਨੀ ਤਿਆਰ ਹੋਣੀ। ਆ ਕੇ ਲੈ ਲੀ।” “ਠੀਕ ਐ, ਭਾਅ ਜੀ।” “ਮਾਂਟਰੀਅਲ ਤੋਂ ਟਰੱਕ ਦਾ ਗੇੜਾ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਾ ਕੇ ਮੁੜਦੇ ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਰਜਾਈਨਾ ਸਹਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਭਾਅ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਪੇਪਰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣੈ।” “ਤੇਰੀ ਫਾਈਲ ਕੈਨ-ਪਨ ਵਾਲੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਨੇ ਈ ਲਾਉਣੀ ਏ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗਾ।” ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਲਿਆ, “ਭਾਅ ਜੀ, ਭੇਜਤੇ ਸੀ ਪੇਪਰ?” ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੀ “ਹਾਂ” ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਸੀਰ ਚੁੱਕਦੇ ਪੈਰੀਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਅਮ੍ਰਿਤ ਟਰੱਕ ਯਾਰਡ ਵਿਚ ਗੁਰਸੀਰ ਲਈ ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ 'ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਸੀਰ ਕੈਨ-ਪਨ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਰਾਕੇਸ਼ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਬੋਲਿਆ, “ਆ ਗੁਰਸੀਰ ਸਿਆਂ, ਬੈਠ।” “ਮੇਰੇ ਪੇਪਰ ਮਿਲ ਗਏ ਸਾਰੇ ਜੀ?” “ਨਹੀਂ, ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਪਰ ਗੱਲ ਸੁਣ, ਤੇਰਾ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ। ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਤਾਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਐ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ।” “ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਪੁਆਇੰਟ ਬਣੇ ਆ। ਇਹ ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟੇ। ਨਾਲੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਲੋਡ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ।” “ਤੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪੜ੍ਹੇ

ਉਸਤਾਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮਾਲਕ ਕਿਉਂ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਧਾਨੂੰ ਓਪਨ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਮਿਲਣ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਈਲੈਟਸ 'ਚੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਾ ਸਕੋ। ਜੇ ਉਹ ਇਤਰੁੱਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਓਪਨ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਦਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਖੱਲ ਕਿਸ ਦੀ ਲਾਹੁਣਗੇ? ਦੇਖੀ ਜਾਈਂ ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ

ਫਾਈਲ ਲਾਣ ਦਾ ਟੈਮ ਨੇੜੇ ਆਣ ਲੱਗਾ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਣੈ ਕਿ ਕੁਇੰਟ 'ਤੇ ਸਾਈਨ ਕਰ ਦੇ। ਪਤਾ ਪਈ ਅਗਲਾ ਨਈਂ ਕਰੇਗਾ ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਫਾਈਲ ਲਾਣ ਦਾ ਟੈਮ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਜੇ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਪਈ ਜੇ ਡਰਾਈਵਰ ਜੋਬ ਕੁਇੰਟ ਕਰ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਮੰਗ ਲੈਣਗੇ, ਫੇਰ ਹੋਰ ਮਹਿੰਗੀ ਵੇਚ ਦੇਣਗੇ। ਏਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦੇ ਜੇ ਤੇ ਏਤਰ੍ਹਾਂ ਈ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਜੇ।” ਗੁਰਸੀਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਉਸਤਾਦ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਕਹੀਆਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੀ ਧਮਕੀ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਮਨ ਕੁਝ ਠੰਢਾ ਹੋਏ ਤੋਂ ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ‘ਉਸਤਾਦ ਵਾਂਗ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨਾਲ ਬੋਲ-ਬੁਲਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਿਨਤ-ਤਰਲਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਾਂਗਾ।’

ਆਈਲੈਟਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮਿਲਣ ਸਾਰ ਹੀ ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਬੋਲਿਆ, “ਭਾਅ ਜੀ, ਮੈਂ ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਾਉਣੀ ਐ। ਮੇਰੇ ਆਈਲੈਟਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਡ ਆਗੇ ਆ। ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਤੇ ਐਕਸਪੀਰੈਂਸ ਦੀ ਲੈਟਰ ਚਾਹੀਦੀ ਆ।” ਅੱਗੋਂ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ “ਹੈਲੋ” ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਹਰੇਂ ਬੋਲਿਆ, “ਠੀਕ ਏ।” “ਭਾਅ ਜੀ, ਛੇਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਮੇਰਾ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਵੀ ਮੁੱਕਣ ਆਲੈ।” “ਤੇਰਾ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਨੀ ਮੁੱਕਣ ਦਿੰਦੇ। ਨਵੀਂ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ।” “ਭਾਅ ਜੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਹ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਆਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਓ।” “ਇਹ ਵੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਐਡੀ ਕੀ ਕਾਹਲੀ ਏ।” “ਇਕ-ਐਧੇ ਦਿਨ 'ਚ ਕਰ ਦਿਓਗੇ ਨਾ, ਭਾਅ ਜੀ?” “ਆਹ ਗੇੜਾ ਲਾ ਆ। ਮੁੜਦੇ ਤਾਈਂ ਤਿਆਰ ਹੋਉ।” “ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

“ਨਹੀਂ ਭਾਅ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਇਕ ਜਾਣੂ ਐ ਹਰਵੀਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਵਾਉਣੀ ਐ।” “ਨਾ ਨਾ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀ। ਰਾਕੇਸ਼ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਜਾਈਂ। ਓਸੇ ਰਾਹੀਂ ਤੂੰ ਮੈਥੋਂ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਲਈ ਸੀ।” “ਪਰ ਭਾਅਜੀ ਮੇਰੀ ਹਰਵੀਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਆ।” “ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੇ ਗੱਲ ਹੋਈ ਏ ਤਾਂ। ਬਹੁਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਵੋਲਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਵੇ, ਓਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਏ। ਮੈਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗਾ ਪੇਪਰ।” ਆਖ ਕੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਫੋਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

‘ਹਰਵੀਰ ਨੂੰ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗਾ ਹੁਣ?’ ਕਿੰਨੇ ਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤੇ ਐ। ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਐ। ਗੁਰਸੀਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ‘ਚੱਲ, ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗ ਲਵਾਂਗਾ। ਕੰਮ ਬਣੇ ਸਹੀ, ਕਿਤੇ ਹੋਇਆ।’

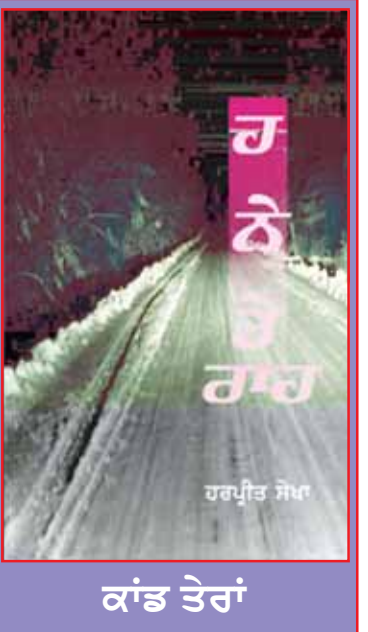
ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਸੀਰ ਯਾਰਡ 'ਚ ਟਰੱਕ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਗਿਆ ਤਾਂ

“ਉਹ ਕਿਉਂ ਤੈਨੂੰ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਫਰੀ 'ਚ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਗਲਾ ਹੋਰ ਟਰੱਕ ਨਾ ਲਵੇਗਾ? ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਇਕ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਟਰੱਕ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀ ਆ?”

ਰਾਕੇਸ਼ ਨੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਗੱਡ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹੋ ਉਸ ਨਾਲ, ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਾਂ। ਜੇ ਤੇਰੀ ਇੰਪੁਲਾਈਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਰੇਕ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਆਹ ਦੇ ਸਾਲ ਲਾਏ ਵੀ ਬੇਅਰਥ ਜਾਣਗੇ।”

ਕਿ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ? ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ?” “ਗੱਲ ਤਾਂ ਨੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਪਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਾਂ।” “ਉਹ ਕਿਉਂ ਤੈਨੂੰ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਫਰੀ 'ਚ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਗਲਾ ਹੋਰ ਟਰੱਕ ਨਾ ਲਵੇਗਾ? ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਇਕ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਟਰੱਕ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀ ਆ?” ਰਾਕੇਸ਼ ਨੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਗੱਡ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹੋ ਉਸ ਨਾਲ, ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਾਂ। ਜੇ ਤੇਰੀ ਇੰਪੁਲਾਈਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਰੇਕ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਆਹ ਦੇ ਸਾਲ ਲਾਏ ਵੀ ਬੇਅਰਥ ਜਾਣਗੇ।” “ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਆਖ ਦੇਵੋ ਜੇ ਛੇਤੀ ਭੇਜ ਦੇਵੋ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣਗੇ।” “ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਏ। ਮੈਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨੀ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਨਾਲੇ ਇਕ ਸਲਾਹ ਦੇਵਾਂ?” ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਕਿਹਾ, “ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿੱਠੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਬੈਨੀਫਿਟ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਜਦੋਂ ਪੱਕੇ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਹਾਲੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਲੋਡ ਐ ਓਨ੍ਹਾਂ ਤਾਈਂ।” “ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇਹ ਤੋੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੈ, ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਦੇ ਛੁੱਟੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਲਕ ਕਹਿੰਦੇ ਆ, ਓਵੇਂ ਕਰੀ ਜਾਨੈ।” “ਕੀ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਕੀਤੇ ਏ ਇਸ ਕੋਲ?” ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਗੁਰਸੀਰ ਫਿਕਰ ਨਾਲ ਘਿਰ ਗਿਆ।

ਕੈਨ-ਪਨ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚੋਂ ਪੈਰ ਘੜੀਸਦਾ ਗੁਰਸੀਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਂ ਆਫਿਸ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਭੇਜ ਦੇਵੇ। ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਨੀ ਭਿਜਵਾ ਦਿੰਨਾ ਏ।” “ਭਾਅ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਵੀ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ। ਤੁਸੀਂ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸੀ—।” “ਹਾਂ ਹਾਂ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ। ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਪੱਕੀ ਏ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬਥੇਰਾ ਟਾਈਮ ਏ। ਤੂੰ ਵਾਧੂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਦਾ ਏ।”

ਕਾਂਡ ਤੇਰਾਂ

ਅਗਲੇ ਗੇੜੇ ਤੱਕ ਤੇਰਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੰਨੇ ਏ।” “ਠੀਕ ਐ ਭਾਅ ਜੀ।” ਆਖ ਕੇ ਗੁਰਸੀਰ ਥੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕਾਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲੋਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੀ ਕਹੀ ਗਿਲੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਭਾਰੂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਈ, ‘ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ‘ਵੇਟਿੰਗ ਟਾਈਮ’ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖ ਬੈਠਾ। ਜਿੱਥੇ ਐਨਾ ਚਿਰ ਲੰਘਿਆ ਸੀ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਮਹਿੰਨੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਨੀ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵੇਗਾ ਪਤਾ ਨੀ ਨਹੀਂ?--- ਵਾਅਦਾ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਪਤਾ ਦੇ ਹੀ ਦੇਵੇ--- ਪਰ ਵਾਅਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਨਾਲ ਵੀ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਤਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।’ ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕਰ ਮੇਰਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।’

‘ਕਿਤੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸਤਾਦ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ?’ ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ। ‘ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਲਾਉਣ ਦੇ ਫਿਕਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਲੀ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ।’ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਸਤਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਸੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਦਾ ਕੋਈ ਡਾਲਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ‘ਜੇ ਲੋਡ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦੇਵੇ।’ ਸੋਚ ਕੇ ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਲਿਆ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸਤਾਦ ਬੋਲਿਆ, “ਇਹ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਏ। ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨਾਲ ਪਰਮਟ ਮੁੱਕਿਆ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਵਾਲੇ ਡਰੈਵਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੋਡ ਸੀ। ਮਾਲਕ ਕਹਿੰਦਾ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਈਓ ਲੈਣਾ ਪਰ ਸਾਲ ਦਾ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਕਰਨਾ ਪਉ। ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਚਲ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਲਾ ਚੰਗਾ ਫਾਈਲ ਪੀ ਐੱਨ ਪੀ ਦੀ, ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਤਾਂ ਫਰੀ 'ਚ ਮਿਲਦੀ ਜੇ। ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦਾ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਗਾ। ਕੀ ਕਰੇ ਬੰਦਾ ਫਸਿਆ? ਤੂੰ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖ ਲਾ। ਜੇ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੰਗਦੈ ਤਾਂ ਦੇ ਛੱਡ।’ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਸੀਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਤਾਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਰੇਡੀਓ ਵੱਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ: ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਕੈਨ-ਪਨ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਸੀ। ਗੁਰਸੀਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੇ ਬੋਲ ਆ ਗਏ, “--- ਜੇ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਾਂ---।” “ਕੀ ਪੜ੍ਹੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਐੱਲ ਐੱਮ ਆਈ ਏ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮਾਰਾ ਹੀ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਗੁਰਸੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਆਪ ਮੁਹਾਰਾ ਹੀ ਬੋਲਿਆ, “ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲੇ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਾਂ, ਕਿਹੜੇ 'ਤੇ ਨਾ ਕਰਾਂ।” (ਚੱਲਦਾ)

ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਰਹੇ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਲਾਈਵ ਦਿਸ਼ਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਹਮਾਸ ਲੜਾਈ ਦੀ ਇਹ ਚੰਗਿਆਈ ਪੂਰੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਨਾ ਲੈ ਲਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜਾ ਆਲਮੀ ਯੁੱਧ ਛਿੜਨ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼-ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਨ-ਡੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਦਘਾਟਨੀ ਮੈਚ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨਹੀਂ ਉਮੜੀ। ਰੇਟਿੰਗ 'ਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਲਈ ਖ਼ਬਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ

ਰਵਿੰਦਰ ਪਟਵਾਲ
ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਵੀ ਹੋਵੇ, 'ਖ਼ਬਰ ਉਹੀ ਜੋ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ' ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਪਿਛਲੇ 3 ਦਿਨ ਤੋਂ ਐੱਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜੰਗੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਰਅਸਲ ਆਪਣੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਉੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਅਸਲ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਜੋ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏਗਾ। ਉਠਾਏ ਵੀ ਕਿਉਂ? ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਧਮਾਕਿਆਂ, ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਠਦੇ ਗੁਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਸਮਾਨ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਪਲ ਭਰ 'ਚ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਏ ਸਾਰਾ ਕਿੱਸਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ, ਰੇਟਿੰਗ ਤਾਂ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਦਿਖਾ ਕੇ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾਪੱਟੀ 'ਚ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚੀਖ਼ਤੇ ਉੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠਾਂ ਦਫ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਲਿਬਨਾਨ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤਾਸ਼ਹੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਤਾਂ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੇਟਿੰਗ ਵਧਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਮੌਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਕੱਲੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 6 ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਇਟਰਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਤੜਕੇ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਇਟਰਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਲਿਬਨਾਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਇਸਾਮ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਐੱਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਮਾਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦਾ ਟਵੀਟ ਦੇਖੋ, "ਤੇਲ ਅਵੀਵ ਵਿਚ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਏਅਰ ਸਾਇਰਨ ਵੱਜਿਆ। ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਮੁਨਾਦੀ ਹੋਈ ਕਿ ਸ਼ੈਲਟਰ ਵਿਚ ਚਲੋ ਪਰ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਜਾਈਏ ਕਿੱਥੇ?" ਤੇਲ ਅਵੀਵ ਤੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਦੂਰੀ 71 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਾਅਨ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਸਟੀਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਟਵੀਟ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਵੀ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉੱਝ, ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਤ ਅਤੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 23 ਲੱਖ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਪਿੱਠੇ ਵਰਗੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜ ਦੁਆਰਾ ਕਤਲੋਆਮ 24 ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? (ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਜਾਂ ਕੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਵੇਗਾ?

ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖੜੇ ਅਤੇ ਡਾਹੜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਈਕ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਰ ਕੌੜੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵੀ ਜਾਗੇ।

ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਅਵੀਵ ਤੋਂ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਬਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਮਾਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟਰੋਲ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਯੂਜ਼ਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 5 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨੀਪੁਰ ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸੇ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਚਲੇ ਗਏ? ਉੱਥੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀਆਂ ਡਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਨੀਪੁਰ ਜਾਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਖਿੱਤ ਕੇ ਉਮਾਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 'ਹਾਥੀ ਚਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਕੁੱਤੇ ਭੌਕੇ ਹਜ਼ਾਰ', ਚਲੋ ਜਾਓ

ਸ਼ੁਰੂ।" ਉਮਾਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਡਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਰਾਇਟਰਜ਼ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਐੱਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਧੀਆ ਪੱਤਰਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਐੱਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਐਂਟਰੀ ਕੱਲ੍ਹ ਰੁਬੀਕਾ ਲਿਆਕਤ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਟਵੀਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਵਾਂਗੇ।"

ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਰੁਬੀਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯੁੱਧ ਦੋ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਮਾਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਤਾਂ ਚੈਨਲ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਿਆਣਪ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰੁਬੀਕਾ ਲਿਆਕਤ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚੀਕਣ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕ ਘੰਟਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ। ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਾ ਕੇ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ ਇਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੜਾਈ ਆਖ਼ਿਰ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਓ ਨਵਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਦੱਤਾ

ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਬੰਦਾ ਟਪਲਾ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਗਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੋਂ ਬੈਠ ਕੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰੇਟਿੰਗ ਦੀ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਗੁਸਤ ਹੈ। ਸਾਇਰਨ ਵੱਜਣ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਉਸੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਇਹ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਕੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਚੀਕਦੇ ਹੋਏ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜੀ ਉਗਲੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚੋਪੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਮੰਨ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਤੇ ਅਖ਼ੀਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਲਕੀ ਸਰਮਾ ਦੀ ਕੁਝ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਬੇਨ ਗੁਰਿਓ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਸ਼ੈਲਟਰ ਦੇ ਹੋਰਡਿੰਗਾਂ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਖੋਚਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਬੇਸਮੈਂਟ ਲੱਭਣ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਲਕੀ ਸਰਮਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੋਅਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਚ ਹਨ। ਤੇਲ ਅਵੀਵ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੈਨਵਸ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਯਕੀਨਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੇ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ 'ਚ ਵਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ!

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ, ਐਸੋਸੀਏਟਡ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਇਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਇਟਰਜ਼ ਦੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਅਤੇ ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਤੋਂ ਏਜੰਸੀ ਫਰਾਂਸ-ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਮੇਤ ਛੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਚ ਸੜੀ ਹੋਈ ਕਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਡਿਫ਼ੈਂਸ ਫੋਰਸਜ਼ ਜਾਂ ਆਈ.ਡੀ.ਐੱਫ. ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਤਤਕਾਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦੂਤ ਗਿਲਾਡ ਏਰਡਾਨ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬ੍ਰੀਫ਼ਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ: "ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹਾਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ

ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।" ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ।

ਰਾਇਟਰਜ਼ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਬਰਾਡਕਾਸਟਰਾਂ ਲਈ ਲਾਈਵ ਵੀਡੀਓ ਸਿਗਨਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ। ਕੈਮਰੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਕੈਮਰਾ ਹਿੱਲ ਗਿਆ, ਹਵਾ 'ਚ ਧੂੰਆਂ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਇਸਾਮ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

ਰਾਇਟਰਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਬੇਰ ਅਲ-ਸੁਦਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਹੋਰ ਨਾਜ਼ੇਹ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਏ.ਪੀ. ਅਤੇ ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੋਲੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਨ। ਰਾਇਟਰਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਏ.ਐੱਫ.ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਕਤਰ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਰਾਡਕਾਸਟਰ ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਏਲੀ ਬੁਆਖਿਆ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਕਾਰਮੇਨ ਜੋਬਾਦਰ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਸ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਕਾਰੇ' ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਅਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵਾਹਨ ਉੱਪਰ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।"

ਅਲਮਾ ਅਲ-ਸ਼ਾਬ ਪਿੰਡ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝੜਪਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਵਿਚਾਲੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਛਿੜ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਿਜ਼ਬੁਲਾ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਹੈ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬੌੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਹੈਲਮੈਟ ਅਤੇ ਫਲੈਕ ਜੈਕਟ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ 'ਪ੍ਰੈੱਸ' ਸ਼ਬਦ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਹ 'ਭਾਅ ਜੀ' ਸਨ: ਉਮਰ ਪੱਖੋਂ, ਹੁਨਰ ਪੱਖੋਂ, ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਅਦਾਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਪੱਖੋਂ ਵੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵੇਲੇ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਔਠ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉੱਝ, ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮਹਿਜ਼ ਰਸਮ ਹੀ ਸੀ। ਚੁਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਤੇ ਸ. ਅੰਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸਨ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ 1972 ਤੋਂ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ

ਨਿਯਮਿਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਨ, ਅੰਤਰ ਸਿੰਘ ਜੁਜ਼ਵਰਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਮੁਕਾਮ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹੀ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਲਿਆਕਤ ਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਹੋਣ ਸਦਕਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਖਾਏ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਹ ਤਰੱਕੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਾਅ ਜੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਮਾਚਾਰ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਕੱਦ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਾਇਆ।

ਕੁਝ ਗਿਣਵੇਂ ਸੱਜਣ ਹੀ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਛੋਟੀ ਪਰ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭ ਕੇ ਟਰੱਸਟੀ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਕੋਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਦੋਂ ਟਰੱਸਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਮਗਰੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਤਰਜਮਾਕਾਰੀ ਤੇ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਦਿਖਾਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅੱਧੇ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਪੇਚੀਦਾ ਫ਼ਿਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਭਾਅਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ 'ਫ਼ੌਜੀ' ਦੀ ਅਲੂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਦਾਰੇ

ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ 1960 ਤੋਂ 1972 ਤਕ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਭਾਅ ਜੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਤੋਂ ਸਨ ਉਹ। ਪਿਛੋਕੜ ਮਾਝੇ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾਵੱਸ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਲਾਇਲਪੁਰ (ਹੁਣ ਫ਼ੈਸਲਾਬਾਦ) ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ 353 ਜਹਾਂਗੀਰ 'ਚ 29 ਜੁਲਾਈ 1942 ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਲੋਟ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਸਿੰਘਵਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋਈ। ਮਲੋਟ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਇਕ ਦਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਫ਼ੌਜ 'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਮਿਹਨਤੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਕਮਾਲ ਸੀ ਕਿ 12 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ, ਬੀ.ਏ. ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਐੱਮ.ਏ. ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬੜੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਬ ਕੰਮ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਡਰਾਫਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ। ਸੁਭਾਅ ਨੇਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤਲਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਤਲਖ

ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਦਬਕੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਪਿਆ। ਬਹਿਸ ਵਧਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਕਤਕੇ: "ਬੱਸ! ਹੋਰ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈਂ ਜਿਸ ਸਾਲ ਤੂੰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਾਲ ਮੈਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ!" ਸੁਭਾਅ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀੜ ਵੀ ਫੱਕਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀ। ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਅਖੀਰ ਤਕ ਦੇਸੀ ਹੀ ਰਹੇ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਨਾਵਟ ਤੇ ਛਲ-ਕਪਟ ਤੋਂ ਬੇਲਾਗ ਤੇ ਬੇਦਾਗ। ਨਿਦਾ ਫ਼ਾਜ਼ਲੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਿਸਰੇ 'ਕਭੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ਮੁਕੰਮਲ ਜਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ' ਵਾਂਗ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਹਾਨ ਵੀ ਨਾ-ਮੁਕੰਮਲ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ-ਮੁਕੰਮਲੀ ਨੂੰ 'ਨਾ' ਵਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ; ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਮਾਣਿਆ। ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵੀ।

ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 81 ਵਰ੍ਹੇ (29 ਜੁਲਾਈ 1942 ਤੋਂ 6 ਅਕਤੂਬਰ 2023) ਜੀਵੇ। ਕੌਮੀ ਔਸਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਏਨੀ ਉਮਰ ਬੌੜੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਬੌੜੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਦਮ, ਹਰ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਜੋ ਹੁਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹੋ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਜ਼ਿਉਂਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਕੋਫੀ-ਕਿਨੀ ਤੇ ਕਿਹੜੀ

ਸਿਹਤਨਾਮਾ

ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅਣਗਿਣਤ ਖੋਜੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਫੀ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲਾ ਕੋਫੀਨ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗ, ਕੈਂਸਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਨਿਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਕੱਪ ਕੋਫੀ ਵਿਚ 200-550 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਲੋਰੋਜੈਨਿਕ ਏਸਿਡ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰਲਾ ਬਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮਿੱਠਾ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਠੰਢੀ ਮਿੱਠੀ ਕੋਫੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਰੀਮ ਨਾਲ ਲਘਾਲਗੁ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਫੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਕੱਢਣ ਲਈ ਗਰਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗਰਮ ਕੋਫੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਜੇ ਕੋਫੀਨ ਦਾ ਅਸਰ ਭਾਲਦੇ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਠੰਢੀ

ਆਰਗੈਨਿਕ ਕੋਫੀ: ਔਜ ਕੱਲੂ ਆਰਗੈਨਿਕ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਪਰੋਆਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਫੀ ਉੱਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਸਪਰੋਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ 'ਰੋਸਟ' ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਤੌਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਬਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਆਰਗੈਨਿਕ ਕਾਫੀ ਵਿਕਣ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ।

ਹਲਦੀ ਕੋਫੀ: ਹਲਦੀ ਬਾਰੇ ਅਣਗਿਣਤ ਖੋਜਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਕੁਰਕੁਮਿਨ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਅਸਰਦਾਰ ਹਨ। ਦੁੱਧ ਹਲਦੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਕਾਲੀ ਗਰਮ ਕੋਫੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਪੀਣ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੁੱਧ, ਕਰੀਮ ਜਾਂ ਮਿੱਠਾ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਲਦੀ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਪਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਅਸਰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਡਾ ਕੋਫੀ: ਵੀਅਤਨਾਮ ਅਤੇ ਸਵੀਡਨ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕ ਅੰਡੇ ਦੇ ਪੀਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕੰਡੇਸਂਡ ਮਿੱਠੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਕੋਫੀ ਅਤੇ ਬਰਫ ਪਾ ਕੇ ਹਿਲਾ ਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਚੇ ਅੰਡੇ ਵਿਚਲੇ ਸਾਲਮੋਨੈਲਾ ਕੀਟਾਣੂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੋਫੀ ਵਿਚ ਪਾਈ ਖੰਡ ਅਤੇ ਕਰੀਮ ਵੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਖੁੰਭ ਕੋਫੀ: ਖੁੰਭਾਂ ਨੂੰ ਪੀਹ ਕੇ ਕੋਫੀ ਵਿਚ ਰਲਾ ਕੇ ਵੀ 'ਮਸ਼ਰੂਮ ਕੋਫੀ' ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਫੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਵੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਣਾ ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇ ਕਰੀਮ ਜਾਂ ਖੰਡ ਪਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਸਮਝੋ।

ਨੂਟਰੋਪਿਕ ਕੋਫੀ: ਨੂਟਰੋਪਿਕ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਘੜਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਫੀ ਵਿਚਲੀ ਕੋਫੀਨ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹੋ ਅਸਰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਫੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣਾ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਟਾਮਿਨ ਕੋਫੀ: ਵਿਕਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਢੰਗ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਮਹਿੰਗੀ ਕੋਫੀ ਵੇਚਣ ਲਈ ਵਿਟਾਮਿਨ ਕੋਫੀ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਫੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਪਿਸ਼ਾਬ ਵੱਧ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੁਲ ਕੇ ਵਾਧੂ ਵਿਟਾਮਿਨ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਫੀ ਵੈਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਕ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਤੇ ਲੋਹ ਕਣਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਛੇਤੀ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਟਾਮਿਨ ਖਾਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਫੀ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ: ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ ਨੂੰ ਮਰਦਾਨਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਵੱਧ ਕੋਫੀ, ਓਨਾ ਤੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਚੁਸਤੀ।

ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਮਾਹਵਾਰੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ: ਜੇ ਹਾਰਮੋਨਾਂ ਦੀ ਗੜਬੜੀ ਕਾਰਨ ਘਬਰਾਹਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵੱਧ ਪਸੀਨਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ ਨਾ ਹੀ ਪੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

ਕਿੰਨੀ ਕੋਫੀ? ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਐਲਰਜੀ

ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਕੋਫੀਨ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਿਰਫ ਛੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ ਜਿੱਥੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਦੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਧੜਕਨ ਤੇਜ਼, ਪਸੀਨਾ ਵੱਧ ਆਉਣਾ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਤ ਸੌਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਠੀਕ ਨੀਂਦਰ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੀ, ਉੱਥੇ ਅੱਧ ਰਾਤ ਉੱਠ ਕੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੀ ਹੋ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਜੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕੋਫੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਪੀੜ ਜਾਂ ਜਕਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਰੀਬਾਊਂਡ' ਸਿਰ ਪੀੜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਤਗੜੀ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ ਪੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਸਰਤ ਵਧੀਆ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਬਕਾਵਟ ਵੀ ਘਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਲਈ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਐਡਰੀਨਾਲੀਨ ਵਧਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸਟਰੋਂਗ ਕੋਫੀ ਪੀਂਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਜ਼ਰੂਰ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਫੀ: ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਫੀ ਪਾਰਕਿਨਸਨ ਰੋਗ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਵਧਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਪਿੱਤੋਂ ਵਿਚ ਪੱਥਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਕਾਲੀ ਕੋਫੀ ਪੀਤੀ

ਵੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਕਈ ਜਣੇ ਬਹੁਤ ਬੋੜੀ ਕੋਫੀ ਪੀ ਕੇ ਵੀ ਪਸੀਨੇ-ਪਸੀਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁੱਝ ਸਟਰੋਂਗ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 400 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲਗਭਗ ਹਰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 600 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਰੋਜ਼ ਪੀਤੀ, ਮਾਝੇ ਅਸਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਅਸਰ ਸਨ-ਧੜਕਨ ਵਧਣੀ, ਸਿਰ ਪੀੜ, ਪੱਠਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕੜਾਅ, ਪੇਟ ਵਿਚ ਅਫ਼ਾਰਾ ਜਾਂ ਗੈਸ ਬਣਨੀ ਆਦਿ।

ਪ੍ਰਤੀ ਕੱਪ ਆਮ ਕੋਫੀ ਵਿਚ 150 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਹਲਕੀ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ ਕੋਫੀ ਪੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਰੀ ਚਾਹ: ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਚਾਹ ਬਹੁਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਧੜਾਧੜ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਛੋਟੇ ਕੱਪ ਹਰੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦੇ ਨਾਲ 28 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਫੀਨ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਲੀ ਚਾਹ: ਇਕ ਛੋਟੇ ਕੱਪ ਕਾਲੀ ਚਾਹ ਵਿਚ ਵੀ 4 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਚੁਸਤੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਖੰਡ ਨਾ ਪਾਈ ਹੋਵੇ।

ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਰਲਾ ਕੇ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ 'ਕੋਕੋ ਪੱਥ'

ਦੇ ਇਕ ਕੱਪ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਭਗ 10 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕੁੱਝ 'ਐਨਰਜੀ ਬਾਰ' ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਕੋਫੀਨ: ਸਾਇਦ ਅਟਪਟਾ ਲੱਗੇ ਪਰ ਅਣਗਿਣਤ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੰਦ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿਚ 'ਮਿਨਰਲ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 60 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਵੀ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਹਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡੀਕੈਫ ਕੋਫੀ: ਡੀਕੈਫ ਕੋਫੀ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਵੀ 2 ਤੋਂ 15 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਠੰਡੇ ਮਿੱਠੇ ਸੋਝੇ: 12 ਔਂਸ ਵਿਚ 34-54 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਐਨਰਜੀ ਡਰਿੰਕਸ: ਧੜਾਧੜ ਵਿਕ ਰਹੇ 'ਐਨਰਜੀ ਡਰਿੰਕ' ਜਿੱਥੇ ਨਿੱਕੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨਾਸ ਵੀ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਐਨਰਜੀ ਡਰਿੰਕਸ ਉੱਤੇ 'ਹਰਬਲ' ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਲਾਂ ਔਂਸ ਵਿਚ 350 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮਿੱਠੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅਗਾਊਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਬੋਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਚਿੰਗਮ: ਇਕ ਪੀਸ ਚਿੰਗਮ ਵਿਚ ਵੀ 20 ਤੋਂ 100 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੈਪਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਗੁਆਰਨਾ' ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਡਾਰਕ ਚਾਕਲੇਟ: ਇੱਕ ਔਂਸ ਵਿਚ 23 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੋਕੋ ਦੁੱਧ: ਇਕ ਕੱਪ ਵਿਚ 25 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਤੱਕ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ: ਇੱਕ 'ਸਕੂਪ' ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ ਵਿਚ 5 ਤੋਂ 125 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਵਾਈ: ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜੁਕਾਮ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਧੜਾਧੜ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਗੋਲੀ ਵਿਚ 60 ਤੋਂ 85 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰ: ਕੋਫੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਫੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਸਦੀਵੀ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਕੰਬਣਾ, ਧੜਕਨ ਤੇਜ਼ ਹੋਣੀ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਨਸਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧੋ-ਵੱਧ 400 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਕੋਫੀਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ 45 ਤੋਂ 60 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਤਪੋਬਨ

ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਤਪੋਬਨ! ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਲੱਥਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਲੱਥਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਵਸਤ ਅੰਦਰੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ!

ਭਟਕਣ ਹੈ ਭਟਕਣ ਹੈ ਇੱਥੇ ਨਿਰੀ ਭਟਕਣ ਹੈ ਭਟਕਣ ਹੈ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਭਟਕਣ ਹੈ ਤੰਤੂਆਂ ਦੀ ਭਟਕਣ ਹੈ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਭਟਕਣ ਹੈ ਚਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਭਟਕਣ ਹੈ ਭਟਕਣ ਹੈ ਭਟਕਣ ਹੈ ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਦੀ!

ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪਣਾ ਤਪੋਬਨ! ਭਾਲਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਵਸਤ ਅੰਦਰੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ!

ਚੁੱਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਗਹਿਰੀ ਗੁਫਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧਣਾ ਮਨ ਸਾਧਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਧਣਾ! ਸਾਧਣਾ ਹੈ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਆਰਨਾ ਸਾਧਣਾ ਹੈ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚਮਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣਾ ਸਾਧਣਾ ਹੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਿਆਨਣਾ ਸਾਧਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਅੰਦਰੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ!

ਸਾਧਣਾ ਹੀ ਹੈ ਉਪਾਸਨਾ ਉਪਾਸਨਾ ਨਹੀਂ ਏ ਦਰ ਦਰ ਭਟਕਣਾ ਉਪਾਸਨਾ ਨਹੀਂ ਗਿਰਜੇ ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ ਖੋਜਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਜੰਗਲ ਪੂਜਯ ਹੈ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮਨ ਤਪੋਬਨ ਹੈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੰਦਰ! ਤਪੋਬਨ ਵਿਚ ਜਾਗਦਾ ਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਤਾ ਕੋਣ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਕਦੇ ਤੱਕ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸਮਝਦਾ ਤੇ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਅੰਦਰੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ!

ਉਜਲਾ ਹੋ ਜਾਏ ਜਦ ਤਪੋਬਨ ਫਿਰ ਉਜਲਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿਸਦੇ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਗਦੇ ਬੇਮਾਇਨੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲੋਤਾ ਕਚਰਾ ਭਰਿਆ ਵਸਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦੱਬਿਆ ਇਨਸਾਨ ਕੁਦਰਤ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜਿਆ ਇਨਸਾਨ ਕੰਧਾਂ ਅੰਦਰ ਘੁੱਟਿਆ ਇਨਸਾਨ! ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਟਿਆ ਇਨਸਾਨ ਜੰਦਰੇ ਖੋਲਦੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਚਾਬੀ ਅੰਦਰੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ!

ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਤਪੋਬਨ !

ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਲੱਥਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਲੱਥਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਵਸਤ ਅੰਦਰੇ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ।
-ਸੁਰਜੀਤ (ਟੋਰਾਂਟੋ)-

ਬਦ-ਹਵਾਸੀ

ਰੁੱਤਾਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਹਵਾ ਬਦਲਦੀ ਚੁਖ ਹੈ, ਤੁਫ਼ਾਨ ਝੱਝਕ ਆਉਂਦੇ, ਬੱਸ ਝੱਲਦਾ ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਵਕਤ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ, ਅਜਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸਭ ਨੂੰ, ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦਾ, ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਹੈ।

ਹਾਹਕਾਰ ਮਚੀ ਚੁਫੇਰੇ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੈ ਹਾਵੀ, ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ, ਗੰਗਾ, ਸਹਿਮਦੀ ਹੈ ਰਾਵੀ। ਕਰਵਟ ਜਮਾਨਾ ਪਲਟਦੈ,

ਨਾਜ਼ਿਮ ਹੈ ਬੇਚੈਨ, ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਮਜੂਬਾਂ, ਧਰਤੀ ਸੜੀ ਹੈ ਸਾਵੀ।

ਬੇਰਹਿਮ, ਬੇਬਖ਼ਰ, ਰੁੱਖਾਂ, ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੜਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੱਦ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੋਈ, ਚੜ੍ਹ ਹਿੱਕ ਧੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਲਚਾਰੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵੱਲ, ਕੀਤੀ ਪਿੱਠ ਹੈ ਉਹਨੇ, ਆਖਦੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਕੱਲਾ, ਨਫ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਘੜਾ ਹੈ।

ਰਾਹ ਲੱਥਦਾ ਨ ਕੋਈ, ਭੱਜ ਕੇ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵੇ, ਬਾਂਹ ਫੜਦਾ ਨਾ ਕੋਈ, ਰਹਿ ਗਿਆਂ ਨਿਬਾਂਵੇ। ਐਸਾ 'ਮੈਂ ਮੈਂ' ਫਾਹਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਜਾਪਦੈ, ਪੱਥਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਦਾ, ਤਿਲਕ ਨ ਲੱਕ ਤੜਾਵੇ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਸਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਲੀਮ ਅਤੇ ਤਰਬੀਅਤ ਵਿਚਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਚ-ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤਰਬੀਅਤ ਪੱਖੋਂ ਹੀਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤਰਬੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆ ਪੱਖੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਤਾਲੀਮ ਅਤੇ ਤਰਬੀਅਤ

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਦਬ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਪੇੜ੍ਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ? ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਤਾਬੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਆਣੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਦਾ ਗੁਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਹੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਦ ਕਿ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਸ਼ਨ ਵਾਂਗ ਮਾਣਦੇ ਸੀ।

ਕਦੇ ਵਿਦਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਲੀਮ-ਉ-ਤਰਬੀਅਤ ‘ਤੇ ਖਾਸ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਤਾਲੀਮ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਅਤੇ ਨਿਖਾਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਕੋਰੇ ਗਵਾਚੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮਾਪੇ ਸਿਰਫ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਰ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਵਰਤਦੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਿਤਰ ਉਸਾਰੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਪੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਪਰ ਉਹ ਅਪੂਰਨ ਹੀ ਵਿਦਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਕ ਬੋਝ ਬਣ ਜਾਂਦੇ।

ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸੀਈਓ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਤਲਾਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਤਾਂ ਚਲਾਉਣੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਲੂਮ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਾਉਣਾ? ਅਜਿਹੀ ਉਲਾਰ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਭ ਸਕਦੇ? ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਤਿੜਕਣਾ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਦੌਲਤ ਦਾ ਗੁਰੂਰ ਲਾਹੁਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਵੱਡੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸੀਈਓ ਜਦ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਫਰਾਡ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਚਰਿਤਰ ਗੁੰਮ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਜਾਗਰੂਕੀ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਾਥੀ, ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਗਵਾ ਲਏ। ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਭਾਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ।

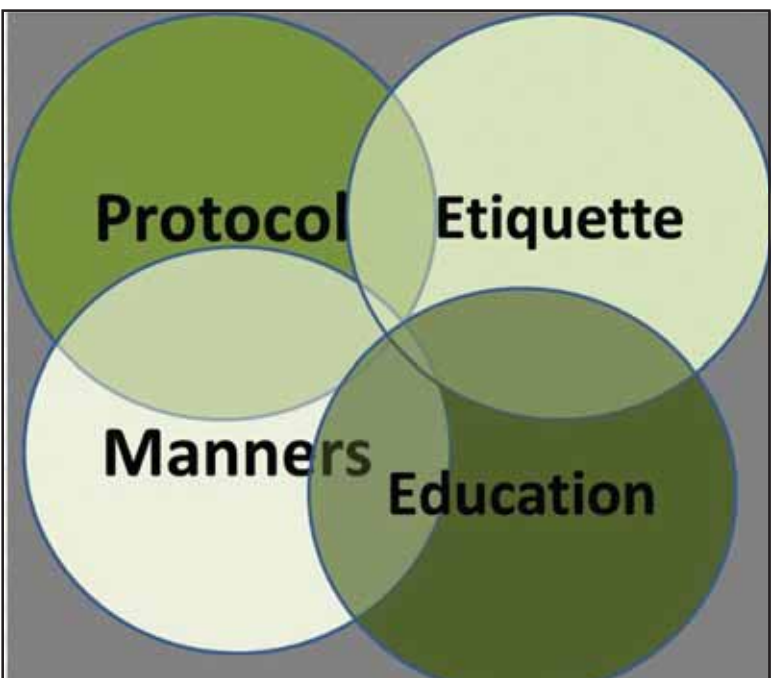
ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਇਕ ਸਲੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀਏ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਤੀਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖ ਗਏ ਕਿ ਤਰਕ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕਿਹਾ ਹੀ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਦਰਸ਼ਾਂਗੀ ਸਵੈ ਅਲਹਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕੋਰਟਾਂ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ। ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

ਸੁਣੇ ਬਗ਼ੈਰ ਫਤਵੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾਉਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨਾ/ਕਰਵਾਉਣਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਆਮ ਹੀ ਹੈ।

ਕਦੇ ਸਮੇਂ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧੀ ਸਭ ਦੀ ਧੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਪਸੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਾਰੇ ‘ਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਸਦੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਝਿੜਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਪੇ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣ ਲੱਗਿਆਂ ਡਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਜਵਾਨ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭੇਜਣ

ਚਾਹੀਦਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੁੰਦਾ। ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚਮਕਾਉਂਦਾ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਦ ਡਿਗਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਰੁਤਬੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਣ, ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਆਦਿ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਕੋਈ ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਬਦ-ਜੋਤ

ਲੱਗਿਆਂ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ-ਮੁਢਾਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਤਬਿਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਗਵਾਚ ਗਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ, ਤਰੱਕੀ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਮਦੀ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਸੱਜਣਾਈ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਉਹ ਗਿਆਨ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਰੇ-ਖੋਟੇ ਸੀ ਪਛਾਣ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਅੱਖ ਨਮ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਾਲੀ ਬਸਤ੍ਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕਲਮਾਂ ਧਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਮਸਤਕ ‘ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਵਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੋਵੇ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੂੰਢੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਨੇਰੇ ‘ਤੇ ਚਿਰਾਗ ਜਗਾ, ਇਸਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਲ ਹੋਵੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨੂੰ ਹਉਕਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਕ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋਵੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੁੱਬਕੀ ਰੋਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਰੋਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਮੋਢਾ ਸਦਾ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੋ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕੁੱਖੋਂ ਜਾਇਆਂ ਲਈ ਸੁੱਝ ਕਰਮਨ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਮਨ ਵਿਚ ਪਲਦੇ ਰਹੋ।

ਵਿਦਿਆ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ। ਮੰਜ਼ਲ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਦਾ ਸੁਨੋਹਾ ਮਿਲਦਾ। ਡਿਗਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਿਆਨ ਮੰਜ਼ਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵਨੀ ਤਿਲਕਣ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਚਿੰਟੇ ਲਿਬਾਸ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਦਾਗ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਰ ਸਦਾ ਉੱਚਾ ਰਹੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਮ ਸਿਰਫ਼ ਜੀਵਨੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੱਖਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਸਮਝੋ।

ਵਿਦਿਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਗਹਿਣਾ ਹੋਣਾ

ਨੂੰ ਹਰ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਟਿਕਾਇਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਕ ਸਲੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਣੀ ਹੁੰਦੀ। ਕਦੇ ਸਮੇਂ ਸੀ ਕਿ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਾਨੀ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਮਰਦ ਸਵਾਰੀ ਸੀਟ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਸਿਖਾਈ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਗਏ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸਤਰੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੀਟ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ।

ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ/ਰਾਜਕੁਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਤਰ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹੁਸਨ-ਏ-ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਵਧੀਆ ਭਵਿੱਖੀ ਸਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਬਣ ਸਕਣ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਦ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਦਾਇਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਉਸਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਉਹ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਦਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਨਿਮਰ ਹੋਣਾ ਕਿੰਨਾ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਅਜੇਹੇ ਸਾਸ਼ਕ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਉਚੇ ਆਚਰਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਅਮੀਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਲੀਮ-ਯਾਫ਼ਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਚੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਹਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਨਿਘਾਰ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅਮੁੱਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਟਕਿਆਂ ਖਾਤਰ ਵਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਮਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਰਦੀਆਂ-ਫਿਰਦੀਆਂ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਲੋਬਾਂ ਹੁੰਦੇ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਕੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ‘ਤੇ ਸੌ ਸਾਲ ਤੀਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਮੁਹੰਮਦ ਗਜ਼ਨਵੀ, ਜਗਨਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਦਰ ਸਾਹ, ਅਬਦਾਲੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁੱਭ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰਬੀਅਤ ਹੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਕਿ ਚਾਦਰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੋ। ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਖਨ ਮਾਨਣਾ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਇਕ ਡੰਗ ਭੁੱਖੇ ਵੀ ਰਹਿ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਗੰਢੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਇਆਂ ਉਹ ਲੱਜਤ ਮਾਣਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਿੱਕੇ ਸਨ ਪਰ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਘਰ ਕੱਚੇ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਰੋਟੀ ਵੀ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਵੰਡ ਕੇ ਰੱਜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥਿਆਂ ‘ਤੇ ਸ਼ਿਕਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਲਾਸ ਚਮਕਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅੰਗ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਕਿੰਝ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਦੋਂ ਅਸੀਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਗੇਟਾਂ ‘ਤੇ ਜਿੰਦਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਵੱਡੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੇਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਬਿੰਬ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ, ਨਵੇਂ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰਾਂਡਡ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਦਰਅਸਲ ਬੋਝੇ ਲੋਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸੁੱਚਿਆਰਾਪਣ, ਮਾਨਵੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਨਿੱਜਵਾਦ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਸੁੰਗੋਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਤਾਲੀਮ ਯਾਫ਼ਤਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਭਰਮ ਪਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਕਹਿਣਗੇ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਰਗਾ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ! ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਠੋਸ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਦੇਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਤਰਬੀਅਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਗਲਤਫਿਹਿਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਨੇ? ਮਿਲ ਬੈਠਣ ‘ਤੇ ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਅਤੇ ਮਨ-ਮੁਟਾਅ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਸਬੰਧ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੁਖਾਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਜੀਵਨ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਰਾਹੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਗਲਤੀ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਹੀ, ਇਸਦੀ ਦਰੁਸਤਗੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੁੰਦਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਆਚਰਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਰ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਜਿਉਣ ਗੋਚਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦ ਅਸੀਂ ਤਰਬੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗੇ। ਖੁਦ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਾਂਗੇ। ਖੁਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਪਛਾਣ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਵੇਂ ਦਿਸਹਿਦਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਿਗਰੀਆਂ ਸਾਡੀ ਤਰਬੀਅਤ ਦੀਆਂ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣਗੀਆਂ ਨਾ ਕਿ ਤਰਬੀਅਤ ਸਾਡੀ ਤਾਲੀਮ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੋਮੇਲ, ਬੇਤੁਕੇ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਬੋਲ-ਮੈਲਾਪਰੋਪਿਜ਼ਮ !

ਇਕ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੀ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ (ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਘਟ ਨਹੀਂ)। ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਅਨਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਸ਼ਬਦ ਧੁਨੀ ਕਰਕੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਰਥਾਂ ਵਜੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਪਰੀਤ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਇਕ ਥਾਂ ਦੋ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਵਾਦ ਹੋ-ਮੈਂ ਨੇ 'ਐਕਸੀਲੈਂਟਰ ਬੋਲ' ਲੇ ਰੱਖੀ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਇਸੇ 'ਐਟੀਸੈਪਟਿਕ ਬੋਲ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ! ਇਹ ਸ਼ਬਦ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: +91-98766-55055

‘ਐਟੀਸੈਪਟਿਕ ਬੋਲ’ (ਅਗਾਊਂ ਜਮਾਨਤ) ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ‘ਐਕਸੀਲੈਂਟਰ’ ਦਾ ਅਰਥ ਗਤੀ-ਵਰਧਕ ਯੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ‘ਬੋਲ’ ਦਾ, ਜਮਾਨਤ। ‘ਐਟੀਸੈਪਟਿਕ’ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਟਾਣੂਨਾਸ਼ਕ ਔਸ਼ਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ!

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਲਾ ਅੱਖਰ ਭੈਸ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਨਹੀਂ ਟਲਦੇ। ਨਤੀਜਤਨ ‘ਮੈਰੇਜ਼ ਐਨੀਵਰਸਰੀ’ (ਸਾਦੀ ਦੀ ਸਾਲਗ੍ਰਿਹ) ‘ਮੀਰਾਜ਼ (ਮ੍ਰਿਗਮਰੀਚਿਕਾ/ ਛਲਾਵਾ) ‘ਐਡਵਰਸਰੀ’ (ਵੈਰ/ਵਿਰੋਧੀ/ਵਿਪੱਖੀ) ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਵੈਡਿੰਗ ਐਨੀਵਰਸਰੀ’, ‘ਵਾਈਡਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ’ (ਵਲੋਵੇਦਾਰ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਦਿਆਲਾ) ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨਰਥਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਦੀ ਬਾਰੇ ਦੋ ਮਜ਼ਾਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਟੀਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਕ ਹਾਸਰਸ ਸਾਇਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਸਨ- ‘ਵਿਆਹ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰਸ ਪਤਨੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ਚੰਦਰਮੁਖੀ, ਦੂਸਰੇ ਮੇਂ ਸੂਰਜਮੁਖੀ, ਤੀਸਰੇ ਵਰਸ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ’! ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ‘ ਵਿਆਹ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰਸ ਪਤੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣਨਾਥ, ਦੂਸਰੇ ਮੇਂ ਨਾਥ, ਅੱਚ ਤੀਸਰੇ ਮੇਂ ਤੋ ਅਨਾਥ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ’!

ਇਕ ਹੋਰ ਹਾਸਰਸ ਕਵੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਕ ਮਜ਼ਾਕੀਆਂ ਟੀਵੀ ਸੋਅ ਵਿਚ ‘ਅਰੋਜ਼ ਮੈਰੇਜ਼’ (ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਤੈਅਸੁਦਾ ਸਾਦੀ) ਅਤੇ ‘ਲਵ ਮੈਰਿਜ਼’ (ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ) ਵਿਚ ਫਰਕ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ- ‘ਅਰੋਜ਼ ਮੈਰਿਜ਼ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਵੋ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਸੱਪ ਕਟ ਜਾਏ’ ਪਰ ਲਵ ਮੈਰਿਜ਼ (ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ) ਤਾਂ ‘ਸੱਪ ਅਗੇ ਬੀਨ ਵਜਾਉਣਾ, ਨੱਚਣਾ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿਣਾ ‘ਆ ਮੈਨੂੰ ਕਟ, ਆ ਮੈਨੂੰ ਕਟ’! ਖੈਰ, ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ ਸਮਾਨ ਧੁਨੀ ਵਾਲੇ ਪਰ ਉਲਟ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ‘ਮੈਲਾਪਰੋਪਿਜ਼ਮ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਟਰਮ ਐਂਗਲੋ-ਆਇਰਿਸ਼ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੇਤਾ ਰਿਚਰਡ ਬਰਿਸਲੇ ਸ਼ੈਰੀਡਨ(1751-1816) ਦੇ 1775 ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਜ਼ਾਕੀਆਂ ਨਾਟਕ ‘ਦ ਰਾਈਵਲਜ਼’ (ਸ਼ਰੀਕ/ ਰਕੀਬ) ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਪਾਤਰ ‘ਮੈਲਾਪਰੋਪ’ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੈ। ਬੋਮੇਲ, ਬੇਤੁਕੇ ਹਾਸਰਸੀ ਬੋਲ। ਇਹ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਗਲਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਟੂਲ (ਯੰਤਰ/ਵਿਧੀ) ਹੈ ਜੋ ਮਜ਼ਾਹ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਾਤਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ, ਭਾਵ ਕਾਮੇਡੀ (ਹਾਸਰਸ) ਕਰਨਾ।

ਮੈਲਾਪਰੋਪਿਜ਼ਮ ਦਾ ਮੂਲ ਫਰਾਂਸਿਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਾਕ ਅੰਸ ‘ਮੈਲ ਅ ਪਰੋਪੋਜ਼’ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਾਝੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ, ਭਾਵ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਅਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇ। ਆਨਲਾਈਨ ਐਟੀਮੋਲੋਜੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ‘ਮੌਕੇ/ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਾੜਾ’ (ਮਾਲ+ਪਰੋਪੋਜ਼) ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬਰਿਟੈਨਿਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਭਾਰੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਭੁੱਲ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਮਹਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖਕ ਵਿਲੀਅਮ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ (1564-1616) ਨੇ ਇਸ ਹਾਸ-ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤਿਆ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਾਟਕ ‘ਮੱਚ ਐਡੋ ਅਬਾਉਟ ਨਥਿੰਗ ਵਿਚ’) ਪਰ ਇਹ ਟਰਮ ਜੁੜੀ ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ।

ਔਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਰਜਸੁਦਾ ਵਰਤੋਂ 1630 ਤੋਂ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਡੋਗਬੈਰੀਇਜ਼ਮ’ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ 1598 ਦੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ‘ਡੋਗਬੈਰੀ’ ਤੋਂ ਹੋ ਜੈ ਹਾਸਰਸ ਪੈਦਾ

ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਮਾਨ ਧੁਨੀ ਪਰ ਉਲਟ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਰੀਡਨ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਪਾਤਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੈਲਾਪਰੋਪ ਤਾਂ ਐਨੇ ਅਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਣ ਲਗੀਏ ਤਾਂ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਦੇ ਹਾਂ- ‘ਇਲਿਟਰੇਟ ਹਿਮ ਫਰੋਮ ਯੂਅਰ ਮੈਮੋਰੀ’ (ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ‘ਚੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹ/ਉਜੱਡ ਕਰ ਦਿਓ) ਜਦਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ‘‘ਔਬਲੀਟਰੇਟ...’’ (ਮੁਢੋਂ ਸੁਢੋਂ ਯਾਦ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ); ‘‘ਹੀ ਇਜ਼ ਦ ਵੈਰੀ ਪਾਈਨਐਪਲ ਆਫ ਪੁਲਾਈਟਨੈਸ’’ (ਉਹ ਸਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਅਨਾਠਾਸ ਹੈ), ਜਦਕਿ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਪਿਨੈਕਲ’ (ਚਰਮਸੀਮਾ/ ਟੀਸੀ) ਹੈ।’’ ਕਾਸ਼ ਮੇਰੀ ਧੀ ਸਹੀ ਅਰਥ ‘ਚੈਪਰੀਟੈਡ’ (ਠਿਕਾਰਨਾ/ਫਿਟਕਾਰਨਾ) ਕਰ ਲੈਂਦੀ (ਭਾਵ ‘ਕੰਪਰੀਹੈਂਡ’, ਸਮਝ ਲੈਂਦੀ)। ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਉਪਰ ਉਸ ਦਾ ‘ਐਫਲੂਐਂਸ’ (ਸਮ੍ਰਿਧੀ) ਬਹੁਤ ਬੋਤਾ ਹੈ (ਭਾਵ

‘ਇਨਫਲੂਐਂਸ, ਪ੍ਰਭਾਵ, ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੈ)। ਉਹ ਗੁਣਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ (ਐਪੀਥੈਟਸ) ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਬਰ ਦਾ ਕੁਤਬਾ/ ਸਮਾਧੀ ਲੇਖ (ਐਪੀਟਾਪਸ), ਨਾਲਦੇ (ਕਾਂਗਰੂਐਂਸ) ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ/ਫੂਤ ਦਾ ਰੋਗ (ਕੰਨੋਟੀਅਸ) ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ!

ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਖੀ ਵਲੋਂ ਮਤਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ‘ਸਰੀਰਕ ਸੰਪਰਕ’ (ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਕੰਨੈਕਟ) ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਹਲਚਲ ਜਿਹੀ ਮਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਨਿੱਜੀ, ‘ਪਰਸਨਲ’ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੀ)। ਇਕ ਮੰਚ-ਸੰਚਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਗੁਜਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਭ ਖੜੁਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ! ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵਾਕ ਅੰਸ ‘ਪਾਸ ਅਵੇ’ (ਗੁਜਰ/ਮਰ ਜਾਣਾ) ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ/ ਗੁਜਰਨਾ (‘ਪਾਸ ਬਾਇ’) ਸੀ! ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਜਾਣੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ‘ਉਹ ਜਾਣੇ’!

ਭਲਾ 2009 ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਥਰੀ ਈਡੀਅਟਸ’ (ਤਿੰਨ ਮੂਰਖ) ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬੀ ਕੀਤਾ/ਰੱਟਾਮਾਰ ਪਾਤਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਇਕ ਮੰਤਰੀਗਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸਪੀਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਨੇ ਸ਼ਾਰਤਵਸ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ, ਬਲਕਿ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤਕ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ, ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਤੀਜਾ-ਚਮਤਕਾਰ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਧਨ, ਸਤਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੇ! ਅਗੋਂ ਜੋ ਵਾਪਰਦੇ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ।

ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਾਂ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਆਮ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਵਿਚ ਹੋਸਟਲ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਤਾਂ ਬੜੇ ਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮਾਲਕ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ- ‘ਜੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਰਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ‘ਕੰਨੈਕਸ਼ਨ’ ਕੱਟ ਦਿਉ’ (ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਕੰਨੈਕਸ਼ਨ’ (ਰਿਆਇਤ) ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਲਊਂ)।

ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ/ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੋ. ਜਾਂ ਮਾਰਗਰੈਟ ਐਟਚੀਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਲ ਆਫ ਫੋਮ ਦੇ ਬੇਸਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਯੋਗੀ ਬੇਰਾ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀਆਂ ਐਨੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ‘ਯੋਗੀਇਜ਼ਮ’ ਟਰਮ ਹੀ ਘੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨਾਲ ‘ਇਲੈਕਟੋਰਲ’ (ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ) ਸ਼ਬਦ ਲਈ ‘ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ’ (ਬਿਜਲਈ), ‘ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ’ (ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ) ਦੀ ਥਾਂ ‘ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ’ (ਸੋਚਾਲਿਆ/ ਪਖਾਨਾ) ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਅਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜੁੜਿਆ ਹੈ!

ਹਸਤੀਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹਨ, ਪਰ ਚਲੇ ਛੱਡੋ, ਮਿਟੀ ਪਾਓ!

ਇਕ ਸ਼ੋਅਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ- ‘ਹਮ ਦੁਆ ਲਿਖਤੇ ਰਹੇ, ਵੇਹ ਦਗਾ ਪੜ੍ਹਤੇ ਰਹੇ

ਏਕ ਨੁਕਤੇ ਨੇ ਹਮੇਂ ਮਹਿਰਮ ਸੇ ਮੁਜਰਮ ਬਨਾ ਦੀਆਂ’!

ਮਨੋਰੰਜਨ ਭਰਪੂਰ ਫਿਲਮ ‘ਬਿਨਾ ਬੈਂਡ ਚੱਲ ਇੰਗਲੈਂਡ’ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਤਿੰਦਰ ਦੇਵ

ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਦੇਵ’ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਬਤੌਰ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸਤਿੰਦਰ ਦੇਵ ਨੇ ਰਵਿੰਦਰ ਪੀਪਟ, ਸ਼ਿਤਿਜ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਸਮੀਪ ਕੰਗ ਵਰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ‘ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਤਿੰਦਰ ਦੇਵ ਆਪਣੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ‘ਬਿਨਾ ਬੈਂਡ ਚੱਲ ਇੰਗਲੈਂਡ’ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਤੇ ਰੁਮਾਂਸ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰੇਗੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਤਿੰਦਰ ਦੇਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਹੈ ਤੇ ਹੀਰੋਇਨ ਸਾਇਰਾ। ‘ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਸਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਾਂ ਲਾਝੇ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ‘ਚ ਅੜਚਣ ਬਿਗਾਨੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਢਿੱਡੀ ਪੀਤਾਂ ਪਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

‘ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਫਿਲਮਸ ਯੂ ਐਸ ਏ’ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਬਣੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਹੀਰ, ਰਮਨ ਪਲਟਾ ਅਤੇ ਹਰਜ ਵਿਰਕ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ

ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਤੇ ਸਾਇਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ, ਬੀ ਐਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁੱਖੀ ਚਾਹਲ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਰੂਪੀ, ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਾਰਬੀ ਸੰਘਾ, ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਨੇਹਾ ਦਿਆਲ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਨੀ, ਰਾਣਾ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਬਦਰ ਖਾਨ ਨੇ ਅਹਿਮ

ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਕਲਾ ਸਫ਼ਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਲਾਡਵਾਂ

ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਰਾਜੂ ਵਰਮਾ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਈ ਗਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ

ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ, ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਆਦਿ ਦੇ ਲਾਈਵ ਸ਼ੋਅ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਸਦ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ

ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਸਤਾਦ-ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫਿਲਮ ‘ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ’ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਟਰੇਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਫਿਲਮ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਮੇਰੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮੋਹਨਤ ਨੂੰ

ਫੈਨ ਸਨ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਫਿਲਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਰਹੇ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਾਂਗ ਇਕ ਵਾਰ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਪੀਪਟ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਫਿਲਮ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਆਉਣ

ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ ‘ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼’ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ‘ਏ ਡੀ’ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਵਿੰਦਰ ਪੀਪਟ ਜੀ ਨਾਲ ‘ਪੰਜਾਬ ਬੋਲਦਾ’, ‘ਵੈਲਕਮ ਟੂ ਪੰਜਾਬ’, ‘ਪਤਾ ਨੀਂ ਰੱਬ ਕਿਹੜਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜੀ’ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਮੈਗਾ ਲੜੀਵਾਰ ‘ਜਿਊਰੀ’ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਤਾਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੱਕ ਚੱਲੀਆਂ। ਰਵਿੰਦਰ ਪੀਪਟ ਜੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਸਦੀ ਬਦੌਲਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦੇ ਨਾਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼ਿਤਿਜ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਬਤੌਰ ਚੀਫ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ‘ਯਾਰਾ ਓ ਦਿਲਦਾਰਾ’ ਕੀਤੀ ਫਿਰ ਸਮੀਪ ਕੰਗ, ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨਾਲ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੇ ਅਕਸ਼ੇ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ ‘ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਬਲਿੰਗ’ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਮੈਂ ‘ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ’ ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਾਰਟ ਫਿਲਮ ‘ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੰਨਤ’ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ। 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ‘ਬਿਨਾ ਬੈਂਡ ਚੱਲ ਇੰਗਲੈਂਡ’ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇਵ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਦਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: +91-98146-07737

ਰਿਚਾ ਦਾ ਗੜ੍ਹਕਾ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਲੱਬ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਫੁਕਰੇ 3' ਨੇ 107.7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਭੌਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ

ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਣਿਆ। 18 ਦਸੰਬਰ 1986 ਨੂੰ ਜਨਮੀ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਓਏ ਲੱਕੀ! ਲੱਕੀ ਓਏ!' ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। 2012 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਗੈਂਗਸ ਆਫ ਵਾਸੇਪੁਰ' ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਪਿਛਾਂਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਾਡਲ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਏਟਰ ਵੀ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਨ ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਝਲਕ

ਉਘੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਨ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਜਵਾਨ' ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਸਿੰਘਮ ਅਗੇਨ' ਬਾਰੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ੈਟੀ ਦੀ ਸਿਪਾਹੀ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ।

ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਕਾਰਾ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਬਿਖੇਰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਨ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬੈਰਲ ਰੱਖ ਕੇ ਹੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ, ਅਜੈ ਦੇਵਗਨ, ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਵਿੱਕੀ ਕੌਸ਼ਲ ਵੀ ਹਨ।

ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਨ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਨ ਉਘੇ ਅਦਾਕਾਰ ਸਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਪਠਾਨ' ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। 'ਸਿੰਘਮ ਅਗੇਨ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ੈਟੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਰੋਹਿਤ ਸ਼ੈਟੀ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਸਿੰਘਮ' 2011 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ 'ਸਿੰਘਮ ਰਿਟਰਨਜ਼' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਜੋ 2014 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ 'ਸਿੰਘਮ ਅਗੇਨ' ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੇਘਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅਤੇ 'ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ' ਦੀ ਕਥਾ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੇਘਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ' ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਕੌਸ਼ਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗੀ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਫੀਲਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਸੈਮ ਮਾਨਿਕਸ਼ਾਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਨਿਭਾਏਗਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਸਮਾਰੋਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਲੀਆ ਭੱਟ ਨੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਸਟੋਰੀ ਪੋਸਟ ਕਰ ਕੇ ਵਿੱਕੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਲੀਆ ਨੇ ਲਿਖਿਆ,

"ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੇਘਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਰਾਜ਼ੀ' ਦੇ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੈਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਵਿੱਕੀ ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚਮਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੈਮ ਬਣੇਗਾ!"

ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁਖ ਅਦਾਕਾਰ ਵਿੱਕੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ।" ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੀਲਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਸੈਮ ਮਾਨਿਕਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਕੌਸ਼ਲ, ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ ਅਤੇ ਫਾਤਿਮਾ ਸਨਾ ਸ਼ੇਖ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਟੀਜ਼ਰ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਫੀਲਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਵਜੋਂ

ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

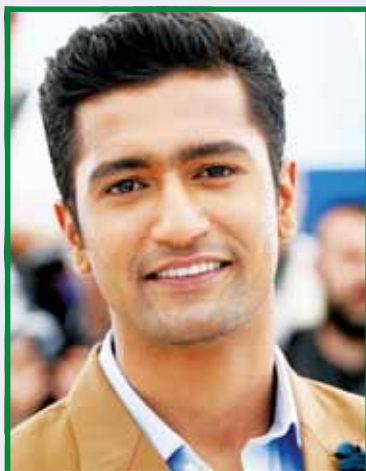
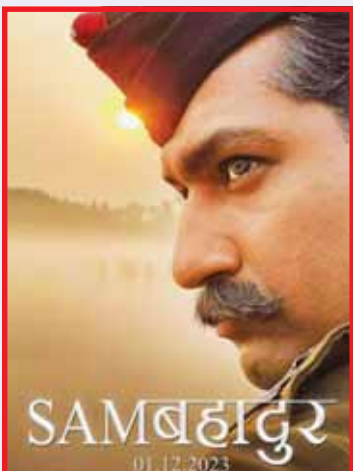
ਵਿੱਕੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਵੀ 'ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ' ਸਬੰਧੀ ਪੋਸਟ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫੋਟੋ ਕੈਪਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ... ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ।" ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਵਿੱਕੀ ਸੈਦਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਵਿੱਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੀਰੋ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ

ਬਦਲੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਮੇਘਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਫਿਲਹਾਲ...', 'ਜਸਟ ਮੈਰੀਡ', 'ਦਸ ਕਹਾਨੀਆਂ', 'ਤਲਵਾਰ', 'ਰਾਜ਼ੀ' ਅਤੇ 'ਛਪਾਕ' ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਹੂ ਤੂ ਤੂ' ਵਿਚ ਪਟਕਥਾ ਲਿਖ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਫਿਲਹਾਲ...' ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਚੱਲੀ ਨਹੀਂ। 'ਜਸਟ ਮੈਰੀਡ' ਅਤੇ 'ਦਸ ਕਹਾਨੀਆਂ' ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੱਠਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ 2015 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਤਲਵਾਰ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਤੌਰ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਉਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। 2018 ਵਿਚ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਰਾਜ਼ੀ' ਅਤੇ 2020 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਛਪਾਕ' ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਪਛਾਣ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਲਮ 'ਰਾਜ਼ੀ' ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਪਟਕਥਾ ਇਨਾਮਾਂ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਈ।

ਮੇਘਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਾਖੀ ਦੀ ਧੀ ਹੈ। ਰਾਖੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੇ ਦਰਿਆ ਮੇਘਨਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਫਿਲਮ 'ਸੈਮ ਬਹਾਦਰ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ, ਅਦਾਕਾਰ ਵਿੱਕੀ ਕੌਸ਼ਲ, ਅਦਾਕਾਰਾ ਸਾਨੀਆ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਅਦਾਕਾਰਾ ਫਾਤਿਮਾ ਸਨਾ ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੇਘਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ।

Noblesville

Trucks & Trailer Repair Shop

15203 Stony Creek Way,
Noblesville, IN 46060

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair, And
Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air Dryer
Radiator Change

Sam Bhullar: 317-995-2020
Gurbaksh S Randhawa
Call: 317-800-2976

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road
Indianapolis, IN 46239

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair, And Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air Dryer
Radiator Change

Gurbaksh S Randhawa:
317-800-2976
Sam Bhullar: 317-995-2020

Reliable

Semi Trucks & Trailer Repair Shop

5520S Harding St., Suite : C,
Indianapolis, IN 46217

Truck & Trailer Alignment
Truck Oil Change
Truck & Trailer Brakes
Shock and Chambers
Drive Lines & AC Work
Tire Chnage, Repair,
And Balance
Reefer Oil Change * DPF
Work
Nox Sensor
Truck & Trailer Bushings
Air Compressor * Air
Dryer
Radiator Change

Jasbir Singh: 317-702-6302
Gurbaksh S Randhawa:
317-800-2976

TRUCK PARTS KING USA

Heavy duty Trucks &
Trailer Parts

7401 Brookville Road
Indianapolis, IN 46239

We will sell Trucks & Trailers tires
as well.

COMING SOON...

Gurbaksh S Randhawa
Call: 317-800-2976
Sam Bhullar: 317-995-2020